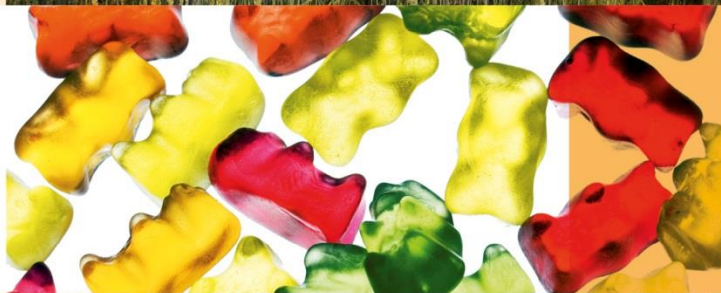
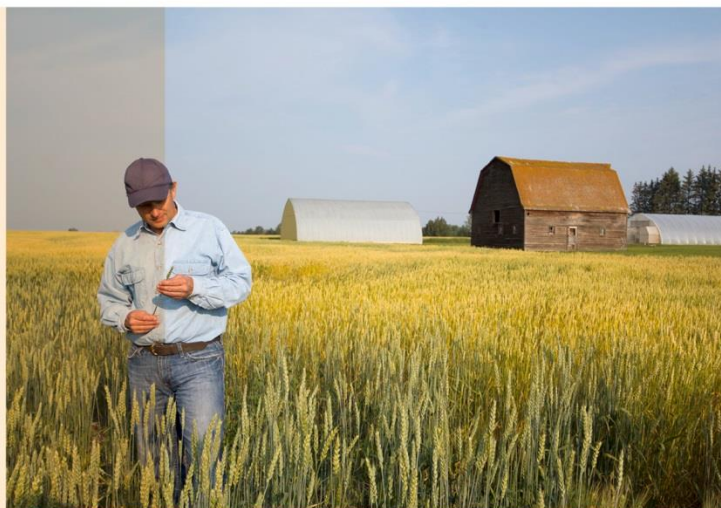

Jaarverslag 2016

Tessenderlo Group
EVERY MOLECULE COUNTS

Inhoudsopgave

ACTIVITEITENVERSLAG 2016	3
Bedrijfsprofiel	4
Hoogtepunten 2016	6
Brief van de CEO en de Voorzitter aan de aandeelhouders	9
Tessenderlo Group: Overzicht van de kerncijfers	11
Tessenderlo Group: drie bedrijfssegmenten: Agro, Bio-valorization en Industrial Solutions	16
Informatie voor de aandeelhouders	34
JAARVERSLAG 2016	36
Bedrijfsgroei	37
Human Resources	39
Innovatie en O&O	40
Veiligheid, Gezondheid, Milieu en Kwaliteit (SHEQ)	41
Risicoanalyse	44
Verklaring deugdelijk bestuur	47
Transparant beheer	47
Kapitaal en aandelen	47
Aandeelhouders en aandeelhoudersstructuur	48
Raad van bestuur	48
Executive Committee (ExCom)	52
Remuneratieverslag: Bestuurders	53
Remuneratieverslag: Executive Committee (ExCom)	55
Belangrijkste kenmerken van het kader van interne controle en risicomanagement van de groep	58
Beleid inzake voorkennis en marktmanipulatie	59
Externe audit	60
Gebeurtenissen na balansdatum	60
Toepassing van art. 523 van het Wetboek van Vennootschappen	61
Informatie vereist op grond van art. 34 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007	64
Dividendbeleid	66
Informatie vereist op grond van art. 96, §2, 2° van het Wetboek van Vennootschappen	66
FINANCIEEL JAARVERSLAG 2016	67
Geconsolideerde financiële staten	68
Verklaring over het getrouw beeld van de jaarrekeningen en het getrouw overzicht in het jaarverslag	136
Verslag van de Commissaris	137
Statutair financieel verslag	139
Financiële woordenlijst	142

ACTIVITEITENVERSLAG 2016

Bedrijfsprofiel

Met een geschiedenis die teruggaat tot 1919 is Tessenderlo Group de voorbije jaren van een chemisch bedrijf uitgegroeid tot een gediversifieerde industriële groep die zich voornamelijk toelegt op landbouw, het valoriseren van bio-reststoffen en industriële oplossingen.

Met meer dan 4.500 werknemers op ruim honderd locaties wereldwijd is Tessenderlo Group marktleider in het grootste deel van de markten waarin het opereert. Onze klanten zijn voornamelijk afkomstig uit de landbouw-, industrie-, bouw- en gezondheidssectoren en eindmarkten voor consumptiegoederen.

Tessenderlo Group realiseerde in 2016 een geconsolideerde omzet van 1,590 miljard EUR. De vennootschap is onder de naam Tessenderlo Chemie nv genoteerd op Euronext Brussel en maakt deel uit van de Next 150 en de BEL Mid. Financiële nieuwsbronnen: Bloomberg: TESB BB – Reuters: TESB.BR – Datastream: B:Tes.

EEN GEDIVERSIFIEERDE INDUSTRIËLE GROEP

De activiteiten van Tessenderlo Group zijn onderverdeeld in drie bedrijfssegmenten:

Het **Agro**-segment combineert onze activiteiten in de productie, trading en marketing van gewasvoedingsstoffen (vloeibare meststoffen en kaliumsulfaatmeststoffen) en gewasbeschermingsmiddelen.

Onze activiteiten in de verwerking van dierlijke bijproducten zijn samengebracht in het segment **Bio-valorization**. Dit omvat PB Gelatins/PB Leiner (productie, trading en verkoop van gelatine) en Akiolis (ophaling van dierlijke bijproducten, productie en verkoop van eiwitten & vetten).

Het segment **Industriële Oplossingen** omvat de productie en verkoop van kunststof leidingsystemen, chemicaliën voor waterbehandeling en overige industriële activiteiten, zoals de productie, trading en verkoop van chemische producten voor de mijnbouw & industrie, diensten voor de behandeling en verwijdering van gewonnen en flowbackwater uit oliewinning en gasontginning, en het recupereren van vloeistoffen uit industriële processen.

Elke molecule telt

Tessenderlo Group wordt gedreven door een gedurfde en inspirerende visie: we willen zorgen dat alles wat leeft op onze planeet kan gedijen door te helpen een wereld te creëren die optimaal gebruik maakt van de beschikbare bronnen. Deze visie omvat een grotere voedselproductie dan ooit tevoren, het gebruik van water op de meest intelligente manier, het gebrek aan natuurlijke bronnen op aarde aanpakken en waarde creëren uit bio-reststoffen.

We willen ten volle begrijpen wat er gebeurt in de wereld om ons heen en onderzoeken hoe we een 'onderneming van morgen' kunnen creëren door dergelijke kwesties met succes aan te pakken. We beseffen dat we de dingen anders moeten doen om die doelen te bereiken.

Achter alles wat we doen ligt een eenvoudige filosofie: Elke Molecule Telt. Deze slagzin beschrijft onze unieke houding ten opzichte van duurzaamheid en praktische innovatie. Erin besloten ligt de kracht van een idee of actie, hoe klein ook, om de wereld te veranderen.

Tessenderlo Group streeft voortdurend naar het vinden van meer duurzame oplossingen. Tegelijkertijd willen we onze eigen ecologische voetafdruk minimaliseren en de bijdrage van onze producten in de evolutie naar een groene economie maximaliseren. We bieden verschillende producten en milieuvriendelijke oplossingen, waarbij we doorgaans bijproducten uit andere industrieën hergebruiken en transformeren.

Of het nu gaat om de producten of de oplossingen die we aanbieden of de manier waarop we ze produceren, de zorg voor onze planeet en voor haar bronnen staat centraal in al onze activiteiten. Dit is omdat we ervan overtuigd zijn dat Elke Molecule Telt.

Tessenderlo Group
EVERY MOLECULE COUNTS

Hoogtepunten 2016

AGRO

In juni 2016 verwierf het Agro-segment een boerderij voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie in Dinuba, Californië (VS). Deze boerderij zal ons engagement verder versterken in het ontwikkelen van innovatieve voedingsstoffen voor gewassen die landbouwers helpen, om op een betrouwbare en duurzame wijze te voldoen aan de behoeften van de moderne productie van gewassen.

De bouwwerkzaamheden aan de nieuwe Thio-Sul®-fabriek in East Dubuque (VS) zitten op schema. Verwacht wordt dat de bouwwerkzaamheden van de fabriek in de tweede helft van 2017 voltooid zullen worden.

In 2016 startte Tessenderlo Group met de levering van calciumchloride (CaCl_2) vanuit zijn fabriek te Ham in België. Na de sluiting van de fosfaatafdeling eind 2013, werd in Ham de bouw van een nieuwe fabriek voor de productie van vloeibare calciumchloride gestart. Dit product wordt gebruikt voor verschillende doeleinden in de voedingsindustrie alsook technische toepassingen.

In september 2016 organiseerde Tessenderlo Group een evenement om de huidige bouwwerkzaamheden aan de nieuwe fabriek voor vloeibare meststoffen in Frankrijk in de kijker te zetten. De businessunit Tessenderlo Kerley International bouwt er een productiefabriek voor Thio-Sul® (ammoniumthiosulfaat/ATS), een product dat gebruikt zal worden voor de bemesting van grootschalige gewassen en voor de kweek van bomen en groenten.

BIO-VALORIZATION

Om ten volle in te spelen op de mogelijkheden van de collageenproteïenemarkten heeft PB Gelatins/PB Leiner in 2016 diverse projecten uitgevoerd, waaronder de uitbreiding van de productie-eenheid van collageenpeptiden in Santa Fe (Argentinië). De nieuwe faciliteit in Santa Fe is sinds het eerste kwartaal 2017 operationeel.

In 2016 werd Violleau een 100% dochter van Akiolis Group. Violleau ontwikkelt biologische bodemveranderings- en mestformules uit biomassa en bijproducten (compostering en pellets). Daarnaast trok Akiolis Group zich in 2016 terug uit de activiteiten met betrekking tot bijproducten op basis van granen en verkocht ze zijn APEVAL-aandelen aan Promic.

De nieuwe organisatie Prossential zal hoogwaardige proteïnen van Akiolis en PB Gelatins/PB Leiner commercialiseren naar eindverbruikers, die internationaal actief zijn in de visvoeder-, hoogwaardige diervoeder en- voedselmarkten (functionele proteïnen).

INDUSTRIAL SOLUTIONS

In de eerste helft van 2016 kondigde Tessengerlo Kerley, Inc. (TKI) de opstart aan van de nieuwe fabriek voor natriumhydrosulfide (NaHS) in Billings, MT (VS) (dit is een faciliteit binnen onze joint venture Jupiter Sulphur LLC). De Billings NaHS-fabriek is strategisch gelegen vlak bij een betrouwbare aanvoerlocatie van grondstoffen voor zwavel en vanuit een logistiek oogpunt, ook goed gepositioneerd voor levering aan de Amerikaanse westkust.

In augustus 2016 presenteerde BT Bautechnik – van de businessunit Plastic Pipe Systems (PPS) – in zijn fabriek in Aichach (Duitsland) zijn nieuwe spuitgietmachine. De machine heeft een sluitkracht van 2.100 ton en is de grootste spuitgietmachine binnen PPS.

In maart 2015 gaf de raad van bestuur zijn goedkeuring voor een investering van 50 miljoen EUR in de vestiging in Loos (Frankrijk). Momenteel wordt een nieuwe membraan elektrolysefabriek gebouwd in Loos. Het einde van de bouwwerkzaamheden wordt verwacht in de tweede jaarhelft van 2017.

In september 2016 nam Tessengerlo Group een nieuwe binnenvaarttanker in gebruik, die vanaf de Franse productievestiging Produits Chimiques de Loos het transport van ijzerchloride naar Parijs zal verzorgen. Het nieuwe schip wordt ingeschakeld door de businessunit Performance Chemicals voor zijn waterbehandelingsactiviteiten.

BRIEF VAN DE CEO EN DE VOORZITTER AAN DE AANDEELHOUDERS

Beste aandeelhouders,

We kunnen opnieuw terugblikken op een druk jaar. Tessengerlo Group realiseerde een geconsolideerde omzet van 1.590,1 miljoen EUR in vergelijking met 1.589,0 miljoen EUR in 2015. De omzet steeg voor de segmenten Bio-valorization (4,4%) en Industrial Solutions (6,9%) (zonder wisselkoerseffect). In het Agro-segment daalde de omzet met 9,0% (zonder wisselkoerseffect), voornamelijk als gevolg van de daling binnen SOP Plant Nutrition. Tessengerlo Group sloot 2016 af met een nettowinst van 98,2 miljoen EUR, een stijging van 20% ten opzichte van de nettowinst in 2015 van 81,9 miljoen EUR.

2016 was opnieuw een uitdagend jaar voor Tessengerlo Group, en een jaar waarin we op vele fronten vooruitgang boekten bij de transformatie van onze groep naar het realiseren van duurzame groei:

- Het succes van onze klanten is de basis van ons succes en als betrouwbare partner is het onze ambitie om ze te helpen dat succes verder te zetten in hun sectoren en hun concurrenten een stap voor te blijven. We streven ernaar om de beste te zijn in al onze activiteiten en zijn voortdurend op zoek naar duurzame zakelijke mogelijkheden. Daarnaast streven we ernaar om ook operationeel de beste te zijn en optimale relaties te hebben met onze klanten, evenals om markttrends te kunnen begrijpen en nieuwe mogelijkheden te kunnen identificeren. Zo hebben we in 2016 bijvoorbeeld een nieuwe bedrijfsorganisatie gecreëerd onder de naam Prossential. Deze nieuwe organisatie zal hoogwaardige proteïnen, gelatine en collageen van Akiolis en PB Gelatins/PB Leiner gaan commercialiseren naar eindverbruikers, die internationaal actief zijn in de visvoeder-, hoogwaardige diervoeder en- voedselmarkten (functionele proteïnen). Het doel van Prossential is om Tessengerlo Group een sterkere positie te bezorgen in deze specifieke markten en om toegevoegde waarde te genereren door te focussen op omzetgroei.
- De investeringen met het oog op versterking van onze competenties en expertise werden voortgezet. In 2016 maakten we de opstart bekend van onze fabriek voor natriumhydrosulfide (NaHS) in Billings, MT (VS) (met onze joint venture Jupiter Sulphur LLC). De Billings NaHS-fabriek is strategisch gelegen vlak bij een betrouwbare aanvoerlocatie van grondstoffen voor zwavel en vanuit een logistiek oogpunt, ook goed gepositioneerd voor levering aan de Noord-Amerikaanse westkust. Een andere realisatie in 2016 was de acquisitie van een boerderij voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie in Dinuba, Californië (VS). Deze boerderij zal ons engagement verder versterken in het ontwikkelen van innovatieve voedingsstoffen voor gewassen die landbouwers helpen, om op een betrouwbare en duurzame wijze, te voldoen aan de behoeften van de moderne productie van gewassen. Daarnaast startten we met de levering van calciumchloride (CaCl₂) voor technische toepassingen en de voedingsindustrie vanuit onze fabriek in Ham, België.

We hebben in 2016 ook onze strategische investeringen in nieuwe fabrieken voortgezet. Dit betrof onder meer de bouw van de Thio-Sul[®]-fabrieken voor vloeibare meststoffen in East Dubuque (VS) en Rouen (Frankrijk), evenals de elektrolysefabriek in Loos (Frankrijk). Het einde van de bouwwerkzaamheden van de drie fabrieken wordt in de tweede helft van 2017 verwacht.

- In 2016 heeft Tessengerlo Group verder uitgebreide onderhoudsprogramma's uitgevoerd om activiteiten te optimaliseren en verschillende fabrieken te moderniseren. Daarnaast kregen zowel het debottlenecken in fabrieken als de verhoging van logistieke doelmatigheid, het implementeren van gecoördineerde inkoop- en bevoorradingsactiviteiten, het realiseren van operationele uitmuntendheid, winstgevende groei en klantgerichtheid onze voortdurende aandacht om te zorgen dat we onze klanten nog beter van dienst kunnen zijn.

Dividend

De raad van bestuur zal op 6 juni 2017 aan de algemene vergadering van aandeelhouders voorstellen om geen dividend uit te keren over het financiële jaar 2016.

Vooruitzichten

In 2017 zal Tessengerlo Group onderhouds-, kostenreductie en debottlenecking programma's verder blijven uitvoeren, terwijl de investeringsuitgaven worden geraamd op 90 miljoen EUR. Het einde van de bouwwerkzaamheden van de eerder aangekondigde drie nieuwe fabrieken is in dit bedrag mee opgenomen.

De groep verwacht een ééncijferige groei van de 2017 REBITDA in vergelijking met de 2016 REBITDA van 198,0 miljoen EUR, ondanks het huidige gebrek aan visibiliteit in de verschillende eindmarkten. De groep wenst te benadrukken dat ze momenteel opereert in volatiele politieke, economische en financiële omstandigheden.

We zetten ons 100% in om onze strategische initiatieven voor de transformatie van Tessengerlo Group naar het realiseren van duurzame groei voort te zetten. We zullen blijven investeren in de innovatie en modernisering van onze fabrieken, gebouwen, nieuweproductiemachines alsook onderzoek en ontwikkeling. Dit alles wordt gecombineerd met een constante focus op operationele uitmuntendheid.

We willen onze klanten bedanken voor het in ons gestelde vertrouwen, en u, onze aandeelhouders, voor uw loyaliteit.

Namens de raad van bestuur willen we tot slot onze medewerkers bedanken voor hun inzet in 2016. We kijken ernaar uit om onze strategie te implementeren en met behulp van ons gemotiveerde team, ons bedrijf verder te ontplooien in 2017.

Met vriendelijke groeten,

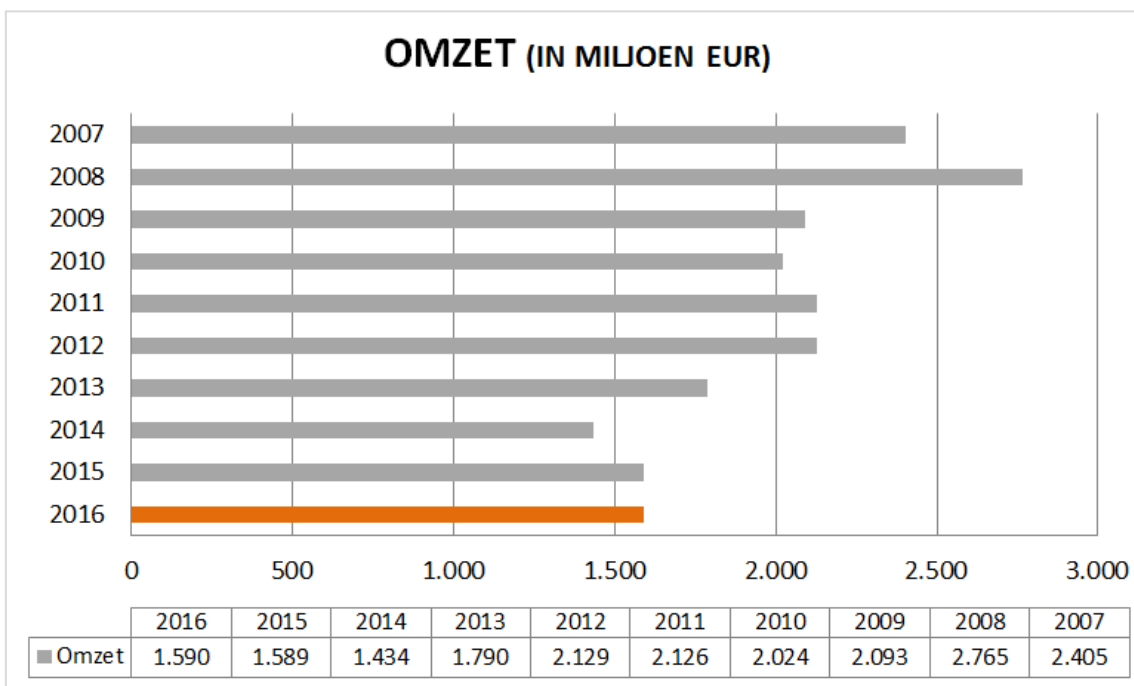
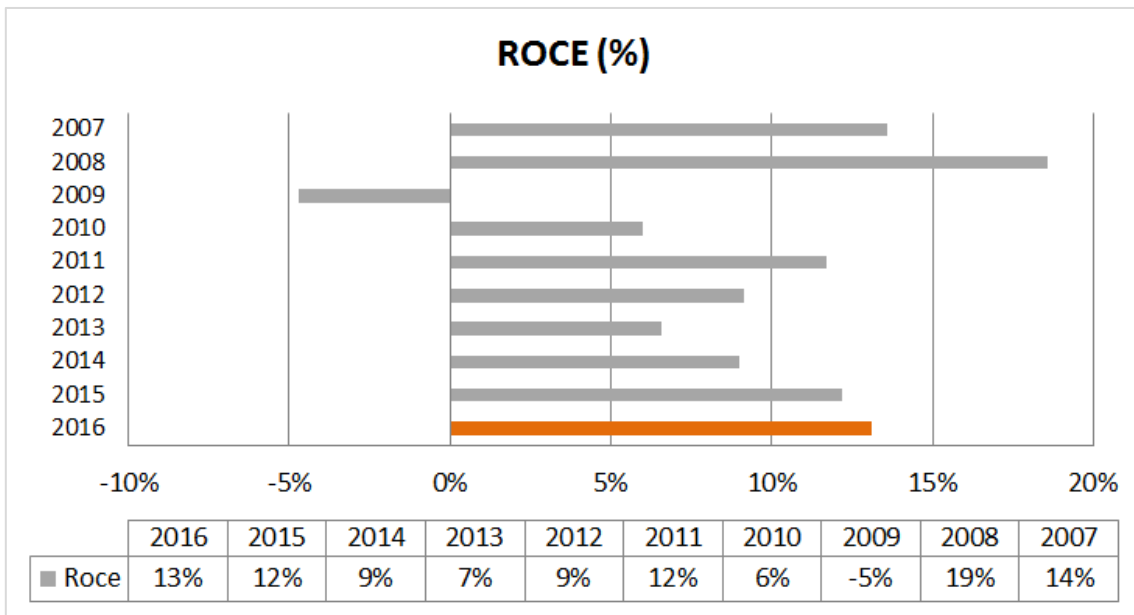
Luc Tack
CEO

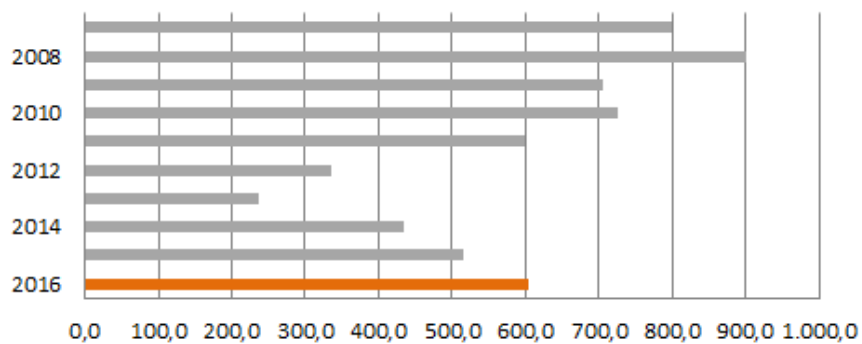
Stefaan Haspeslagh
Voorzitter van de raad van bestuur

OVERZICHT VAN DE KERNCIJFERS

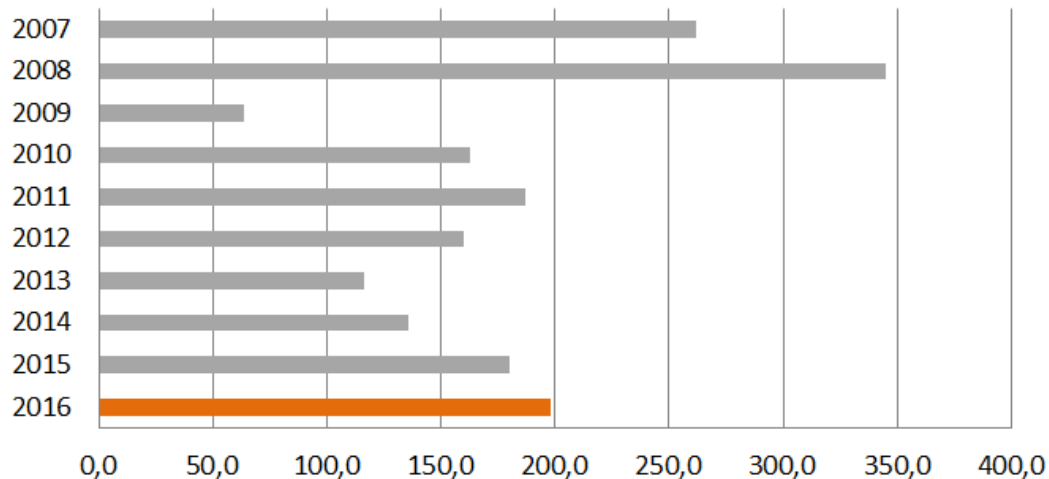

EIGEN VERMOGEN TOEWIJSBAAR AAN DE AANDEELHOUDERS VAN DE GROEP

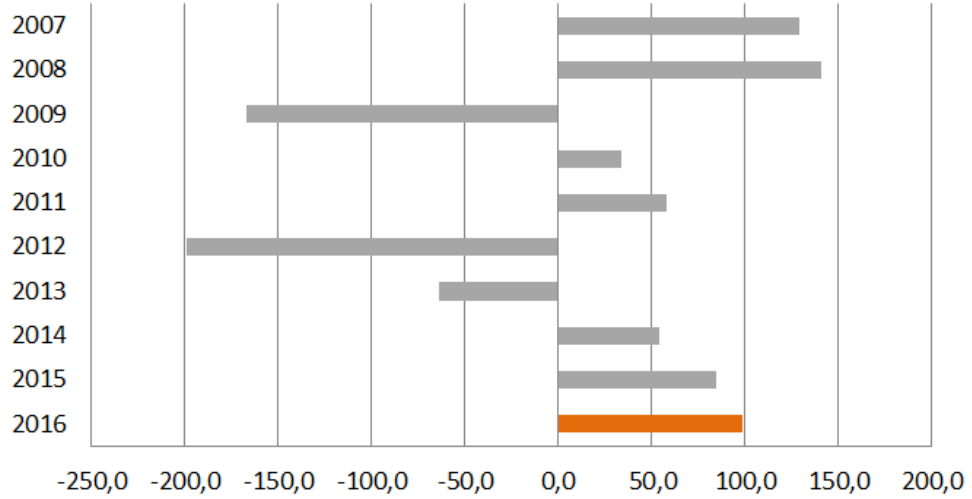
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
■ EV toewijsbaar aan de aandeelhouders van de groep	604,7	516,8	433,5	236,6	335,5	600,3	724,8	705,2	900,0	800,2

REBITDA (IN MILJOEN EUR)

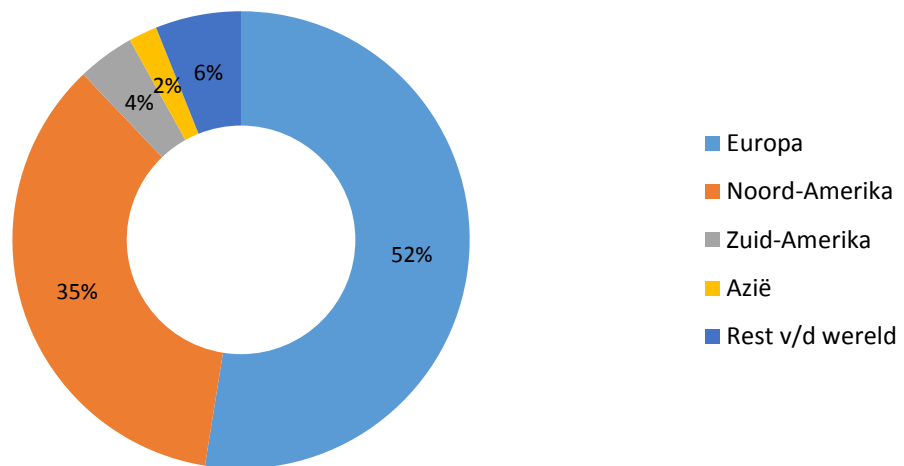
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
■ REBITDA	198,0	180,4	135,6	116,6	160,0	187,0	162,8	63,4	344,7	261,6

WINST (+) / VERLIES (-) (IN MILJOEN EUR)

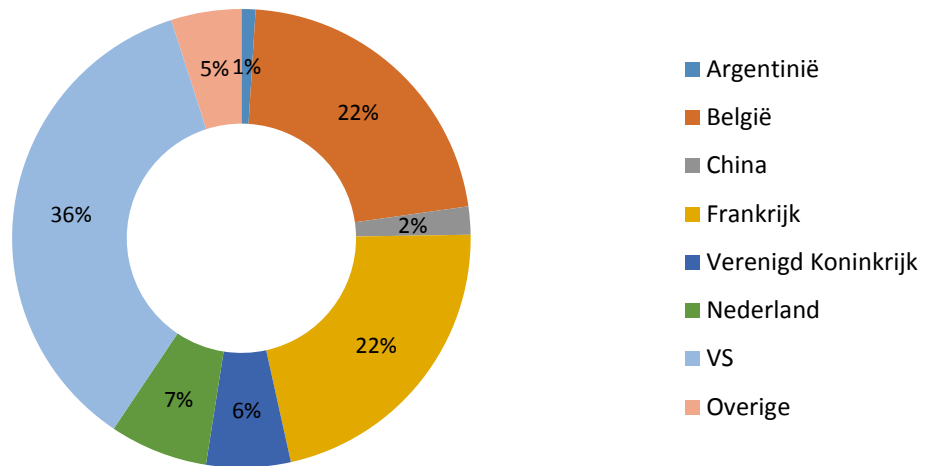

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
■ Winst (+) / verlies (-)	98,8	84,5	53,7	-64,0	-198,7	58,0	33,5	-167,0	140,5	129,0

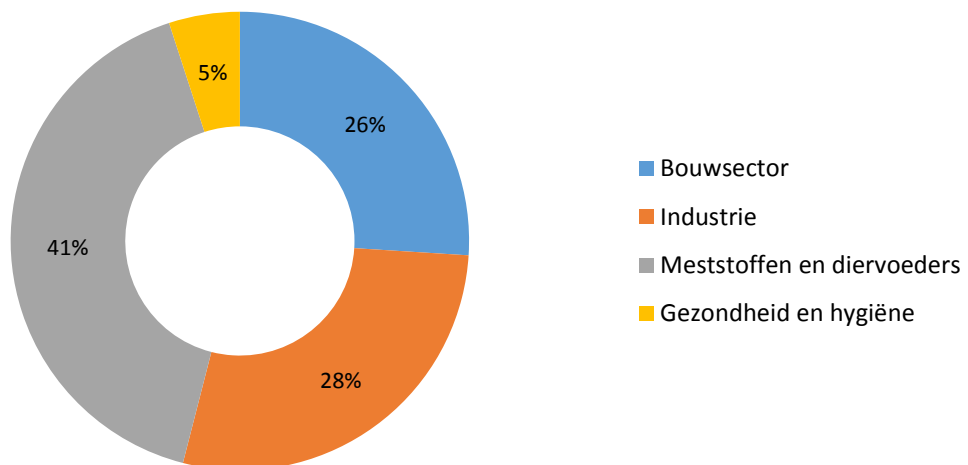
2016 OMZET PER GEOGRAFISCH GEBIED (%)

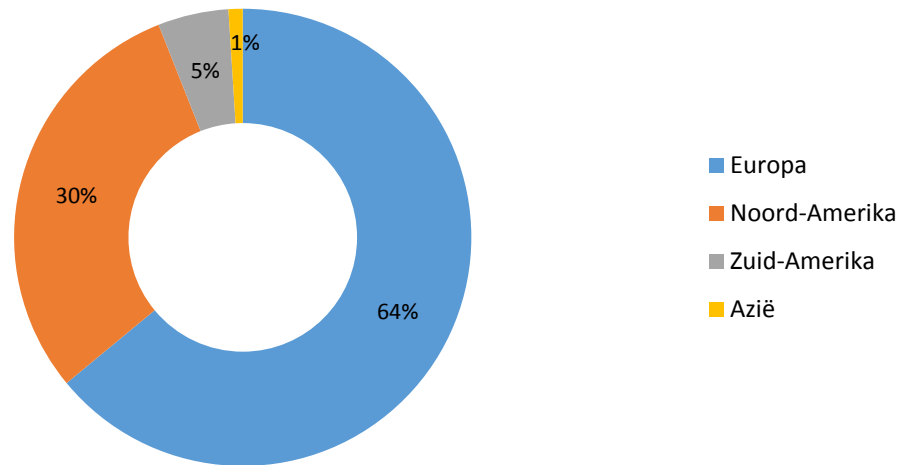
2016 OMZET PER PRODUCTIELAND (%)

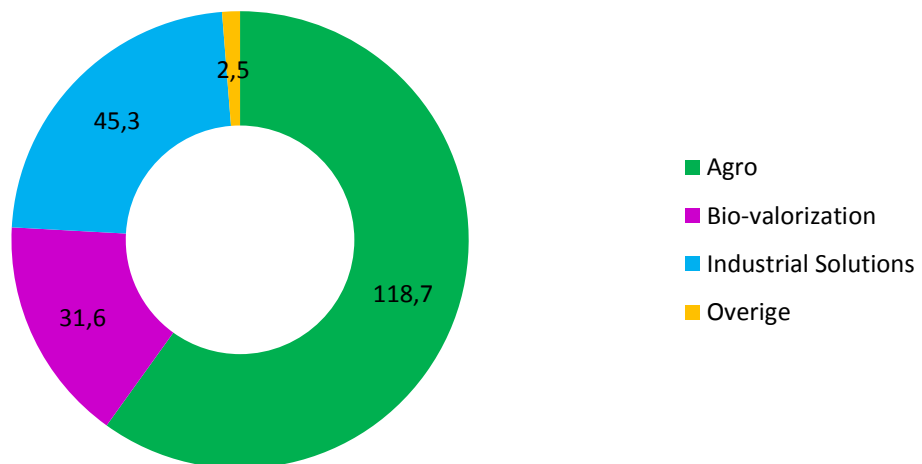
2016 OMZET PER EINDMARKT (%)

2016 KAPITAALUITGAVEN (CAPEX) (%)

2016 REBITDA PER SEGMENT (IN MILJOEN EUR)

ONS AGRO-SEGMENT

Ons Agro-segment combineert de activiteiten van Tessengerlo Group in de productie, trading en marketing van gewasvoedingsstoffen (vloeibare meststoffen en kaliumsulfaatmeststoffen) en gewasbeschermingsmiddelen.

PRODUCTIELOCATIES 15 productievestigingen: VS (12 productievestigingen en meer dan 100 terminals), België (1), Frankrijk (1), Turkije (1), waarvan 2 fabrieken in aanbouw: East Dubuque (VS) en Rouen (Frankrijk)

KERNMARKTEN Landbouw

ACTIVITEITENGEBIED Gespecialiseerde vloeibare meststoffen met toegevoegde waarde, kaliumsulfaatmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen

BUSINESS DRIVERS

- Groeiende bevolking
- Groeiende vraag naar kostenefficiënte, kwalitatieve meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen voor moderne en duurzame precisielandbouw

STRATEGISCHE FOCUS

Crop Vitality/Tessengerlo Kerley International:

- Voortgezette focus op het Amerikaanse continent en uitbreiding naar Europa, het Midden-Oosten en Australië
- Uitbreiding productportfolio om aanbod te verbreden naar nichemarkten
- Optimaliseren van de klantgerichte supply chain
- Focus op uitbreiding marktaandeel door continue voorlichting over bestaande producten

SOP Plant Nutrition:

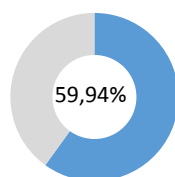
- Focus op eersteklas oplosbare en bladvariant kaliumsulfaatmeststoffen
- Focus op volume, waarde en kostenvermindering

NovaSource:

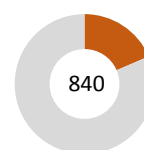
- Productportfolio uitbreiden en waarde aan gewasbescherming toevoegen

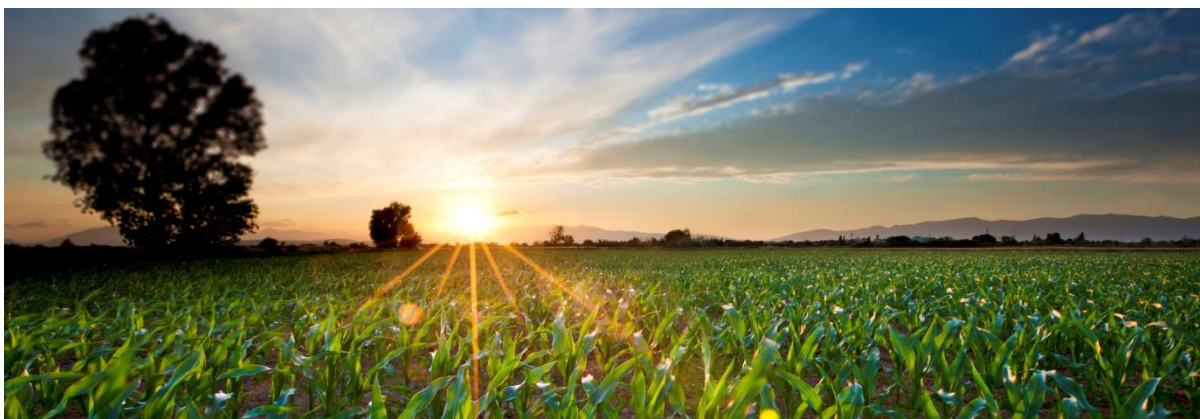
KERNCIJFERS

Aandeel REBITDA

Personeelsbezetting (FTE)

CROP VITALITY

▪ **Wie zijn we?**

De businessunit Crop Vitality levert gespecialiseerde vloeibare plantenvoeding met toegevoegde waarde die telers helpt om hun producten efficiënt en duurzaam te verbouwen. We doen dat door op een betrouwbare manier zwavel en andere bijproducten van petroleum- en gasraffinaderijen om te zetten in vloeibare plantenvoeding, die de productie verbetert van verschillende soorten graan, groenten, fruit en noten.

De businessunit Crop Vitality beschikt over een sterk aanbod en onze Crop Vitality-specialisten verpersoonlijken het merk bij elk contact en elke interactie met de klant. Ze vertegenwoordigen consequent de traditie van Crop Vitality die wordt gekenmerkt door professionele dienstverlening, uitmuntendheid en waarde.

Onze belangrijkste producten zijn ammoniumthiosulfaat, dat verkrijgbaar is onder de merknaam Thio-Sul®, en kaliumthiosulfaat, dat verkrijgbaar is onder de merknaam KTS®. De volledige lijn meststoffen en bodemverbeteraars van de businessunit zijn gegroepeerd onder de merknaam Crop Vitality® (www.cropvitality.com).

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

2016 was een jaar vol uitdagingen voor de landbouw. Als gevolg van dalende gewasprijzen en gelijkblijvende pachtprizen blijven landbouwers onzeker over wat ze moeten verbouwen. Belangrijke economische drijfveren en een op handen zijnde verandering in de politiek resulteerden in voorzichtige aankoopbeslissingen in het vierde kwartaal van 2016. Deze houding had een direct effect op alle bedrijven, van het land tot de tafel, en gewasvoedingsprijzen daalden tot ongeveer het niveau van 2010.

▪ **Vooruitzichten**

Crop Vitality zal zijn klantenrelaties en de aanzienlijke infrastructurele voetafdruk verder optimaliseren. Daarbij zal de focus liggen op de uitbreiding van marktaandeel via voortdurende verbetering van bestaande producten, terwijl producten die zich in een beginstadium bevinden, worden doorgevoerd naar de groeifase van de bedrijfscyclus. Daarnaast zal Crop Vitality de landbouw bevorderen en ondersteunen door zijn 'Learning Center' te gebruiken als platform voor de ontwikkeling van nieuwe producten met toegevoegde waarde.

TESSENDERLO KERLEY INTERNATIONAL

▪ **Wie zijn we?**

Tessengerlo Kerley International is een businessunit die werd opgericht om de groei van het assortiment meststoffen en bodemverbeters van Crop Vitality buiten de VS en Canada te bevorderen. Voortbouwend op het succes van het businessmodel in de VS streeft Tessengerlo Kerley International naar doelgerichte bedrijfsontwikkeling in prioriteitsmarkten als Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika, en Centraal- en Zuid-Amerika.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

Gedurende 2016 zette Tessengerlo Kerley International zijn langetermijnstrategie voort en wist het de omzet aanzienlijk te verbeteren, terwijl het tegelijkertijd de fundamenteën voor groei kon versterken. Voorbeelden van het versterken van deze fundamenteën zijn onder meer het rekruteren van commercieel en agronomisch talent, het uitvoeren van een breed scala aan tests met de meststoffen van de Crop Vitality-lijn, het ontwikkelen van nieuwe klanten/toepassingen en het opzetten van supply chains.

De bouw van de Thio-Sul®-fabriek in Frankrijk verloopt volgens plan en verwacht wordt dat productie kan starten in de tweede jaarhelft van 2017. In september 2016 organiseerde Tessengerlo Group de eerstesteenlegging ter viering van de goede vooruitgang van de bouwwerkzaamheden. Thio-Sul® zal voornamelijk worden ingezet als meststof voor grootschalige gewassen, ter aanvulling van zwavelvoeding en beperking van stikstofverlies.

▪ **Vooruitzichten**

Voor 2017 zal Tessengerlo Kerley International verder streven naar winstgevende groei. Met de toenemende erkenning en valorisatie van de waarde van de meststoffen van Crop Vitality door klanten in de gebieden waar we momenteel operationeel zijn, zijn een aantal gebieden prioriteit voor de opstart van commerciële activiteiten.

SOP PLANT NUTRITION

▪ **Wie zijn we?**

De SOP Plant Nutrition businessunit produceert hoofdzakelijk kaliumsulfaatmeststoffen voor de landbouwmarkt. SOP of kaliumsulfaat wordt overwegend gebruikt als meststof voor specifieke gewassen zoals bloemen, fruit en groenten. Met een productievestiging in Ham (België) en export naar meer dan tachtig landen, staan we in de top vijf van grootste producenten ter wereld in een wereldmarkt van bijna 7 miljoen ton. Onze expertise in de SOP-markt dateert van ongeveer 100 jaar geleden en heeft gezorgd dat we ons in de markt van oplosbare en bladvariant meststoffen tot marktleider konden ontwikkelen.

SOP is een veelzijdige meststof die met name geschikt is voor droge en halfdroge klimaten. De combinatie van kalium en zwavel resulteert in een hoge concentratie voedingsstoffen die onmiddellijk beschikbaar zijn voor planten. Het bevat ook erg weinig zout en daarom geniet het in gebieden met een hoog verziltingsrisico van de bodem de voorkeur ten opzichte van andere meststoffen.

SoluPotasse®, het oplosbare kaliumsulfaatproduct van SOP Plant Nutrition, is wereldwijd de onbetwiste nummer één onder de oplosbare kaliumsulfaatproducten. Dit topproduct heeft een uitstekende reputatie op het vlak van kwaliteit en merkherkenning. Dankzij SoluPotasse® is het mogelijk om voedingsstoffen op een veel preciezere manier te gebruiken in druppelirrigatiesystemen, waardoor er minder meststoffen en water nodig zijn. Zo blijft ook de impact op het milieu tot een minimum beperkt.

Tessengerlo Group is vandaag de dag het enige bedrijf dat een bladvariant van kaliumsulfaat voor grootschalige gewassen aanbiedt: K-Leaf®.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

Hoewel 2015 voor onze businessunit een jaar van sterke groei is gebleken, werden we in 2016 geconfronteerd met andere marktomstandigheden. Net als in de rest van de meststoffenmarkt daalde wereldwijd de vraag naar SOP en was er sprake van prijserosie. De vraagzijde wordt beïnvloed door vele factoren, zoals gewasprijzen en geopolitieke en economische druk in vele landen. Helaas resulteerde het algemene gebrek aan vertrouwen in de markt in lagere investeringen in meststoffen en voorraadreductie. Dit viel allemaal samen met de introductie van nieuwe SOP-capaciteit op de markt en dat leidde weer tot toegenomen concurrentie, dat vooral in het vloeibare segment werd gevoeld.

Hoewel de financiële resultaten ten opzichte van het recordjaar 2015 een aanzienlijke daling tonen, zijn we binnen deze context overtuigd dat we goede resultaten hebben geboekt wat betreft het versterken van onze marktpositie op de lange termijn.

- Onze focus op hoogwaardige producten en diensten staat in de markt in hoog aanzien en we blijven onze stakeholders informeren over welk verschil dat oplevert, zowel op agronomisch vlak als voor de opbrengst van de landbouwers.
- We zijn een wereldspeler en werken er hard aan om te verzekeren dat we een sterke lokale band behouden met de verschillende stakeholders in de keten.
- Ontwikkelingswerkzaamheden aan onze innovatieve bladvariant van kaliumsulfaat K-Leaf® werden voortgezet en het aantal landen waar dit product werd geïntroduceerd en wordt ontwikkeld, neemt gestaag toe.
- Met de opstart van voor technische toepassingen geschikte CaCl_2 op het einde van 2015 en voor de voedingssector geschikte CaCl_2 in de tweede helft van 2016 wisten we ons HCl-afzetgebied verder te versterken.
- Het investeringsprogramma ter ondersteuning van de betrouwbaarheid en het concurrentievermogen van onze fabriek in Ham werd voortgezet om te zorgen dat we onze topproducten op duurzame wijze op de markt kunnen brengen.

▪ Vooruitzichten

We kijken met veel vertrouwen naar de markt van kaliumsulfaat, aangezien dit product duidelijk aan waarde wint voor gewassen en bodems overal ter wereld. Daarnaast breiden we uit naar wereldwijde markten, vooral met ons in water oplosbare merk SoluPotasse®. We werken er voortdurend aan om vooral servicewaarde toe te voegen door het optimale gebruik van kaliumsulfaat uit te leggen, niet alleen in fertigatie maar ook als bladvariant toepassing – met ons K-Leaf® product.

Hoewel de vooruitzichten op de lange termijn duidelijk positieve groei suggereren, hebben we de laatste jaren gezien dat de agromarkt gevoelig is voor grote veranderingen op de korte termijn. We zijn ons ervan bewust dat de resultaten uiteindelijk zullen afhangen van de ontwikkelingen op de landbouwmarkt.

Tessengerlo Group heeft een duidelijke strategie uitgestippeld om ook in de komende jaren een toonaangevende rol te spelen op de kaliumsulfaatmarkt. We zullen consequent producten van hoge kwaliteit blijven leveren, met tegelijkertijd een verscherpte focus op klantenservice en optimale toepassing van onze uitgebreide ervaring in de kaliumsulfaatindustrie.

NOVASOURCE

▪ **Wie zijn we?**

NovaSource® is de businessunit voor gewasbescherming van Tessenderlo Group. We houden ons op internationale schaal bezig met de acquisitie, ontwikkeling, registratie en nichemarketing van gewasbeschermingsmiddelen voor hoogwaardige gewassen. De focus van NovaSource® is om landbouwers te voorzien van middelen waarmee ze de kwaliteit en productiviteit van gespecialiseerde voedingsgewassen zoals aardappelen, fruit, noten en groenten, kunnen verhogen.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

NovaSource®, waarvan de producten inmiddels in meer dan 40 landen verkocht worden, kende in 2016 opnieuw een goed jaar, ondanks het feit dat de gewasbeschermingssector een forse daling kende. Gespecialiseerde gewassen (fruit, noten, groenten), die de grootste afzetmarkt voor de producten van NovaSource® vormen, hebben minder geleden onder de negatieve prijsdruk dan sommige andere voedingsproducten.

De gerealiseerde acquisities van 2015 droegen ook in 2016 bij aan het succes van en de vooruitzichten voor de NovaSource®-activiteiten.

▪ **Vooruitzichten**

NovaSource® zal zich blijven inspannen om nicheproductlijnen over te nemen en te integreren van multinationals die kleinere productlijnen afstoten om zich volledig op hun O&O-activiteiten en andere belangrijke producten te kunnen richten.

ONS SEGMENT BIO-VALORIZATION

Ons segment Bio-Valorization, dat alle activiteiten van Tessengerlo Group op het vlak van de verwerking van dierlijke bijproducten omvat, bestaat uit PB Gelatins/PB Leiner (productie, trading en verkoop van gelatine) en Akiolis (ophalen van dierlijke bijproducten, productie en verkoop van proteïnen en vetten).

PRODUCTIELOCATIES **PB Gelatins/PB Leiner:**
3 fabrieken in Europa (België, Duitsland, VK), 2 in China en 3 in Noord- en Zuid-Amerika (VS, Argentinië, Brazilië)

Akiolis:
3 fabrieken, 29 inzamelingscentra in Frankrijk (Atemax)
8 fabrieken, 19 inzamelingscentra in Frankrijk (Soleval)
1 fabriek (Violleau)

KERNMARKTEN Voeding, medisch, farma, huisdierenvoeding, landbouw, energie, vetten etc.

ACTIVITEITENGEBIED Biomaterialen, landbouw

BUSINESS DRIVERS

- Groeiende vraag naar bio-gebaseerd milieuvriendelijk diervoeder, voeding, energie en farmaceutische en technische toepassingen
- Hogere levensstandaard resulteert in verhoogde vleesconsumptie en vraag naar proteïnen

STRATEGISCHE FOCUS

PB Gelatins/PB Leiner:

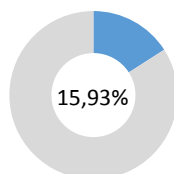
- Opbrengst uit huidige middelen optimaliseren
- Focus op klantenrelaties en productontwikkeling
- Focus op het realiseren van uitmuntende productie en betere valorisatie van/toegang tot grondstoffen
- Meer focus op gezonde voeding (rijk aan proteïnen, collageenpeptiden)

Akiolis:

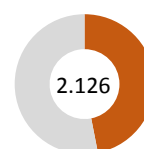
- Onze positie in onze kernactiviteiten in upstream markten verstevigen
- Valorisatie van eindproducten op diervoeder- en visvoedermarkten verbeteren
- Focus op klantenrelaties en productontwikkeling
- Efficiëntie verhogen in bestaande fabrieken

KERNCIJFERS

Aandeel REBITDA

Personeelsbezetting (FTE)

PB GELATINS/PB LEINER

▪ **Wie zijn we?**

De businessunit PB Gelatins/PB Leiner biedt een volledig assortiment aan hoogwaardige collageenproteïnen (gelatine). Vanuit acht productievestigingen in Azië, Europa en Noord- en Zuid-Amerika levert PB Gelatins/PB Leiner producten aan een groeiende markt van voedings-, farma-, gezondheids-, voedings- en technische toepassingen. PB Gelatins/PB Leiner is de derde grootste speler in de sector.

Het gelatineproces omvat de (voor-)behandeling van grondstoffen, de extractie van collageen en de zuivering van gelatine. Het volledige productieproces kan tot zes maanden duren, naargelang de specifieke kwaliteiten van de gelatine. Bepaalde fracties van de gelatine worden verder verwerkt tot collageenpeptiden.

Gelatine wordt in meerdere markten gebruikt, zoals de voedingsindustrie (bv. snoepgoed en zuivelproducten), de farmaceutische industrie (bv. capsules) en de fotografie (bv. film en fotopapier). Bij de meeste toepassingen wordt gelatine alleen in kleine hoeveelheden aan de samenstelling toegevoegd, als functioneel ingrediënt met superieure eigenschappen. PB Gelatins/PB Leiner produceert gelatine op basis van de huid en beenderen van varkens en runderen. Grondstoffen worden regionaal ingekocht en concurrentie op de markt voor deze grondstoffen is niet beperkt tot andere gelatineproducenten, maar strekt zich ook uit tot andere eindproducten zoals het directe gebruik voor menselijke consumptie, dierenvoeding en lederproducten.

De schommelingen in vraag en aanbod van grondstoffen hebben een grote impact op de prijzen en beschikbaarheid van gelatine. Afdoende hoeveelheden grondstoffen veiligstellen is dan ook essentieel.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

In 2016 boekte PB Gelatins/PB Leiner verdere vooruitgang in een moeilijke en zeer competitieve omgeving. De concurrentie onder Europese producenten bleef intens en dit had zijn weerslag op de Noord-Amerikaanse markt. Verder bleef de grondstoffenmarkt volatiel in 2016. Dit was voornamelijk het resultaat van de overcapaciteit aan runderhuiden in Zuid-Amerika en de toegenomen import van varkenshuid in China.

In 2016 bleef PB Gelatins/PB Leiner gefocust op vooruitgang in zijn drie uitmuntendheidsprogramma's:

- Operationele Uitmuntendheid - ter versterking van de organisatie, verbetering van de veiligheid, verlaging van kosten en verhoging van betrouwbaarheid

- Uitmuntendheid in Verkoop - ter versteviging van de hechte samenwerking met onze klanten
- Uitmuntendheid in Aankoop – het borgen van de beste grondstoffen om aan de steeds hogere eisen van onze klanten te kunnen voldoen

Voor het aanpakken van knelpunten en optimaliseren van de fabrieken in zowel de VS als Zuid-Amerika werden verschillende projecten ondernomen.

Daarnaast voerde PB Gelatins/PB Leiner ook diverse investeringsprojecten uit om ten volle te profiteren van de mogelijkheden van de collageenproteïnemarkten. Een van die projecten betrof de uitbreiding van de productie-eenheid voor collageenpeptiden in Santa Fe (Argentinië), die in het eerste kwartaal van 2017 operationeel werd.

- **Vooruitzichten**

PB Gelatins/PB Leiner zal in 2017 zijn inspanningen opvoeren om zowel productiviteit als procesdoelmatigheid verder te verbeteren, de inkoop van grondstoffen veilig te stellen en verkoopvolumes en -marges te verhogen. Naast het verder wegnemen van knelpunten in fabrieken overal ter wereld, zal PB Gelatins/PB Leiner blijven investeren in de innovatie en modernisering van gebouwen en machines en ook in Onderzoek & Ontwikkeling. Dit alles zal worden gecombineerd met een constante focus op het realiseren van operationele uitmuntendheid.

In 2014 werd PB Gelatins/PB Leiner door de plaatselijke Chinese overheid geïnformeerd over het voornemen om de fabriek in Wenzhou te onteigenen ten behoeve van de aanleg van nieuwe openbare infrastructuur. PB Gelatins/PB Leiner zal de onderhandelingen met de Chinese overheid voortzetten en productiealternatieven onderzoeken voor de fabriek in Wenzhou.

Op de lange termijn blijft het vooruitzicht voor de gelatinemarkt om verschillende redenen positief: een groeiende middenklasse, verhoogde consumptie van geneesmiddelen in de ontwikkelingslanden en een groeiend besef en betere gewoonten ten aanzien van gezondheid en voeding in de ontwikkelde landen.

AKIOLIS GROUP

▪ **Wie zijn we?**

Akiolis is gespecialiseerd in de transformatie van dierlijke bijproducten tot hoogwaardige proteïnen en vetten. Dankzij onze banden met upstream partners hebben we toegang tot een uitgebreid arsenaal aan biologisch materiaal (ongeveer 1 miljoen ton) en onze industriële processen stellen ons in staat om onze eindproducten te valoriseren in verschillende downstream markten, zoals de huisdiervoeder-, diervoeder-, visvoeder-, lipochemie-, cement- en energiesectoren.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

Akiolis kon in 2016 opnieuw aanknopen met een positieve EBIT-groei door systematisch te focussen op klantentevredenheid, kostenbeheer en teamefficiency. Een lichte daling in vleesconsumptie werd gecompenseerd door gunstige, niet-recurrente elementen, zoals positieve groei in de slacht voor exportmarkten (het beste voorbeeld hiervan is varkensvlees voor China). De upstream inzameling lag licht boven budget, wat ons in staat stelde onze industriële productielijnen in goede mate te gebruiken en zo betere kostenbeheersing te realiseren. Tegelijkertijd waren de downstream markten redelijk stabiel voor wat betreft proteïnen, maar positiever voor vetten. Onze inspanningen op het gebied van kwaliteitsbeheer en klantenbinding hebben geresulteerd in goede valorisatie van onze producten, bijvoorbeeld in de visvoeder- en lipochemiesectoren.

▪ **Vooruitzichten**

Duurzaamheid is voor 2017 het sleutelwoord voor Akiolis. Onze klanten, onder wie zich zowel grote upstream accounts als downstreamklanten bevinden, bouwen op Akiolis als een 'Best-in-Class'-partner op lange termijn. We zullen onze investeringen verhogen om moderne nieuwe machines in onze fabrieken te installeren. Een verdere samenwerking met het segment Bio-valorization staat op de planning, inclusief commerciële aspecten. Tot slot wordt 2017 het jaar waarin onze innovatieprojecten zullen leiden tot de lancering van nieuwe producten in belangrijke strategische markten.

ONS SEGMENT INDUSTRIAL SOLUTIONS

Ons segment Industrial Solutions omvat activiteiten die producten en oplossingen leveren aan industriële eindmarkten. Het betreft hier de productie, trading en verkoop van kunststofleidingssystemen, waterbehandelingschemicaliën en andere industriële activiteiten, zoals de productie en verkoop van chemische producten voor de mijnbouw & industrie, diensten voor de behandeling en verwijdering van gewonnen en flowbackwater uit de oliewinning en gasontginning, en het recycleren van vloeistoffen uit industriële processen.

- PRODUCTIELOCATIES**
- **PPS:** 7 productievestigingen (2 in Nederland, 1 in België, 1 in Frankrijk, 1 in Duitsland, 1 in Polen en 1 in Hongarije) en meer dan 70 filialen in Europa
 - **Performance Chemicals:** 4 productievestigingen (2 in België, 1 in Frankrijk en 1 in Zwitserland)
 - **Mining & Industrial, MPR & ECS:** 3 fabrieken (VS)

KERNMARKTEN Water, riolering, lucht- en gasleidingssystemen en -diensten, waterbehandeling, diensten voor proceschemicaliën, raffinage en mijnbouw

ACTIVITEITENGEBIED Huizenbouw en openbare infrastructuur, industriële en gemeentelijke markten, industrie en mijnbouw

- BUSINESS DRIVERS**
- Vraag naar schoon water en hygiëne – industriële behoefte aan duurzame zuivering van verwerkingswater
 - Schaarste aan natuurlijke bronnen en ecologische voetafdruk
 - Klimaatopwarming, overtollig hemelwater, energieneutrale gebouwen
 - Toevoer basischemicaliën gedreven door economische activiteit

STRATEGISCHE FOCUS

PPS:

- Klantenbinding verder opvoeren; innovatieve systemen en diensten introduceren en onze positie versterken in verschillende sectoren

Performance Chemicals:

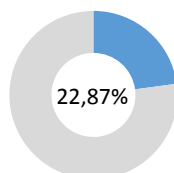
- Langetermijn- en milieuvriendelijke oplossingen aanbieden aan industrieën en gemeenten.

Mining & Industrial/MPR/ECS:

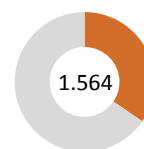
- M&I-activiteiten uitbreiden en full-service waterbehandelings- en recyclingmodel aanbieden en nieuwe marktsegmenten betreden

KERNCIJFERS

Aandeel REBITDA

Personeelsbezetting (FTE)

PLASTIC PIPE SYSTEMS (PPS)

▪ **Wie zijn we?**

De businessunit Plastic Pipe Systems (PPS) biedt hoogwaardige oplossingen voor kunststofleidingssystemen voor nutsvoorzieningen en de landbouw-, constructie- en bouwkundesector.

We streven ernaar het vertrouwen van de gebruiker te vergroten via ons brede aanbod van voorgesneden leidingenkits, projectconsultancydiensten en technische ondersteuning voor ventilatiesystemen, riolering- en regenwatersystemen en waterafzuigsystemen voor daken. Al deze producten worden aangeboden en geleverd via een geïntegreerd verkoop- en ondersteuningsnetwerk, onze professionals in productie en logistiek, meer dan 70 klantgerichte filialen en ruim 2.000 verkooppunten in Europa.

Verzachting of infiltratie van regenwater uit frequente en zware regenval, inspelen op hogere eisen om meer energieneutrale gebouwen te ontwikkelen, lekkages van kostbaar drinkwater voorkomen door waterleidingnetwerken van hogere kwaliteit aan te leggen en het reduceren van kosten in verband met complexe constructieketens zijn slechts een paar van de uitdagingen waar onze klanten mee geconfronteerd worden en die beter beheersbaar zijn met gebruikmaking van de systemen, oplossingen en diensten van PPS.

Daarnaast worden bij de fabricage van onze producten en systemen steeds meer gerecyclede materialen gebruikt. Hierdoor krijgt gebruikt plastic (voor industrie en consumenten) een nieuwe waarde en wordt tegelijkertijd de behoefte aan eindige grondstoffen gereduceerd.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

Onze PPS-markten ontwikkelden in 2016 op verschillende manieren. In vergelijking met andere gebieden was de ontwikkeling van West-Europese bouwmarkten gunstig te noemen. In al onze markten profiteerden we van mild winterweer, zowel aan het begin als aan het eind van 2016.

In de loop van 2016 profiteerde de BU van meer focus en betere uitvoering met name voor wat betreft nieuwe business en de ontwikkelingen op het gebied van nieuwe systemen en diensten. Ons uitgebreid aanbod in ventilatiesystemen (DykaAir), oplossingen voor overtollig regenwater (Vacurain en Duborain) en drinkwater (Bi-Oroc), en irrigatieportfolio (Irriroc) boekte stevige vooruitgang.

Voorts maakten we ook in 2016 gebruik van een aanzienlijke en grotere hoeveelheid extern gerecycled materiaal als grondstof. Dit draagt in hoge mate bij aan duurzaamheid en helpt uiteindelijk onze klanten bij het verminderen van de ecologische voetafdruk van hun gebouwen of

infrastructuren. Ons engagement inzake duurzaamheid effectief kunnen bewijzen is een differentiërende factor voor PPS in de zakelijke contacten met een groeiende groep klanten en overheden.

▪ **Vooruitzichten**

Door de verwachte marktontwikkelingen (met name in West-Europa) te combineren met onze Europese strategische afstemming op consumentgerichte ontwikkeling van nieuwe systemen en diensten, zal Plastic Pipe Systems in 2017 verder focussen op groei. Procesverbeteringen in verkoop en marketing, productie of logistiek, deels gesteund door investeringen, zorgen er samen voor dat klanten meer zaken makkelijker doen met PPS of hun operationele kosten in de waardeketen kunnen verlagen.

Meer in het bijzonder zullen in de tweede jaarhelft van 2017 bij PPS een aantal investeringen geleidelijk aan worden voltooid, met het doel om klanten een breder en beter assortiment van producten te kunnen aanbieden tegen lagere prijzen en met een hoger serviceniveau.

De groei van de distributieactiviteiten in de bouw- en constructiemarkt in het Verenigd Koninkrijk gaat voort, ondanks de huidige aanzienlijke onzekerheid op de markt.

PERFORMANCE CHEMICALS

▪ **Wie zijn we?**

De businessunit Performance Chemicals voorziet de industriële en gemeentelijke markten van coagulanten en andere chemicaliën, hetzij ter behandeling van afvalwater, hetzij voor het reinigen van drinkwater. Daarnaast produceren we industriële chemicaliën die in een groot aantal sectoren worden gebruikt, bijvoorbeeld in de chemie, de olie- en raffinage-industrie, de staalindustrie en in de sectoren de-icing en meststoffen. Onze natriumsulfide en natriumhydrosulfide worden bijvoorbeeld gebruikt in leerlooierijen en de mijnindustrie, en daarnaast als precipiterende agentia voor metalen in afvalbehandeling. Andere chemicaliën zijn onder meer bleekmiddel, zuren en kaliumhydroxide voor desinfecterende doeleinden en huishoudelijke reinigingsmiddelen, en ijzerzouten, die een essentieel ingrediënt vormen in geneesmiddelen voor de behandeling van ijzertekort en specifieke veterinaire toepassingen. In 2015 betrad Performance Chemicals opnieuw de markt voor kaliumhydroxide. Dit product wordt gebruikt voor de productie van biobrandstoffen, de-icing agentia, meststoffen en reinigingsmiddelen.

De productieprocessen van Performance Chemicals maken de omzetting of het recycleren mogelijk van industriële bijproducten (bijvoorbeeld van de staalindustrie) in aantrekkelijke nieuwe producten voor waterbehandeling. Performance Chemicals heeft vier productievestigingen, die liggen in Loos (Frankrijk), Tessenderlo en Ham (België) en Rekingen (Zwitserland). De productievestigingen zijn centraal gelegen in gebieden waar de vraag naar de producten het grootst is. Onze businessunit levert chemicaliën voor de behandeling van hun afvalwater aan een aantal van de grootste stedelijke gebieden in West-Europa, zoals Parijs, Amsterdam, Genève en Brussel.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

In 2016 verliepen de technische voorbereidingen en bouwwerkzaamheden van een nieuwe membraan elektrolysefabriek in Loos (Frankrijk) volgens plan. Dit investeringsproject ter waarde van 50 miljoen EUR zal de Loos vestiging voorzien van de beste technologie voor chloorproductie ter ondersteuning van de grootste productie-eenheid voor ijzerchloridecoagulanten in Europa. Daarnaast werd in augustus 2016 in Loos een nieuwe fabriek voor kaliumhydroxide vlokken in gebruik genomen. Dit heeft Tessenderlo Group in staat gesteld met succes de internationale markt voor KOH-vlokken opnieuw te betreden.

Na een aantal jaren van stagnatie als gevolg van de optimalisatie van consumptie, kende 2016 opnieuw een gezonde groei in de vraag naar coagulanten, zowel van bestaande klanten als van een aantal nieuwe waterzuiveringsinstallaties. Performance Chemicals kon in 2016 zijn concurrentiepositie als toonaangevende Europese leverancier van coagulanten voor de behandeling van afvalwater en drinkwater behouden. In september 2016 nam de businessunit Performance

Chemicals een nieuwe binnentanker in gebruik om transport van ijzerchloride mogelijk te maken vanuit de Franse productievestiging Produits Chimiques de Loos naar Parijs.

Met het grotere aanbod aan zoutzuur als bijproduct uit diverse bronnen was op de West-Europese markt voor zoutzuur de concurrentie het hele jaar door bijzonder scherp. Niettemin wist de businessunit zijn strategische rol bij de operationele integratie voort te zetten via intern verbruik en verkoop van zoutzuurstromen vanuit Ham, ter ondersteuning van de productietargets van SOP Plant Nutrition.

▪ **Vooruitzichten**

De opstart van de nieuwe elektrolysefabriek in Loos, die gepland staat voor de tweede jaarmidde van 2017, betekent een cruciale volgende mijlpaal in de reorganisatie van de vestiging. Tegelijkertijd zullen nieuwe ultramoderne opslag- en laadinstrumenten in gebruik worden genomen ter ondersteuning van de flexibele logistieke opties die we onze klanten bieden.

MINING & INDUSTRIAL

▪ **Wie zijn we?**

De businessunit Mining & Industrial werd opgericht in 2012 om waarde te creëren voor klanten die internationaal actief zijn in de mijnbouw en industriële chemicaliën sectoren. Deze waarde wordt gerealiseerd door concurrerend geprijsde gespecialiseerde chemicaliën en technische diensten aan te bieden, waardoor onze klanten efficiënter gebruik kunnen maken van bestaande technologieën en ook nieuwe alternatieve technologie kunnen toepassen.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

De goudmarkt bleef in 2016 stabiel. De markt van onedele metalen bleef echter in beweging, waarbij de bodem van de voorgaande supercyclus bereikt werd. Het laatste kwartaal toonde tekenen van meer stabiliteit. Verwacht wordt dat herstel vanaf medio 2017 zal inzetten. Ondertussen blijft de voortdurende versterking van de Amerikaanse dollar milde druk uitoefenen op de vraag en zullen we de situatie nauwgezet blijven volgen.

Ondanks de zwakkere marktomstandigheden wist M&I in 2016 een sterke prestatie neer te zetten met continue groei in alle belangrijke productlijnen. De progressie in de uitoefening van de strategie gedurende 2016 heeft bovendien de basis gelegd om dit solide groeitraject voort te zetten.

Bij ingebruikname van de nieuwe, strategisch gelegen natriumhydrosulfidefabriek bestond al een aanzienlijke orderportefeuille qua productie en voorraad voor belangrijke klanten. De Thio-Gold-300-fabriek, die Barricks fabriek bij Elko (Nevada, VS) voor het uitloggen van goud van thiosulfaat voorziet (in plaats van cyanide), bleef ruim boven verwachting presteren en bereikte in de loop van het jaar vrijwel volledige capaciteit. Daarnaast legden het aanbod aan technische oplossingen en de niet aflatende inspanningen van M&I in 2016 de basis voor verdere marktpenetratie van nieuw ontwikkelde producten en toepassingen.

▪ **Vooruitzichten**

Dankzij de concurrerende technische voordelen verwacht M&I een continue groei via nieuwe producttoepassingen en een verhoogde productie die logistiek voordelig is. Onze aanpak blijft zich richten op het aanbieden van concurrerende prijzen in combinatie met technische ondersteuning en oplossingen die de toepassingen van onze klanten efficiënter maken. We kijken vooruit en stemmen onze strategie af op de internationale trends.

MPR

▪ **Wie zijn we?**

MPR Services Inc. ontwikkelt hoogstaande technologie om chemicaliën, die specifiek zijn ontworpen voor de verwijdering van luchtverontreinigende stoffen te reinigen, recyclen en opnieuw te gebruiken. De diensten die wij aanbieden voor het onderhouden van goede systeemhygiëne binnen de emissiecontroleapparatuur van onze klanten, verbeteren voor onze klanten zowel de productkwaliteit als de milieuprestaties. We zijn ook zeer intensief betrokken bij controle van cyanidecorrosie binnen de olieraffinage.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

De resultaten over 2016 tonen verbeteringen op alle gebieden voor het derde opeenvolgende jaar.

▪ **Vooruitzichten**

In 2017 zal MPR de volgende generatie van de mobiele verwerkingsunit uitrollen, die werd ontworpen met het oog op naleving van de Europese normen. Activiteiten in vaste installaties, dienstverlening en verkoop blijven op koers. Klantenservice zal voortdurend verbeteren, evenals onze veiligheidscijfers: we hebben al acht jaar geen ongeval met arbeidsongeschiktheid gehad.

ECS

▪ **Wie zijn we?**

Environmentally Clean Systems LLC (ECS) voorziet de olie- en gasindustrie van waterrecycling- en afvoeropties voor geproduceerd, fracking- en flowbackwater. ECS biedt hoogwaardige en milieuveilige oplossingen voor het verwijderen en/of hergebruiken van afvalwater dat werd gegenereerd gedurende olie- en gaswinningsactiviteiten. ECS levert technologie op maat naar gelang van de afzonderlijke behoeften en situaties. Het resultaat daarvan is flexibiliteit ten aanzien van het gebruik of de verwijdering van afvalwater tegen lagere kosten.

▪ **Bedrijfsactiviteiten in 2016**

Na de daling van de oliemarkten aan het eind van 2015 is ECS zich gaan concentreren op verbetering van zijn prestaties en gelijktijdige kostenvermindering. De verhoogde efficiëntie heeft ECS sterker en competitiever gemaakt, en de businessunit is klaar voor de toekomst.

▪ **Vooruitzichten**

Hoewel naar verwachting de olieprijs licht zullen stijgen in 2017, zal dit waarschijnlijk geen significante invloed hebben op de exploratie in de gebieden waar ECS actief is. Voor 2017 ligt voor ECS de nadruk op efficiënt blijven werken met tegelijkertijd meer aandacht voor veiligheid, processen en procedures, om zo onze positie als een leidende onderneming op het gebied van recyclage en verwijdering van geproduceerd water te versterken.

INFORMATIE VOOR AANDEELHOUDERS

Investor relations

Tessengerlo Group streeft ernaar om de internationale financiële gemeenschap te voorzien van accurate, hoogwaardige en tijdige informatie. Voor het bespreken van de resultaten van de groep en toekomstige ontwikkelingen organiseert Tessenderlo Group conference calls waarin de halfjaar- en eindejaarsresultaten worden gepresenteerd en toegelicht.

Beoordeling door de analisten

Aan het eind van 2016 werd Tessenderlo Chemie nv door 4 sell-side analisten beoordeeld (meer informatie op www.tessengerlo.com). Aan het eind van het jaar gaven 3 analisten een positieve beoordeling en 1 analist een neutrale beoordeling. Er waren geen negatieve beoordelingen.

Aandeelhoudersstructuur

Op 31 december 2016 zag de aandeelhoudersstructuur van Tessenderlo Group eruit als volgt:

	# aandelen	%
Verbrugge nv (gecontroleerd door Picanol nv)	15.618.653	36,3%
Symphony Mills nv	1.694.774	3,9%
Niet-verhandelbare aandelen in handen van personeelsleden of gewezen personeelsleden	56.672	0,1%
Vrije omloop¹	25.698.785	59,7%
Totaal	43.068.884	100,0%

Verbrugge nv wordt gecontroleerd door Picanol nv, dat op zijn beurt gecontroleerd wordt door Artela nv. Artela nv en Symphony Mills nv worden gecontroleerd door dhr. Luc Tack.

Op 31 december 2016 waren er in totaal 117.345 warranten uitoefenbaar. Het totale aantal aandelen dat het geplaatste kapitaal van Tessenderlo Chemie nv vertegenwoordigt, is 43.068.884 en de aandeelhouders hebben recht op één stem per aandeel.

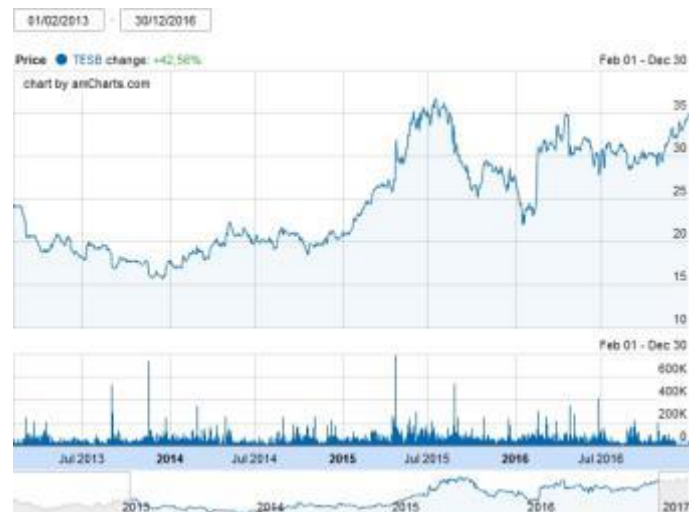
Aandeel Tessenderlo Chemie nv

De aandelen van Tessenderlo Chemie nv zijn genoteerd op de beurs van Brussel onder de code TESB. Ze worden op de continumarkt verhandeld en maken deel uit van de volgende indexen: BEL Mid en Next 150.

¹ i.e. aandeelhouders met een belang kleiner dan 5%

Prestatie aandelenkoers

De aandelenkoers van Tessenderlo Chemie nv steeg in 2016 met 26,5% en presteerde zo beter dan de BEL 20-index (die daalde met 2,5%) en de Europese chemicaliënindex SX4P (die steeg met 3,9%). Het aandeel bereikte op 29 december 2016 zijn hoogste slotkoers van het jaar: 34,90 EUR. De laagste slotkoers van het jaar bedroeg 21,90 EUR en werd op 18 januari 2016 genoteerd. Op de laatste handelsdag van het jaar sloot het aandeel af op 34,8 EUR.

Dividendbeleid

De raad van bestuur zal op 6 juni 2017 aan de algemene vergadering van aandeelhouders voorstellen om geen dividend uit te keren over het boekjaar 2016. De groep is er momenteel van overtuigd dat het meer aandeelhouderswaarde kan creëren door de beschikbare middelen verder in de groei van het bedrijf te investeren, in plaats van dividenden uit te keren.

Financiële kalender

▪ Trading update eerste kwartaal 2017	27 april 2017
▪ Jaarlijkse algemene vergadering der aandeelhouders	6 juni 2017
▪ Resultaten eerste jaarhelft 2017	23 augustus 2017
▪ Trading update derde kwartaal 2017	26 oktober 2017

De volledige financiële en niet-financiële informatie over Tessenderlo Group is beschikbaar op de website www.tessenderlo.com. Wie per e-mail persberichten van Tessenderlo Group wil ontvangen, kan zich op de website inschrijven op de mailinglijst.

De aandelenkoers van Tessenderlo Chemie nv wordt gepubliceerd op www.tessenderlo.com en op de website www.euronext.com.

Contactpersoon voor investor relations

Dhr. Kurt Dejonckheere
Investeerdersrelaties
Tel: +32 2 639 1841
E-mail: kurt.dejonckheere@tessenderlo.com

JAARVERSLAG 2016

BEDRIJFSGROEI

Toelichtingen over omzet en REBITDA in deze sectie over bedrijfsgroei hebben, tenzij anders vermeld, betrekking op de prestatie van Tessengerlo Group exclusief Overige. Deze laatste omvat de engineering- en bouwactiviteiten van de dochteronderneming Tessengerlo Kerley Services Inc., dat momenteel een significant contract uitvoert voor de joint venture Jupiter Sulphur LLC.

Prestaties van de groep

De omzet daalde in 2016 met -1,8% (of met -0,2% zonder wisselkoerseffect) in vergelijking met 2015 en bedraagt 1,5 miljard EUR.

De 2016 REBITDA (195,5 miljoen EUR) kende op jaarbasis een stijging van 7,2% (of +7,8% zonder wisselkoerseffect). De 2015 REBITDA omvatte een afwaardering van -11,8 miljoen EUR als gevolg van gewijzigde boekhoudkundige schattingen betreffende verouderde voorraden. De toename van de REBITDA in 2016 kan worden verklaard door een betere prestatie van Bio-valorization en Industrial Solutions, terwijl de REBITDA van Agro daalde als gevolg van de daling in SOP Plant Nutrition.

De winst in 2016 bedraagt 98,2 miljoen EUR in vergelijking met 81,9 miljoen EUR vorig jaar. De stijging van de bedrijfsresultaten en de daling van de niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen werden gedeeltelijk gecompenseerd door hogere nettofinancieringskosten en belastingen op het resultaat.

De 2016 kasstroom uit bedrijfsactiviteiten bedraagt 109,4 miljoen EUR tegenover 138,4 miljoen EUR het jaar daarvoor en wordt beïnvloed door een toename van het werkkapitaal (60,7 miljoen EUR). Deze toename van het werkkapitaal is te wijten aan timing effecten, vroegere betaling van handelsschulden en een stijging van de voorraadniveaus om de verschillende business modellen van de groep optimaal te ondersteunen.

Op het jaareinde van 2016 kwam de netto financiële schuld van de groep uit op 136,6 miljoen EUR, hetgeen een leverage ratio impliceert van 0,7x. De netto financiële schuld bedroeg in 2015 op jaareinde 145,3 miljoen EUR.

De investeringsuitgaven bedroegen 94,0 miljoen EUR in 2016, in vergelijking met 61,2 miljoen EUR in 2015. De toename van de investeringsuitgaven in 2016 in vergelijking met 2015 kan worden verklaard door de verdere uitvoering van de eerder aangekondigde groeiprojecten. De bouw van de nieuwe Thio-Sul[®] fabrieken in East Dubuque (Verenigde Staten) en Rouen (Frankrijk) en de nieuwe elektrolysefabriek in Loos (Frankrijk) zitten op schema. Het einde van de bouwwerkzaamheden van de drie fabrieken wordt in de tweede jaarhelft van 2017 verwacht.

Gerapporteerde prestatie per bedrijfssegment

De 2016 Agro omzet daalde met -8,8% (of met -9,0% zonder wisselkoerseffect), terwijl de REBITDA daalde met -15,7% (of met -15,8% zonder wisselkoerseffect). De daling van de SOP Plant Nutrition REBITDA kon niet gecompenseerd worden door de overige Agro activiteiten.

De omzet van Bio-valorization steeg met 1,2% in 2016 (of met +4,4% zonder wisselkoerseffect), terwijl de REBITDA steeg van -1,2 miljoen EUR in 2015 tot 31,6 miljoen EUR in 2016. Het resultaat in 2015 werd negatief beïnvloed door een voorraadafwaardering als gevolg van gewijzigde boekhoudkundige schattingen betreffende verouderde voorraden. Betere operationele prestaties en de impact van kostenbesparende maatregelen leidden tot een verdere verbetering van de 2016 REBITDA.

De 2016 omzet van het segment Industrial Solutions steeg met 4,8% (of met +6,9% zonder wisselkoerseffect), terwijl de REBITDA steeg met 5,8% (of met 6,8% zonder wisselkoerseffect). Deze evolutie is voornamelijk ondersteund door de verbeterde prestatie van Plastic Pipe Systems en Mining & Industrial.

HUMAN RESOURCES

Tessenderlo Group steunt op een team van ervaren professionals en dit draagt in hoge mate bij aan het behalen van de bedrijfs- en strategische doelstellingen op alle terreinen.

Op 31 december 2016 stelde de groep in totaal 4.530 mensen tewerk (FTE). 840 daarvan waren actief in het segment Agro, 2.126 in het segment Bio-valorization en 1.564 in het segment Industrial Solutions. Van het totale personeelsbestand van de groep zijn 3.280 medewerkers tewerkgesteld in Europa, 899 in Noord- en Zuid-Amerika en 351 in Azië.

We zijn er vast van overtuigd dat onze medewerkers onze grootste troef zijn. In een internationale onderneming waar kennis en expertise essentieel zijn, bouwen we op onze ervaren en gemotiveerde mensen die zowel de groep als onze producten door en door kennen.

HR managers, die deel uitmaken van de verschillende managementteams, zijn sterk gericht op het vormen van de organisatie, waarbij ze duidelijke rollen en verantwoordelijkheden vaststellen, de juiste mensen aantrekken, behouden en helpen ontplooiën en gemotiveerde teams bouwen die de doelstellingen van de groep kunnen realiseren. Daarnaast loodsen ze de diverse bedrijven door de veranderingen die nodig zijn voor een succesvolle uitvoering van de transformatieplannen.

Binnen onze jaarlijkse prestatiecyclus worden door alle businessunits aparte, duidelijke doelstellingen vastgesteld die in lijn zijn met de uitvoering van onze strategie. Elke businessunit heeft een communicatieplan om deze doelstellingen van de hogere echelons door te vertalen naar de werkvloer en te zorgen dat ze doordringen in het hart en de ziel van onze teams.

Talentmanagement is een van de belangrijkste processen binnen onze organisatie. Door de constante groei van onze activiteiten kunnen we uitdagende functies bieden aan enthousiaste mensen met een achtergrond in engineering, sales en business development, evenals in operations en general management. Daarnaast bieden we uitgebreide mogelijkheden op het gebied van persoonlijke ontwikkeling. We streven ernaar voor elke afzonderlijke medewerker een persoonlijk ontwikkelingsplan te hebben. On-the-job training en een cultuur van permanente feedback zijn essentieel, maar we organiseren daarnaast ook leer- en trainingsprogramma's voor medewerkers op alle niveaus. We vertrouwen op elkaars sterke punten en zetten onze mensen in op een complementaire manier. Binnen ons Talent Review Process stippelen we loopbanen uit en ontwikkelen ons talent zorgvuldig voor de toekomst. En ten laatste: HR is ook verantwoordelijk voor solide beloningssystemen en gebenchmarkte en concurrerende salarispakketten.

INNOVATIE EN O&O

In 2016 versterkte Tessengerlo Group zijn innovatiecapaciteiten nog verder door een organisatorische focus op business development en de verbetering van productlijnbeheer in alle activiteiten. Verdere progressie werd geboekt met de verankering van innovatie op de hoogste niveaus in de groep en businessunits zodat dit onlosmakelijk deel uitmaakt van de manier waarop we onze dagelijkse activiteiten uitoefenen.

Daarnaast verwierf Tessengerlo Group een onderzoeksboerderij in Dinuba, Californië (VS), die belangrijke agro-ontwikkelings- en testcapaciteit toevoegt, evenals ultramoderne demonstratie- en onderwijsfaciliteiten.

In O&O en nieuwe bedrijfsactiviteiten richt Tessengerlo Group zich op verbeterde product-, proces- en applicatietechnologieën, nieuwe toepassingen voor bestaande producten en verhoogde duurzaamheid en bescherming van het milieu.

Voor product- en technologieplatforms die toepassing vinden in verschillende businessunits kan Tessengerlo Group terugvallen op de boerderij in Dinuba (VS) voor het Agro Technology Platform, het Development Center in Phoenix (VS) voor het Sulfur Technology Platform en op het Tessengerlo (B) Development Center voor het Bio-residuals Technology Platform en O&O-expertise op een breed terrein van organische en anorganische chemische toepassingen voor gebruik in laboratoria en proefprojecten.

Een verbeterd bewustzijn ten aanzien van intellectuele eigendom in zowel de bedrijven en bedrijfsprocessen zorgde voor een verhoging van intellectuele eigendom in de vorm van octrooien, handelsmerken en licentieafspraken.

Onze klanten erkennen het innovatieve en ondernemende karakter van Tessengerlo Group. Tessengerlo Group staat open voor nauwe samenwerkingsverbanden die leiden tot nieuwe unieke toepassingen en producten.

VEILIGHEID, GEZONDHEID, MILIEU EN KWALITEIT (SHEQ)

De zorg voor veiligheid, gezondheid, milieu en kwaliteit (SHEQ) blijft voor Tessengerlo Group en zijn dochterondernemingen de hoogste prioriteit. Ook in 2016 bouwden we verder aan onze initiatieven en programma's waarmee we streven naar voortdurende verbetering van onze prestaties. Ons doel is om te verzekeren dat onze medewerkers deelnemen aan en zich engageren met ons commitment voor de veiligheid en gezondheid van iedereen, en dat we de middelen die we gebruiken voor onze activiteiten behouden en beschermen.

Prestaties van de groep op het gebied van veiligheid

In 2016 bleef onze aandacht gevestigd op de verbetering van veiligheid en gezondheid binnen alle businessunits. Het management heeft dit onderwerp bovenaan de prioriteitenlijst gezet en bezoekt regelmatig de werkplaats om gerichte audits en inspecties uit te voeren. De prestaties op het gebied van veiligheid en gezondheid worden elke maand besproken met de leiding van de afzonderlijke businessunits en elk jaar worden uitdagende targets vastgesteld met het doel om een voortdurende vermindering van ongelukken en incidenten te realiseren. Ondanks het feit dat de Lost Time Incident Frequency Rate (het aantal ongevallen met arbeidsongeschiktheid per miljoen gewerkte uren) in 2016 tot een nieuwe recordlaagte daalde, blijven we ons niet aflatend inzetten voor verdere verbetering.

SHEQ-wapenfeiten

Agro

Het Tessengerlo Kerley Safety Department (waar de businessunits NovaSource en Tessengerlo Kerley International deel van uitmaken) volgt en monitort gegevens van meer dan 20 entiteiten, waarin de handelingen door aannemers in alle vestigingen zijn opgenomen. In 2016 konden niet minder dan tien vestigingen bogen op tien jaar bedrijfsactiviteiten zonder een ongeval met arbeidsongeschiktheid. Van die tien vestigingen werken er vijf al meer dan twintig jaar zonder ongeval met arbeidsongeschiktheid - een indrukwekkende prestatie! De Tessengerlo Kerley, Inc. fabriek in Burley, Idaho (VS) wist voor het tiende opeenvolgende jaar de 'Star status' van het Voluntary Protection Program (VPP) van de Occupational Safety and Health Administration (OSHA) te

behouden. 'Star-status' is het hoogste niveau dat binnen het OSHA VVP kan worden bereikt en staat voor uitmuntendheid op het gebied van veiligheidsprestaties op basis van de programmanormen.

De businessunit SOP Plant Nutrition zette in 2016 de implementatie van zijn ZERO17 meerjarenplan voor verbeterde veiligheid voort. Het programma richt zich op invoering van een proactieve veiligheidscultuur en ligt nog steeds goed op koers.

Bio-valorization

Onze businessunit Gelatins boekte in 2016 in het merendeel van de wereldwijde vestigingen uitstekende resultaten. Tegen het eind van 2016 bereikte de Lost Time Incident Frequency Rate hier een laagterecord, wat een direct uitvloeisel is van het commitment van het management nieuwe initiatieven om nieuwe procedures te introduceren. De voortgezette stijging van het aantal 'bijna-ongelukken'-meldingen maakte het mogelijk om onveilige omstandigheden en gedrag verder te verminderen en meer verbeteringen door te voeren. Dit belangrijke proces is ook van toepassing gemaakt op milieukwesties, met een overeenkomstige verhoogde focus. In lijn met de strategie van de groep bleef de Gelatin businessunit investeren in energiebesparing, vermindering van het waterverbruik en verbetering van afvalwaterbehandeling. Verder werkten we aan verbetering van de kwaliteit van uitlaatgassen en vermindering van CO₂ en afvalstromen. In 2017 zullen deze inspanningen worden voortgezet. Daarnaast zetten we ons in voor verdere vermindering van de geurimpact op de omgeving.

Bij Akiolis was de veiligheid op het werk ook in 2016 weer een prioriteitsgebied voor het management. De werknemers van Akiolis werken in een uitdagende werkomgeving en hoewel het aantal ongevallen met arbeidsongeschiktheid gelijke tred hield met 2015, werd besloten tot een verhoging van de middelen voor verdere verbetering. In verband met het feit dat wij afvalproducten uit andere industrieën valoriseren, vormen duurzame werkpraktijken bij Akiolis een kernelement van de activiteiten. Ons water- en energieverbruik blijft daarom een punt van continue aandacht en in dat verband worden methoden en technologie geïmplementeerd om dat verbruik omlaag te brengen.

Industrial Solutions

Bij de Plastic Pipe Systems businessunit wordt een Safety Excellence Program geïmplementeerd en er wordt goede vooruitgang geboekt in het voltooiën van alle modules. Trainingsprogramma's met het oog op veiligheid en effectiviteit van chauffeurs en gelijktijdige verbetering van transportplanning dragen bij aan vermindering van ons brandstofverbruik en CO₂-emissies. Verder heeft de verhoogde focus op Prefab-activiteiten geleid tot meer diensten voor onze klanten en minder afval op hun bouwsites.

De businessunit Performance Chemicals heeft een nieuwe binnentanker ontwikkeld speciaal voor het vervoeren van FeCl₃. De binnentanker werd in september 2016 in gebruik genomen en vermindert voor de Loos-fabriek het vrachtverkeer over de weg met 650.000 kilometer per jaar. De bouw van een nieuwe membraan elektrolysefabriek in Loos is inmiddels in volle gang. Naar verwachting kan de nieuwe chloorfabriek de tweede helft van 2017 in gebruik worden genomen. Het elektriciteitsverbruik per ton chloor zal 30% afnemen.

RISICOANALYSE

Analyse van de belangrijkste risico's

Tessengerlo Group analyseert regelmatig de risico's verbonden aan zijn activiteiten en rapporteert de resultaten aan het auditcomité.

Elk jaar worden alle businessunits gevraagd om de significante risico's voor hun businessunit te identificeren en evalueren.

Het onderdeel 'risico's' in de prospectus van 15 juni 2015, dat werd uitgegeven in het kader van een openbaar aanbod van twee series van obligaties, omvat een meer gedetailleerde beschrijving van de meest significante risico's.

De resultaten van de analyse van de belangrijkste risico's voor de groep zijn de volgende:

- De groep is afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende hoeveelheden grondstoffen, met de vereiste specificaties, tegen competitieve prijzen.
- Indien de groep niet in staat is om bepaalde componenten die ze produceert te verkopen, op te slaan, te hergebruiken of te vervreemden, kan ze verplicht worden om haar totale productieniveaus te beperken of te verlagen.
- De resultaten van de groep zijn afhankelijk van de weersomstandigheden en zijn seizoensgebonden.
- De huidige en toekomstige investeringen en/of bouwprojecten van de groep zijn onderhevig aan het risico van vertragingen, budgetoverschrijdingen en andere complicaties, en kunnen mogelijk niet het verwachte rendement opleveren.
- De groep is onderworpen aan een aankoopcontract voor energie.
- De resultaten van de groep zijn zeer gevoelig voor grondstofprijzen.
- Tegen de groep kunnen vorderingen voor productaansprakelijkheid en garantie, met inbegrip van, maar niet beperkt tot, aansprakelijkheid met betrekking tot voedselveiligheid worden ingesteld.
- De groep dient milieu-, gezondheids- en veiligheidswetgeving en -regelgeving na te leven, kan onderworpen zijn aan wijzigende of strenger wordende wetgeving en kan aanzienlijke nalevingskosten oplopen.
- De groep kan mogelijk niet in staat zijn om verplichte licenties en vergunningen te verkrijgen, behouden of vernieuwen, of niet in staat zijn om te voldoen aan de voorwaarden daarvan.
- Wijzigingen in de wetgeving kunnen een negatieve impact hebben op de activiteiten van de groep.
- De groep kan onderworpen zijn aan wangedrag van haar werknemers, aannemers en/of joint venture partners.
- De activiteiten van de groep kunnen lijden onder handelssancties en -embargo's.
- De groep werkt in competitieve markten en een gebrek aan innovatie kan een negatieve impact op haar activiteiten hebben.
- De groep kan risico lopen op defecten, inefficiënties of technische storingen, die een onderbreking van de bedrijfsactiviteiten kunnen veroorzaken.
- De verbeteringsprogramma's van de groep zijn onderhevig aan het risico van vertragingen, budgetoverschrijdingen en andere complicaties, en kunnen mogelijk niet het verwachte rendement opleveren.
- De groep kan onderhevig zijn aan gevallen van overmacht.
- Zware ongevallen kunnen leiden tot substantiële schuldvorderingen, boetes of aanzienlijke schade voor de reputatie en financiële positie van de groep.

- De groep kan worden blootgesteld aan vakbondsacties en schuldvorderingen of rechtszaken van werknemers.
- De verzekering van de groep zou niet voldoende dekking kunnen bieden.
- De groep zou niet in staat kunnen zijn om de huidige herstructurering van activiteiten, joint ventures en/of toekomstige overnames met succes uit te voeren.
- In de afgelopen jaren heeft de groep aanzienlijke verliezen geleden ten gevolge van de transformatie van de groep, die werd voltooid in 2014. Bovendien kan de vennootschap, als gevolg van het desinvesteringsprogramma dat deel uitmaakte van de algemene transformatie, worden blootgesteld aan resterende verplichtingen en onderworpen zijn aan een reeks niet-concurrentiebedingen.
- De groep is blootgesteld aan het risico van rechtszaken.
- Het niet beschermen van bedrijfsgeheimen, knowhow of andere merkgebonden informatie kan een negatieve impact hebben op de activiteiten van de groep.
- Een verandering in de onderliggende economische omstandigheden of nadelige bedrijfsprestaties kunnen leiden tot bijzondere waardeverminderingen.
- De groep is blootgesteld aan belastingrisico's.
- De groep staat bloot aan risico's met betrekking tot haar wereldwijde activiteiten.
- De groep kan worden beïnvloed door macro-economische trends.
- Informatietechnologiestoringen kunnen de bedrijfsactiviteiten van de groep verstoren.
- De groep is gebonden aan pensioenverplichtingen.
- De activiteiten van de groep staan bloot aan schommelingen in wisselkoersen.
- De resultaten van de groep kunnen negatief worden beïnvloed door schommelende rentevoeten.
- De groep is onderworpen aan verbintenissen in haar financieringsovereenkomsten die haar operationele en financiële flexibiliteit zouden kunnen beperken.
- De groep is mogelijk niet in staat om de noodzakelijke financiering te verkrijgen voor haar toekomstige kapitaal- of herfinancieringsbehoeften.
- Als de groep geen positieve cashflows genereert zal zij haar verplichtingen niet kunnen nakomen.
- De groep heeft overeenkomsten afgesloten die onderworpen zijn aan clausules van controlewijziging.
- De groep staat bloot aan liquiditeitsrisico's en aan kredietrisico met betrekking tot haar contractuele en handelende tegenpartijen, alsook aan het afdekkings- en afgeleide tegenpartijrisico.
- De groep is mogelijk niet in staat om sleutelpersoneel te werven en te behouden.

Analyse van de financiële risico's²

Kredietrisico

De groep is onderhevig aan het risico dat de tegenpartijen met wie ze handelt (in het bijzonder haar klanten) en die betalingen aan de groep moeten doen, niet in staat zijn om een dergelijke betaling al dan niet tijdig te doen. Het merendeel van de schuldvorderingen is gedekt onder een kredietverzekeringsprogramma van de groep. De groep is er van overtuigd dat het huidige niveau van kredietverzekeringsdekking in de toekomst kan worden volgehouden.

² Voor een meer gedetailleerd overzicht van de financiële risico's in verband met de situatie in 2016 en het beleid van Tessengerlo Group met betrekking tot het beheer van dergelijke risico's, gelieve het deel Financiële Instrumenten in het Financieel Verslag (nota 26 - Financiële instrumenten) te raadplegen.

De groep heeft geen aanzienlijke concentratie van kredietrisico. Er kan echter geen zekerheid worden gegeven dat de groep in staat zal zijn om haar potentiële verlies te beperken ten opzichte van tegenpartijen die niet in staat zijn om te betalen of tijdig te betalen. De beschikbare geldmiddelen op jaareinde worden geplaatst op deposito's bij internationaal gerenommeerde banken op heel korte termijn.

De maximale blootstelling aan kredietrisico op 31 december 2016 bedroeg 398,6 miljoen EUR (2015: 399,3 miljoen EUR). Dit bedrag is samengesteld uit handels- en overige vorderingen op ten hoogste één jaar en op meer dan één jaar (278,9 miljoen EUR), afgeleide financiële instrumenten op ten hoogste één jaar (0,5 miljoen EUR) en geldmiddelen en kasequivalenten (119,2 miljoen EUR).

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat een entiteit niet voldoende middelen heeft om op elk moment aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien niet aan de financiële verplichtingen kan voldaan worden, kan dit leiden tot hogere kosten en tot een blootstelling aan een reputatierisico.

Teneinde dit risico te beperken, heeft de groep de volgende acties ondernomen:

- Het opzetten van een factoringprogramma op het einde van 2009 dat opgeschort werd in de loop van 2015.
- Een kapitaalsverhoging van 174,8 miljoen EUR in december 2014.
- De uitgifte in juli 2015 van twee series van obligaties met een looptijd van 7 jaar (de "2022 obligaties") en 10 jaar (de "2025 obligaties"). Het totaal uitgegeven bedrag was 250,0 miljoen EUR, waarvan 192,0 miljoen EUR voor de 2022 obligaties en 58,0 miljoen EUR voor de 2025 obligaties.
- De vervanging van de gesyndiceerde kredietfaciliteit (beëindigd in december 2015) door toegezegde bilaterale overeenkomsten van vijf jaar met vier kredietinstellingen voor een totaalbedrag van 142,5 miljoen EUR (waarvan een deel opgevraagd kan worden in USD). Deze nieuwe faciliteiten bevatten geen financiële convenanten en verzekeren een maximale flexibiliteit voor de verschillende activiteiten.

Daarenboven beschikt de groep over een programma van handelspapier voor een maximaal bedrag van 200,0 miljoen EUR.

Verder maakt de groep op regelmatige basis korte en lange termijn vooruitzichten om de financiële middelen te kunnen afstemmen met de vooropgestelde noden.

Wisselkoersrisico

De groep is blootgesteld aan wisselkoersschommelingen wat kan leiden tot winst of verlies in wisselkoerstransacties. De activa, inkomsten en kasstromen van de groep zijn beïnvloed door schommelingen in de wisselkoersen. In het bijzonder is de groep blootgesteld aan een wisselkoersrisico op o.a. de verkopen, de aankopen, beleggingen en leningen uitgedrukt in een andere munt dan de functionele munt van de onderneming. De munten die aanleiding geven tot dit risico zijn voornamelijk USD (Amerikaanse dollar), GBP (Pond sterling), CNY (Chinese yuan), ARS (Argentijnse peso) en BRL (Braziliaanse real). Schommelingen in de wisselkoers kunnen bijgevolg een ongunstig effect hebben op de activiteiten, resultaten of op de financiële situatie van de groep.

Dochterondernemingen zijn verplicht om hun nettopositie in vreemde munt, indien het gaat om gefactureerde bedragen (klanten, leveranciers), te communiceren aan Tessengerlo Chemie nv, de moedermaatschappij. Alle posities worden samengevoegd op het niveau van Tessengerlo Chemie nv en de nettosaldi (long/short), worden dan gekocht of verkocht op de markt. De belangrijkste

beheersinstrumenten die gebruikt worden zijn de contante aan- en verkoop van munten gevolgd door valutaswaps.

Financiële schulden worden in het algemeen aangegaan door holdingmaatschappijen van de groep en financieringsentiteiten, die de opbrengsten van de financiële schulden beschikbaar stellen aan de operationele entiteiten. In principe worden de operationele entiteiten gefinancierd in hun functionele munt. Vanaf maart 2015 gebruikt de groep niet langer valutaswaps om intragroepsleningen in te dekken.

In groei landen is het niet altijd mogelijk om leningen aan te gaan in de lokale munt aangezien de lokale financiële markten te klein zijn, er geen fondsen beschikbaar zijn of de financiële voorwaarden te belastend zijn. Deze bedragen zijn relatief klein voor de groep.

Renterisico

Schommelingen in interestvoeten kunnen de interestopbrengsten en -kosten op rentedragende activa en schulden doen variëren. Bovendien kunnen deze schommelingen de marktwaarde van bepaalde financiële activa, schulden en instrumenten beïnvloeden.

Op rapporteringsdatum waren de rentedragende financiële instrumenten van de groep de volgende:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Vastrentende financiële instrumenten		
Financiële activa	15,0	80,0
Financiële schulden	227,8	227,2
Financiële instrumenten met een variabele rentevoet		
Financiële activa	104,2	50,2
Financiële schulden	28,0	48,3

De uitstaande financiële schulden bedragen 255,8 miljoen EUR, waarvan 227,8 miljoen EUR vastrentend zijn op lange termijn. De vastrentende financiële schulden bevatten voornamelijk de 2022 en 2025 obligaties met een vaste rentevoet van respectievelijk 2,875% en 3,375%. De financiële schulden met een variabele rentevoet hebben voornamelijk betrekking op het programma van handelspapier. Bewegingen in de rentevoeten hebben bijgevolg geen significante impact op de kasstroom of het resultaat van de groep.

VERKLARING VAN DEUGDELIJK BESTUUR

Transparant beheer

Tessengerlo Chemie nv baseert zich op de Belgische Corporate Governance Code van 2009 en schaaft zich achter de principes van deugdelijk bestuur die de code uiteenzet. De punten waarop de vennootschap afwijkt van de bepalingen van de code – en de redenen daarvoor – zijn opgenomen in deze Corporate Governance-verklaring. De Belgische Corporate Governance Code kan worden geraadpleegd op: www.corporategovernancecommittee.be/en/home/.

De naleving van de principes van deugdelijk bestuur door de vennootschap wordt weerspiegeld in het Corporate Governance Charter (hierna het “charter”) dat werd goedgekeurd door de raad van bestuur op 22 augustus 2016. Het charter kan worden geraadpleegd op: www.tessengerlo.com.

Kapitaal en aandelen

Kapitaal

Op 31 december 2016 bedroeg het kapitaal van Tessengerlo Chemie nv 215.800.475 EUR.

Aandelen

Het aandelenkapitaal bestaat uit 43.068.884 aandelen zonder nominale waarde die de aandeelhouder één stem per aandeel geven. Alle aandelen van Tessengerlo Chemie nv zijn toegelaten tot de notering en verhandeling op Euronext Brussels.

Warranten

Op 31 december 2016 waren er in totaal 117.345 warranten die konden worden uitgeoefend. Deze warranten werden uitgegeven in het kader van het Plan 2002-2006 (uitgifte van obligaties cum warrant), het Plan 2007-2011 (uitgifte van naakte warranten) en het Plan 2012 (uitgifte van naakte warranten).

De detaillering van de uitstaande warranten per datum van dit verslag (31 december 2016) is als volgt:

Tranche	Uitoefenperiode	Aantal warranten	Uitoefenprijs
Tranche 4 (2005)*	2009-2017	7.400	25,46 EUR
Tranche 5 (2006)*	2010-2018	22.120	28,20 EUR
Tranche 1 (2007)*	2011-2017	75.825	40,48 EUR
Tranche 2012	2016-2019	12.000	20,76 ³ EUR
TOTAAL		117.345	

* Uitoefenperiode verlengd met 5 jaar

Het maximale aantal aandelen dat in de toekomst op basis van de voornoemde warranten kan worden gecreëerd, bedraagt 117.345.

³ EUR 20,95 voor Amerikaanse verblijfhouders

Aandeelhouders en aandeelhouderstructuur

Op basis van door de vennootschap ontvangen meldingen zag op 31 december 2016 de aandeelhouderstructuur van de vennootschap er als volgt uit:

Aandeelhouder	Aantal aandelen	%
Verbrugge nv	15.618.653	36,3%
Symphony Mills nv	1.694.774	3,9%
Niet-verhandelbare aandelen (in handen van personeelsleden of voormalige personeelsleden)	56.672	0,1%
Vrije omloop ⁴	25.698.785	59,7%
Totaal	43.068.884	100%

Verbrugge nv wordt gecontroleerd door Picanol nv, dat op zijn beurt gecontroleerd wordt door Artela nv. Artela nv en Symphony Mills nv staan onder zeggenschap van dhr. Luc Tack. Op de verslagdatum heeft de vennootschap geen kennis van enige overeenkomsten afgesloten tussen de aandeelhouders.

Raad van bestuur

Samenstelling

Op 31 december 2016 was de raad van bestuur van Tessenderlo Chemie nv als volgt samengesteld:

Niet-uitvoerende bestuurders	Begin mandaat	Einde mandaat
dhr. Karel Vinck	17 maart 2005	juni 2019
Onafhankelijke niet-uitvoerende bestuurders⁵		
mevr. Véronique Bolland	4 juni 2013	juni 2017
Philiem BVBA, vertegenwoordigd door haar permanente vertegenwoordiger dhr. Philippe Coens	2 juni 2015	juni 2019
mevr. Dominique Zakovitch-Damon	7 juni 2011	juni 2019
Uitvoerende bestuurders		
dhr. Luc Tack	13 november 2013	juni 2019
dhr. Stefaan Haspeslagh – Voorzitter	13 november 2013	juni 2018

De samenstelling van de raad van bestuur beantwoordt aan de doelstelling om complementaire vaardigheden op het vlak van competentie, ervaring en knowhow te verenigen.

Op 31 december 2016 voldeed de raad van bestuur volledig aan het vereiste van de wet van 28 juli 2011 dat stelt dat met ingang van 1 januari 2017, een derde van de leden van de raad van bestuur moet bestaan uit leden van het andere geslacht. In het selectieproces van de raad van bestuur zal verder de nodige aandacht worden geschonken aan de tenuitvoerlegging van deze regel.

⁴ D.w.z. aandeelhouders met een belang van minder dan 5%

⁵ Conform paragraaf 3.10 van het charter wordt een bestuurder als onafhankelijk beschouwd als hij of zij minstens beantwoordt aan de onafhankelijkheidscriteria van art. 526ter van het Wetboek van Vennootschappen. Bij de beoordeling van de onafhankelijkheid van een bestuurder wordt ook rekening gehouden met de criteria uit appendix A van de Belgische Corporate Governance Code. Volgens de informatie ter beschikking van de raad van bestuur beantwoorden alle onafhankelijke bestuurders van Tessenderlo Group aan voornoemde onafhankelijkheidscriteria. De raad kreeg geen melding van uitzonderingen.

Alle vergaderingen van de raad van bestuur werden bijgewoond door de Secretaris van de raad van bestuur en de Group Controlling and Consolidation Director, Investor Relations.

Werking

De raad van bestuur kwam bijeen volgens een eerder bepaald schema. De raad van bestuur kwam in 2016 zeven (7) keer bijeen.

In 2016 waren de belangrijkste thema's van discussie, onderzoek en besluitvorming van de raad:

- de langetermijnstrategie en het budget 2016 van de groep;
- de jaarrekening en financiële rapporten;
- de financieringsstrategie en het financieringsbeleid van de groep;
- voorstellen voor de algemene vergaderingen van aandeelhouders;
- de goedkeuring van het nieuwe Corporate Governance Charter met gewijzigde 'Dealing Code' (verhandelingsreglement);
- de Gedragscode;
- de benoeming van de Compliance Officer;
- voorstel tot herbenoeming van de commissaris (PwC Bedrijfsrevisoren);
- het remuneratiebeleid en de bezoldiging van de directeuren en leden van het Executive Committee;
- de implementatie van een langetermijnincentiveplan voor centrale managers;
- de financiële communicatie en rapportering per segment;
- het aangaan van leningsovereenkomsten met KBC, ING, Belfius en BNP Paribas;
- de effectiviteit van het Enterprise Risk Management Framework;
- diverse commerciële leverings- en distributieovereenkomsten;
- rationalisering van de groepsstructuur en intra-groepsgerelateerde activiteiten.

Ad-hoccomité

Het ad-hoccomité, bestaande uit dhr. Philippe Coens, mevr. Dominique Zakovitch-Damon, mevr. Véronique Bolland en dhr. Karel Vinck, ingesteld in het kader van de voorgenomen inbreng in natura van alle aandelen van Picanol Group nv in het aandelenkapitaal van de vennootschap, kwam in 2016 één keer bijeen om de voorwaarden van de voorgenomen transactie te bespreken.

Evaluatie van de raad van bestuur

De evaluaties van de werking van de raad van bestuur, het benoemings- en vergoedingscomité en het auditcomité vinden periodiek plaats. In het kader van die evaluaties, kunnen de leden een score (van 1-5) toekennen aan verschillende onderwerpen die verband houden met de werking van de raad en de comités en kunnen ze hun visie delen over de domeinen waar de werking verbeterd zou kunnen worden.

Dergelijke evaluaties vinden plaats aan de hand van een zelfbeoordelingsvragenlijst die ontworpen werd door de secretaris van de raad van bestuur op basis van een model dat gebruikt wordt door het Belgische Guberna Instituut voor Bestuurders. De oefening spitst zich vooral toe op de volgende domeinen: functie, verantwoordelijkheden en samenstelling van de raad van bestuur en de comités, de interacties tussen de bestuurders, de leiding van de vergaderingen en de evaluatie van de trainingen en middelen die door de raad van bestuur en/of comités gebruikt werden.

In voorkomend geval delen de individuele leden van de raad van bestuur ook hun visie over hoe de raad van bestuur en de comités beter zouden kunnen functioneren. De voorzitter en de secretaris van de raad van bestuur brengen de resultaten van de evaluatie ter kennis van de bestuurders en formuleren initiatieven ter verbetering.

Comités van de raad

Algemeen

Op 31 december 2016 waren de volgende comités actief binnen de raad van bestuur van Tessenderlo Chemie nv:

- Het benoemings- en vergoedingscomité
- Het auditcomité

Een beschrijving van de werking van de verschillende comités kan worden geraadpleegd op www.tessenderlo.com.

Benoemings- en vergoedingscomité

Op 31 december 2016 was het benoemings- en vergoedingscomité als volgt samengesteld:

- dhr. Karel Vinck (voorzitter)
- Philiium BVBA, vertegenwoordigd door haar permanente vertegenwoordiger dhr. Philippe Coens (onafhankelijk)
- mevr. Dominique Zakovitch-Damon (onafhankelijk)

Het merendeel van de leden van het benoemings- en vergoedingscomité voldoet aan de onafhankelijkheidscriteria uiteengezet in artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen en het comité voldoet aan de competenties en deskundigheid op het vlak van loonbeleid zoals vereist volgens artikel 526quater §2 van het Wetboek van Vennootschappen.

Het benoemings- en vergoedingscomité kwam in 2016 twee (2) keer bijeen.

- Werking van het benoemings- en vergoedingscomité

In 2016 besprak het benoemings- en vergoedingscomité het bezoldigingspakket van het Executive Committee en formuleerde aanbevelingen in dat verband, evenals omtrent het nieuwe langetermijnincentiveplan voor personeel op L-niveau. Het comité deed aanbevelingen voor de herbenoeming van de bestuurders en voor hun vergoedingen. Het benoemings- en vergoedingscomité stelde ook het remuneratieverslag op, zoals dat is opgenomen in het jaarverslag van 2015. In overeenstemming met het charter is het merendeel van de leden van het benoemings- en vergoedingscomité onafhankelijk.

- Evaluatie van het benoemings- en vergoedingscomité

Meer informatie over het evaluatieproces van het benoemings- en vergoedingscomité kan worden gevonden in het onderdeel 'Evaluatie van de raad van bestuur'.

Auditcomité

Op 31 december 2016 was het auditcomité samengesteld als volgt:

- Philiium BVBA, vertegenwoordigd door haar permanente vertegenwoordiger dhr. Philippe Coens (onafhankelijk) (Voorzitter)
- mevr. Véronique Bolland (onafhankelijk)
- dhr. Karel Vinck

Het auditcomité kwam volgens een eerder vastgesteld schema vijf (5) keer bijeen in 2016.

De CFO, de Group Controlling and Consolidation Director/Investor Relations en de commissaris woonden de vergaderingen van het auditcomité bij. De Group Internal Audit Director en de Manager Internal Control woonden de vergaderingen bij waar de onderwerpen met betrekking tot de interne audit en de interne controle aan de orde kwamen. De andere bestuurders werden uitgenodigd om de vergaderingen van het auditcomité bij te wonen, zonder stemrecht.

Conform de wettelijke vereisten telt het auditcomité ten minste één onafhankelijke bestuurder met de nodige ervaring op het gebied van boekhouding.

De leden van het auditcomité beantwoorden aan het criterium van bekwaamheid door hun eigen opleiding en door de ervaring die ze hebben opgedaan in hun vorige functies (verschillende leden van het auditcomité zijn of waren ook lid van auditcomités van andere beursgenoteerde bedrijven). Overeenkomstig het charter zijn de meeste leden onafhankelijke bestuurders.

- Evaluatie van het auditcomité

Informatie over het evaluatieproces van het auditcomité kan worden geraadpleegd in het onderdeel 'Evaluatie van de raad van bestuur'.

- Werking van het auditcomité

Naast het toezicht op de integriteit van de financiële kwartaalverslagen en de driemaandelijke persberichten met de financiële resultaten, met inbegrip van openbaarmakingen, een consistente toepassing van de waarderings- en boekhoudprincipes, de consolidatiekring en de kwaliteit van het afsluitingsproces, en boekhoudkundige ramingen, beoordeelde het auditcomité ook de verslagen van de commissarissen met betrekking de reikwijdte van de eindejaarsaudit, het systeem voor de interne controle en de waardering en boekhoudkundige verwerking van bepaalde uitzonderlijke elementen.

Het auditcomité controleerde ook de bevindingen en aanbevelingen van de commissarissen, evenals hun onafhankelijkheid.

Het auditcomité hoorde daarnaast de Group Internal Audit Director over het interne auditprogramma voor 2016, het interne audit charter, de risicobeoordelingsanalyse en de activiteitenverslagen van de uitgevoerde interne audits, evenals over de beoordeling van de follow-upacties die de vennootschap heeft ondernomen om bepaalde tekortkomingen te verhelpen die door de interne afdeling werden geïdentificeerd.

Het auditcomité keurde daarnaast het interne controleplan voor het jaar 2016 goed en hoorde de rapporten van de Manager Internal Control betreffende diens bevindingen. Het auditcomité beoordeelde voorts de status van lopende geschillen.

Andere activiteiten van het auditcomité omvatten de kwaliteitsbeoordeling van de door de commissaris geleverde diensten en de organisatie van de risicoafdeling van de groep.

Aanwezigheidsgraad op de vergaderingen van de raad van bestuur en van de comités in 2016:

	Raad van bestuur	Audit-comité	Benoemings- & Vergoedingscomité
Aantal vergaderingen in 2016	7	5	2
mevr. Véronique Bolland	7/7	5/5	
Philiium BVBA met dhr. Philippe Coens als permanente vertegenwoordiger (vanaf 2 juni 2015)	7/7	5/5	2
mevr. Dominique Zakovitch-Damon	7/7		2
dhr. Stefaan Haspeslagh	7/7		
dhr. Luc Tack	6/7		
dhr. Karel Vinck	7/7	5/5	2

Executive Committee (ExCom)

Rol en verantwoordelijkheden

Op 31 december 2016 was de samenstelling van het ExCom van Tessenderlo Chemie nv als volgt:

- dhr. Luc Tack (CEO)
- FINDAR BVBA vertegenwoordigd door dhr. Stefaan Haspeslagh (CFO-COO)

Evaluatie van het ExCom

Het ExCom voert ten minste één keer per jaar een beoordeling uit van zijn eigen prestaties. De CEO rapporteert deze bevindingen aan de raad van bestuur.

Werking van het ExCom

De raad van bestuur heeft het ExCom de bevoegdheid gegeven om zijn verantwoordelijkheden en taken uit te voeren. Rekening houdend met de waarden van de vennootschap, haar risicobehoefte en belangrijkste beleidsmaatregelen, moet het ExCom voldoende ruimte hebben om een bedrijfsstrategie voor te stellen en uit te voeren.

De CEO zit het ExCom voor en zorgt voor de organisatie en het functioneren ervan.

In beginsel komt het ExCom elke week bijeen. Extra vergaderingen kunnen op elk moment door elk van de leden worden belegd. Het ExCom komt (twee)maandelijks bijeen met de businessunits van de vennootschap om de operationele prestaties en strategische beslissingen van de businessunits te beoordelen en bespreken. Een vergelijkbare prestatiedialoog vindt plaats met vertegenwoordigers van de ondersteunende groepsfuncties.

Het ExCom heeft de volgende verantwoordelijkheden:

- advies aan de CEO met betrekking tot de dagelijkse leiding van de vennootschap;
- toezicht op de organisatie en werking van de vennootschap, waarbij het zorgt voor controle op haar activiteiten, met inbegrip van de introductie van interne controleprocessen voor de

- identificatie, de beoordeling, het beheer en de monitoring van financiële en andere risico's;
- de aanstelling van leidinggevende functionarissen van de vennootschap en vaststelling van het beleid voor hun vergoedingen;
 - de belangrijkste beslissingen en investeringen met betrekking tot bedragen onder de door de raad van bestuur vastgestelde limieten;
 - voorbereiding van voorstellen voor besluiten in die zaken die tot de bevoegdheid van de raad van bestuur behoren, inclusief de volledige, tijdige, betrouwbare en juiste voorbereiding van de jaarcijfers van de vennootschap overeenkomstig haar toepasselijke boekhoudnormen en beleidsregels, en de vereiste openbaarmaking van de jaarrekening en andere financiële en niet financiële informatie van materieel belang;
 - de presentatie/verstrekking aan de raad van bestuur van een gebalanceerde en begrijpelijke beoordeling van de financiële situatie van de vennootschap;
 - de tijdige verstrekking aan de raad van bestuur van de informatie die de raad nodig heeft voor een correcte uitvoering van zijn taken;
 - uitvoering en implementatie van de besluiten van de raad van bestuur.

De taken van het ExCom worden verder beschreven in de taakomschrijving van het ExCom opgenomen in Onderdeel G van het Corporate Governance Charter.

Remuneratieverslag Bestuurders⁶

Remuneratiebeleid

Het is de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van de vennootschap om de aandeelhouders voorstellen voor te leggen met betrekking tot de bezoldigingen van de bestuurders.

Het benoemings- en vergoedingscomité doet de raad van bestuur voorstellen over:

- bezoldigingen voor deelname aan de vergaderingen van de raad en de comités van de raad;
- bezoldigingen voor opdrachten die samenhangen met speciale mandaten.

Om de bezoldiging van de bestuurders te bepalen is een benchmarking uitgevoerd van vergelijkbare Belgische bedrijven. Lid zijn van een comité geeft de deelnemers recht op presentiegeld dat in de lijn ligt van de benchmark. De voorzitter krijgt voor zijn verantwoordelijkheid als voorzitter een aanvullende premie, die in de lijn ligt van de benchmark.

Om de bestuurdersvergoedingen marktconform te maken, werd op de algemene vergadering van aandeelhouders van 7 juni 2016 besloten dat met ingang van 1 januari 2016, elke bestuurder een vaste jaarbezoldiging ontvangt van 25.000 EUR, met dien verstande dat deze bezoldiging geldt voor de activiteiten als lid van de raad van bestuur, het auditcomité en het benoemings- en vergoedingscomité. Voorts worden de volgende aanvullende vergoedingen toegekend:

- a) een variabele vergoeding van 1.000 EUR per halve dag aanwezigheid;
- b) een aanvullende jaarvergoeding van 30.000 EUR voor de voorzitter van de raad van bestuur; en
- c) een aanvullende jaarvergoeding van 3.000 EUR voor de voorzitter van het auditcomité.

⁶ Inclusief uitvoerende bestuurders, voor hun bezoldiging als bestuurder.

Ontvangen bezoldigingen

De bestuurders ontvangen een vaste jaarbezoldiging van 25.000 EUR, met dien verstande dat deze bezoldiging geldt voor de activiteiten als lid van de raad van bestuur, het auditcomité en het benoemings- en vergoedingscomité. Voorts worden de volgende aanvullende vergoedingen toegekend:

- a) een variabele vergoeding van 1.000 EUR per halve dag aanwezigheid;
- b) een aanvullende jaarvergoeding van 30.000 EUR voor de voorzitter van de raad van bestuur;
- c) een aanvullende jaarvergoeding van 3.000 EUR voor de voorzitter van het auditcomité.

De niet-Belgische bestuurders ontvangen een reisvergoeding van 500 EUR per bijgewoonde vergadering. Vergoedingen worden uitgekeerd in het jaar waarin de vergaderingen worden gehouden.

Lid	2016	Bezoldigingen (in EUR)
Véronique Bolland (onafhankelijk niet-uitvoerend bestuurder)	Jaarlijkse vaste bezoldiging	25.000,00
	Variabele vergoeding per halve dag aanwezigheid	9.000,00
	Totale bezoldiging	34.000,00
Philiem BVBA vertegenw. door haar permanente vertegenwoordiger Ph. Coens (onafhankelijk niet-uitvoerend bestuurder)	Jaarlijkse vaste bezoldiging	25.000,00
	Aanvullende vaste jaarvergoeding voor voorzitter AC	3.000,00
	Variabele vergoeding per halve dag aanwezigheid	9.000,00
	Totale bezoldiging	37.000,00
Dominique Zakovitch-Damon (onafhankelijk niet-uitvoerend bestuurder)	Jaarlijkse vaste bezoldiging	25.000,00
	Variabele vergoeding per halve dag aanwezigheid	9.000,00
	Reiskosten	3.000,00
	Totale bezoldiging	37.000,00
Stefaan Haspeslagh (uitvoerend bestuurder)	Jaarlijkse vaste bezoldiging	25.000,00
	Aanvullende vaste jaarvergoeding voor voorzitter RvB	30.000,00
	Variabele vergoeding per halve dag aanwezigheid	9.000,00
	Totale bezoldiging	64.000,00
Luc Tack (uitvoerend bestuurder)	Jaarlijkse vaste bezoldiging	25.000,00
	Variabele vergoeding per halve dag aanwezigheid	9.000,00
	Totale bezoldiging	34.000,00
Karel Vinck (niet-uitvoerend bestuurder)	Jaarlijkse vaste bezoldiging	25.000,00
	Variabele vergoeding per halve dag aanwezigheid	9.000,00
	Totale bezoldiging	34.000,00
ALGEMEEN TOTAAL		240.000,00

Remuneratieverslag Executive Committee (ExCom)

Remuneratiebeleid

Dit hoofdstuk beschrijft de principes die aan de basis liggen van het Group Reward-beleid voor de bezoldiging van het Management. De bedoeling is om een overzicht te geven van de structuur voor de bezoldiging van het Management. Het benoemings- en vergoedingscomité bepaalt de principes van het vergoedingsbeleid voor de ExCom-leden en legt die voor aan de raad van bestuur. Er wordt gestreefd naar een bezoldigingspakket dat marktconform en aantrekkelijk is.

De interne en externe concurrentieomgeving van Tessengerlo Group verandert snel. Om de ambities van de groep in die uitdagende omgeving waar te maken, is een sterk presterende organisatie nodig die zich toespitst op de uitvoering van de strategie. Getalenteerde managers zijn dan ook noodzakelijk. Het vergoedingsbeleid koppelt de prestaties van de individuele leden aan de bedrijfsdoelstellingen van Tessengerlo Group. Zo scheidt de groep wereldwijd een consistent kader voor de ontwikkeling, beloning en responsabilisering van haar mensen. De groep beschouwt erkenning en leiderschap als de belangrijkste fundamenten voor het engagement van de werknemer. Door dit vergoedingsbeleid slaagt de groep erin om de beste talenten aan te trekken, te behouden en te motiveren om de doelstellingen op korte en lange termijn te bereiken. En dat binnen een wereldwijd consistent bezoldigingskader dat het behalen van bedrijfsdoelstellingen beloont en het genereren van waarde voor de aandeelhouder aanmoedigt.

De principes van Group Reward zijn:

Erkenning en leiderschap zijn van doorslaggevend belang voor het engagement van de werknemer en het team
Ons vergoedingsbeleid dient om het talent, dat de groep nodig heeft om zijn doelen op korte en lange termijn te verwezenlijken, aan te trekken en te behouden
Ons vergoedingsbeleid zal worden gepositioneerd op een juist en welbepaald lokaal referentiepunt, waar de concurrentiepositie van de groep op de markt samenvalt met een betaalbare kostenstructuur voor de werknemer
Onze basisvergoeding stimuleert en beloont verbetering van competenties, juiste bedrijfsattitudes en naleving van de belangrijkste richtlijnen van de groep
Onze variabele vergoeding koppelt het succes van de onderneming aan de beloningen van de werknemers, als team, rekening houdend met de individuele bijdragen aan het succes van de vennootschap
Onze functiewaardering en ons vergoedingsbeleid voor externe/interne benoemingen zijn gebaseerd op een objectieve methodologie en op meetbare marktgegevens
Ons vergoedingsbeleid zal werknemers nooit bewust discrimineren, op welke grond ook
Onze beloningsregelingen zijn opgesteld om een veilig vangnet te bieden aan onze werknemers en hun families. In vele gevallen vormen deze een sleutelement van de uitgestelde vergoeding

Bezoldigingspakket

Het bezoldigingspakket van het ExCom bestaat uit de volgende elementen:

- Basisloon/managementvergoeding
- Variabel loon/succesvergoeding
- Andere bezoldigingselementen

Basisloon

Het basisloon omvat een marktconforme vergoeding voor de individuele leden. Daarbij wordt rekening gehouden met hun bekwaamheidsniveau, hun ervaring en hun positie binnen de groep, alsook met juiste attitudes en naleving van de richtlijnen van de groep.

Variabel loon

Het variabel loon/de succesvergoeding van de leden van het ExCom wordt vastgesteld op 45% (CEO) en 40% (CFO-COO) van het algemene jaarlijkse basisloon/de managementvergoeding gebaseerd op de jaardoelstellingen, volledig gekoppeld aan de resultaten van de groep. Het variabel loon/de succesvergoeding van de leden van het ExCom is als zodanig onderworpen aan de verplichting omschreven in artikel 520ter W.Venn.

De incentiveplannen voorzien geen uitdrukkelijke 'terugvorderingsbepalingen' die de vennootschap het recht geven om de vergoeding terug te vorderen die werd betaald op basis van incorrecte financiële gegevens.

I. Variabel loon op korte termijn

Tessengerlo Group ontwikkelde een plan voor variabel loon op de korte termijn om te zorgen dat alle leden van het ExCom worden vergoed volgens de algemene prestaties van Messengerlo Group.

De kortetermijnincentive/succesfee voor alle ExCom-leden varieert tussen 0% en 90% van het basissalaris. De doelstellingen die worden gemeten over het kalenderjaar, worden voor 100% afgestemd op de financiële doelstellingen van de groep, aangepast in functie van de individuele prestaties welke zijn vastgesteld door het benoemings- en vergoedingscomité.

Voor 2016 werden de financiële doelstellingen van de groep vastgesteld op totale resultaat en EBIT. De individuele prestaties zijn gekoppeld aan de vooruitgang die wordt geboekt bij de uitvoering van de strategie en de bedrijfstransformatie binnen de groep. De evaluatie van de mate waarin de streefdoelen van de CEO werden bereikt, wordt uitgevoerd door het benoemings- en vergoedingscomité na afloop van het financieel jaar en ter goedkeuring voorgelegd aan de raad van bestuur. De evaluatie voor de CFO-COO wordt na afloop van elke boekjaar uitgevoerd door de CEO en ter goedkeuring voorgelegd aan het benoemings- en vergoedingscomité en de raad van bestuur.

II. Variabel loon op lange termijn

Aandelenopties (warranten)

De raad van bestuur heeft besloten om geen aandelenopties (warranten) toe te kennen voor 2016, en evenmin andere langetermijnincentives.

In 2012 werd een langetermijncashplan voor prestaties ontwikkeld voor zowel de toenmalige leden van het ExCom als andere leden van het senior management. Het langetermijncashplan voor prestaties is een eenmalige individuele selectieve toekenning van een uitgestelde cashbonus die een periode van vier jaar bestrijkt (2012-2015). De uitbetaling vond begin 2016 plaats op basis van een tewerkstellingsvoorwaarde en het bereiken van doelstellingen inzake ROCE en de REBITDA van de groep en haar businessunits.

Long Term Incentive (LTI) Performance Cash Plan

De raad van bestuur gaf op 7 maart 2016 goedkeuring aan een langetermijnincentiveplan voor prestaties voor (enkele) sleutelmedewerkers. Doelstelling van het LTI Performance Cash Plan is om een incentive te creëren voor senior management (inclusief ExCom-leden) om de waarde voor aandeelhouders en de duurzame groei van de vennootschap verder op te voeren.

Dit LTI-plan bestrijkt een periode van 3 jaar (2016-2018) met verwachte uitbetaling in april 2019 op basis van vooraf vastgestelde parameters van de Tessengerlo Group.

Andere bezoldigingselementen

De CEO kwalificeert voor deelname aan het buitenwettelijk pensioenplan van het type vaste bijdragen, een hospitalisatieplan, een levensverzekeringsplan enz., welke tevens beschikbaar zijn voor de andere leden van het senior management.

De CEO geniet ook andere voordelen, zoals een bedrijfswagen en een representatievergoeding.

De CFO-COO ontvangt geen andere bezoldiging voor zijn activiteiten als CFO-COO.

Bezoldigingen verworven in 2016

Het benoemings- en vergoedingscomité bespreekt jaarlijks de bezoldiging van het ExCom. Deze aanbevelingen zijn het resultaat van marktstudies uitgevoerd door objectieve externe consultancybedrijven. Op die manier garandeert de groep een competitief en marktconform bezoldigingspakket.

Tessengerlo Group vergelijkt het bezoldigingspakket van het ExCom met een aantal andere ondernemingen van vergelijkbare omvang uit dezelfde activiteitensector. Het feitelijke bezoldigingspakket voor elk individueel lid wordt vastgesteld in overeenstemming met de benchmark en houdt rekening met de prestaties en de ervaring van het lid in verhouding tot de benchmark.

Op aanbeveling van de CEO beoordeelt het benoemings- en vergoedingscomité jaarlijks de bezoldiging van de CFO-COO. De bezoldiging van de CEO wordt beoordeeld door het benoemings- en vergoedingscomité op aanbeveling van de voorzitter van de raad van bestuur.

De jaarlijkse brutobezoldiging in 2016 van het ExCom¹ zag er als volgt uit:

Component	Bedrag CEO	Bedrag CFO-COO
Vaste vergoeding (zonder bestuurderspremies) ^{2/5}	398.000 EUR	425.300 EUR
Variabele vergoeding ^{2/6}	232.830 EUR	221.156 EUR
Pensioen ⁴	26.215 EUR	0 EUR
Andere voordelen ³	36.074 EUR	0 EUR
TOTAAL (kosten aan de vennootschap)	693.119 EUR	646.456 EUR

(1) Het ExCom bestaat uit CEO (Luc Tack) en één uitvoerend bestuurder (de CFO-COO), Findar BVBA, vertegenwoordigd door Stefaan Haspeslagh.

(2) Exclusief socialezekerheidsbijdragen.

(3) Pensioenplan: jaarlijkse servicekosten voor 2016, berekend door een actuaaris.

(4) Andere voordelen omvatten een overlijdensdekking, een invaliditeitsverzekering, een arbeidsongevallenverzekering, belastingen (4,40%), maaltijdcheques en een bedrijfswagen - alles volgens dezelfde voorwaarden als die welke gelden voor andere leden van het senior management en volgens de door de Belgische fiscus goedgekeurde ruling voor representatievergoedingen.

(5) Toegepaste wisselkoers: 1,00 EUR = 1,1069 USD (voor alle omrekeningen in verband met het Amerikaanse bezoldigingspakket).

(6) Realisatie van de kortetermijnincentive n.t.b. door het benoemings- en vergoedingscomité op 27 februari 2017

Aandelenopties (warranten) toegekend aan leden van het ExCom⁷

In 2016 werden geen aandelenopties toegekend aan de leden van het ExCom.

Overeenkomsten vertrekpremie

De managementovereenkomst met de CFO-COO voorziet in een opzegtermijn van maximaal 12 maanden (derhalve een verhoging ten opzichte van de voorheen voorziene acht maanden).

De managementovereenkomst met de CEO bevat niet langer een opzegtermijn (derhalve een vermindering van de voorheen voorziene maximumopzegtermijnen van acht maanden (voor 2021) en twaalf maanden (na 2021)). De CEO geniet derhalve niet langer de bescherming van een opzegtermijn.

Belangrijkste kenmerken van het kader voor interne controle en risicomanagement van de groep

Kader voor interne controle

Verantwoordelijkheden

De raad van bestuur delegerde aan het auditcomité de taak om toe te zien op de efficiënte werking van het interne controlesysteem.

De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de implementatie van het interne controlesysteem wordt gedelegeerd aan het ExCom.

Het dagelijks bestuur van elke businessunit is verantwoordelijk voor de implementatie en de handhaving van een betrouwbaar intern controlesysteem.

De afdeling interne controle helpt de businessunits en de hoofdzetelfuncties van Tessenderlo Group bij de implementatie en de beoordeling van de doeltreffendheid van het interne controlesysteem in hun organisatie.

De niveaus van interne controle worden afgestemd op de restrisico's die het management aanvaardbaar acht. De uiteindelijke doelstelling bestaat erin eventuele onjuistheden in de jaarrekening van de groep te vermijden.

Scope van interne controle

Het interne controlesysteem is gebaseerd op COSO Internal Control – Integrated Framework, met een hoofdfocus op de interne controle op de financiële rapportering door beperking van de risico's aan de hand van controles op groepsniveau, entiteitsniveau en procesniveau, door algemene IT-controles en door scheiding van taken.

Monitoring interne controle

Het auditcomité is belast met het monitoren van de effectiviteit van de interne controlesystemen. Dit behelst onder meer het toezicht op de interne auditafdeling ten aanzien van compliance-monitoring.

Het auditcomité wordt ingelicht over de planning en resultaten van de interne audits en de behoorlijke implementatie van de aanbevelingen.

⁷ Findar BVBA, vertegenwoordigd door Stefaan Haspeslagh en Luc Tack, heeft nooit aandelenopties van Tessenderlo Chemie nv ontvangen.

De interne afdeling voert een risicogebaseerd compliance auditprogramma uit ter beoordeling van de effectiviteit van de interne controle met betrekking tot de verschillende processen van de groep en haar entiteiten.

Het uiteindelijke doel van de beoordelingen is om een redelijke mate van zekerheid te bieden over de betrouwbaarheid van de financiële rapportering.

Vorbereiding en verwerking van de financiële en boekhoudkundige informatie

Er is een gecentraliseerde controle- en rapporteringsafdeling die de financiële en boekhoudkundige informatie beheert en controleert.

Elke businessunit heeft een controleafdeling die verantwoordelijk is voor het toezicht op de prestaties van de bedrijfseenheden.

Het financiële en boekhoudkundige informatiesysteem is gebaseerd op consolidatiesoftware die de groep in staat stelt de vereiste informatie te genereren.

Compliance

De interne afdeling is verantwoordelijk voor het toetsen van compliance van zowel het intern controlekader als de belangrijkste controleprocedures bij de voorbereiding en verwerking van de financiële en boekhoudkundige informatie en monitort de naleving van intern beleid en interne procedures, evenals van wet- en regelgeving.

Enterprise Risk Management (ERM) Systeem

Risico's zijn een essentieel en onvermijdelijk aspect van de bedrijfsvoering. Om de risico's zoveel mogelijk te beheersen en te beperken tot een aanvaardbaar niveau, heeft de vennootschap een aantal beleidslijnen en procedures uitgewerkt.

Het Enterprise Risk Managementbeleid is van toepassing op de vennootschap en alle filialen wereldwijd. Het beleid beschrijft de organisatie en de doelstellingen van het ERM-systeem, inclusief de verantwoordelijkheden op alle managementniveaus.

Om te garanderen dat risicobeheer een onlosmakelijk onderdeel wordt van de dagelijkse activiteiten, werd zowel op vennootschapsniveau als op het niveau van de businessunits een risicobeheerstructuur ingevoerd.

De geïdentificeerde risico's worden in de verschillende businessunits en ondersteunende afdelingen beoordeeld en gevolgd om de risico-optimalisering door te voeren. Over de stand van zaken van deze projecten wordt op regelmatige basis verslag uitgebracht aan het ExCom en het auditcomité.

Het doel van de geïmplementeerde "Group Crisis Management Policy" is om het crisismanagement op groepsniveau en in alle filialen te harmoniseren. De afdeling Risk Management, die eigenaar is van het beleid, is verantwoordelijk voor de coördinatie ervan op groepsniveau en voor de begeleiding van de verschillende entiteiten bij het opstellen van een geharmoniseerd crisisplan dat de verantwoordelijkheden uiteenzet op alle niveaus en rapporteringskanalen vastlegt.

Beleid inzake voorkennis en marktmanipulatie

De vennootschap heeft een *Dealing Code* uitgegeven die de aangifte- en uitvoeringsverplichtingen regelt met betrekking tot het voor eigen rekening uitvoeren van transacties in aandelen of andere instrumenten van de vennootschap door bestuurders, leden van het ExCom of andere aangewezen personen. De *Dealing Code* is opgenomen als bijlage I bij het Charter.

Overeenkomstig de *Dealing Code* heeft de raad van bestuur een Compliance Officer aangesteld. De Compliance Officer is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de *Dealing Code*. Hij/zij is ook het aanspreekpunt voor vragen over de toepassing van de *Dealing Code*. De functie van Compliance Officer wordt bekleed door dhr. John Van Essche, legal counsel.

Externe audit

PwC Bedrijfsrevisoren bcvba (PwC), vertegenwoordigd door Peter Van den Eynde, werd herbenoemd tot commissaris door de aandeelhoudersvergadering op 7 juni 2016.

De door de groep aan de commissaris betaalde vergoedingen bedroegen

(Miljoen EUR)	2016			
	Audit	Audit gerelateerde diensten	Overige	Totaal
PwC (België)	0,3	-	-	0,3
PwC (Buiten België)	0,5	-	0,1	0,6
Totaal	0,8	-	0,1	0,9

(Miljoen EUR)	2015			
	Audit	Audit gerelateerde diensten	Overige	Totaal
PwC (België)	0,3	-	0,2	0,5
PwC (Buiten België)	0,5	-	0,1	0,6
Totaal	0,8	-	0,3	1,1

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan na 31 december 2016.

Toepassing van art. 523 van het Wetboek van Vennootschappen

Vergadering van de raad van bestuur van 24 januari 2016

[...]

“De volgende voorafgaande verklaringen worden afgelegd door de bestuurders:

- *Stefaan Haspeslagh, hierbij Luc Tack vertegenwoordigend, stelt dat Luc Tack een onrechtstreeks belangenconflict van vermogensrechtelijke aard heeft ten aanzien van Project Pilates⁸.*

Luc Tack is de uiteindelijk belanghebbende van het aandeelhouderschap van Verbrugge nv en Symphony Mills in de Vennootschap, aangezien Luc Tack de controlerende aandeelhouder is over Artela nv en Symphony Mills nv, die op hun beurt de controlerende aandeelhouders zijn over Picanol nv. Daarnaast is Luc Tack gedelegeerd bestuurder van Picanol nv. De voorgenomen bedrijfscombinatie bestaat uit een fusie waarbij een nieuw te vestigen vennootschap (wier dochteronderneming op het moment van het opgaan in Tessenderlo Chemie, houdster zal zijn van alle activa en passiva van Picanol nv (met uitzondering van cash, een lening aan Verbrugge nv en de aandelen in Verbrugge nv) en Verbrugge nv (met uitzondering van de aandelen in Tessenderlo Chemie nv en een lening van Picanol) opgaat in Tessenderlo Chemie nv. De voorgestelde fusie kan gevolgen hebben voor het bestaande aandeelhouderschap van Verbrugge nv en Symphony Mills in de vennootschap.

Luc Tack heeft verzocht de commissaris te informeren over dit belangenconflict. Luc Tack zal niet deelnemen aan de telefonische beraadslaging over en stemming in verband met dit agendapunt.

- *Stefaan Haspeslagh stelt dat hij een onrechtstreeks belangenconflict van vermogensrechtelijke aard heeft ten aanzien van Project Pilates. Volgens Onderdeel H van het Corporate Governance Charter wordt een lid van de raad van bestuur verondersteld een belangenconflict in de zin van het Wetboek van Vennootschappen te hebben, als “hij [...] lid is van de raad van bestuur of het ExCom van, of een vergelijkbare functie bekleedt bij, een bedrijf waarmee de Vennootschap voornemens is een belangrijke transactie aan te gaan.”*
Stefaan Haspeslagh heeft verzocht de commissaris te informeren over dit belangenconflict. Stefaan Haspeslagh zal niet deelnemen aan de telefonische beraadslaging en of stemming in verband met agendapunt 2.
- *De andere bestuurders van de Vennootschap die aanwezig of geldig vertegenwoordigd zijn, stellen dat zij geen rechtstreeks of onrechtstreeks belangenconflict van van vermogensrechtelijke aard hebben bij de beslissingen die moeten worden genomen, al dan niet in de zin van artikel 523 W. Venn.*

Voorafgaand aan de beraadslaging betreffende agendapunt 2. neemt dhr. Stefaan Haspeslagh niet langer deel aan het telefoongesprek.

Na interne beoordeling keurt de raad van bestuur het bijgesloten persbericht goed waarin de markt wordt geïnformeerd over het feit dat het aantal aandelen dat is geregistreerd voor de buitengewone aandeelhoudersvergadering bijengeroepen op 29 januari 2016, niet het wettelijk vereiste quorum van 50% heeft bereikt. De raad stelt vast dat, rekening houdend met de momenteel gekende stemmingsinstructies, er geen zekerheid bestaat dat de voorstellen een 75% meerderheid van stemmen zouden krijgen op de tweede vergadering die was gepland op 23 februari en dat het derhalve in het belang van de Vennootschap is om voorlopig het bijeenroepen van die tweede vergadering uit te stellen.

De raad stelt vast dat het in het belang van de Vennootschap is om in onderhandeling te treden met Picanol nv (en zijn dochteronderneming Verbrugge nv) om vast te stellen of en hoe – mede op basis van input ontvangen van de aandeelhouders – de voorwaarden van de voorgestelde transacties kunnen worden verbeterd met het oog op goedkeuring ervan door de aandeelhouders.

De raad besluit met eenparigheid van stemmen om de markt te informeren zodra er meer duidelijkheid bestaat ten aanzien van de voortgang van de onderhandelingen.

De raad besluit eveneens dat moet worden onderzocht of de buitengewone aandeelhoudersvergadering van

⁸ Pilates verwijst naar het project van Tessenderlo Group en Picanol Group om de industriële activiteiten van beide ondernemingen in een grotere industriële groep samen te brengen

29 januari 2016 kan worden geannuleerd.

*Na beraadslaging en onder voorbehoud van bevestiging van dit laatste door de raadsman (Stibbe), welke bevestiging zo spoedig mogelijk door de Secretaris van de raad zal worden verspreid, besluit de raad met eenparigheid van stemmen dat elk raadslid afzonderlijk aan de Secretaris zal meedelen of hij/zij al dan niet akkoord gaat met de formele annulering van de vergadering van 29 januari 2016, hetgeen impliciet in zou houden dat de vergadering van 23 februari 2016 evenmin zal plaatshebben, en met de inhoud van het persbericht dat alsdan zal worden gepubliceerd en gelijktijdig door de Secretaris aan de raad zal worden verspreid, waarbij die bevestigingen dan de werking krijgen van een beslissing van de raad van bestuur.
[...]"*

Vergadering van de raad van bestuur van 7 maart 2016 (10.30 uur)

[...]

VOORAFGAANDE VERKLARINGEN

De volgende voorafgaande verklaringen worden afgelegd door de bestuurders:

- *Luc Tack stelt dat hij een onrechtstreeksbelangenconflict van vermogensrechtelijke aard heeft ten aanzien van Project Pilates.
Luc Tack is de uiteindelijk belanghebbende van het aandeelhouderschap van Verbrugge nv en Symphony Mills in de Vennootschap, aangezien Luc Tack de controlerende aandeelhouder is over Artela nv en Symphony Mills nv, die op hun beurt de controlerende aandeelhouders zijn over Picanol nv. Voorts is Luc Tack gedelegeerd bestuurder van Picanol nv. De voorgenomen bedrijfscombinatie bestaat uit een inbreng in natura van alle aandelen welke door Picanol nv en Verbrugge nv worden gehouden in Picanol Group nv, in Tessenderlo Chemie nv. De voorgestelde inbreng in natura kan gevolgen hebben voor het bestaande aandeelhouderschap van Verbrugge nv en Symphony Mills in de Vennootschap. Luc Tack heeft verzocht de commissaris te informeren over dit belangenconflict.
Luc Tack zal niet deelnemen aan de telefonische beraadslaging over en stemming in verband met de agenda.*
- *Stefaan Haspeslagh stelt dat hij een onrechtstreeks belangenconflict van vermogensrechtelijke aard heeft ten aanzien van Project Pilates.
Volgens Onderdeel H van het Corporate Governance Charter wordt een lid van de raad van bestuur verondersteld een belangenconflict in de zin van het Wetboek van Vennootschappen te hebben, als "hij [...] lid is van de raad van bestuur of het ExCom van, of een vergelijkbare functie bekleedt bij, een bedrijf waarmee de Vennootschap voornemens is een belangrijke transactie aan te gaan."
Stefaan Haspeslagh heeft verzocht de commissaris te informeren over dit belangenconflict. Stefaan Haspeslagh zal niet deelnemen aan de telefonische beraadslaging over en stemming in verband met de agenda.*
- *De andere aanwezige bestuurders van de Vennootschap stellen dat zij geen rechtstreeks of onrechtstreeks belangenconflict van vermogensrechtelijke aard hebben bij de beslissingen die moeten worden genomen, al dan niet in de zin van artikel 523 W. Venn.*

Voorafgaand aan de beraadslaging verlaten Stefaan Haspeslagh en Luc Tack de vergadering.

1. Statusupdate en beëindiging Project Pilates

Het ad-hoccomité informeert de raad van bestuur over de ontvangst van een brief van de raad van bestuur van Picanol nv, waarin Picanol nv stelt de inbrengovereenkomst te willen beëindigen en het Project Pilates te willen annuleren.

De raad van bestuur van Picanol nv heeft beslist dat beëindiging van de onderhandelingen met de Vennootschap in het beste belang is van Picanol nv, aangezien het binnen de huidige transactiestructuur niet mogelijk zal blijken een ruilverhouding te vinden die aanvaardbaar is voor zowel de markt als Picanol in diens hoedanigheid van aandeelhouder in de Vennootschap, in het bijzonder vanwege de huidige volatiele marktomstandigheden. Volgens de raad van bestuur van Picanol nv zullen alternatieve transactiestructuren potentieel tot nieuwe hindernissen leiden. In verband daarmee heeft de raad van bestuur van Picanol nv besloten eventuele wijzigingen in de voorwaarden van de transactie of de structuur ervan, niet te zullen ondersteunen, ook rekening houdend met de consistent positieve recente resultaten van zowel Picanol als de Vennootschap.

De raad van bestuur bespreekt de beslissing van Picanol nv en gaat met eenparigheid van stemmen akkoord met de beslissing van het ad-hoccomité om de onderhandelingen met betrekking tot het Project Pilates te beëindigen.

De financiële consequenties van de beslissingen die werden genomen in de context van Project Pilates zijn beperkt tot de vergoedingen die tot op heden door de adviseurs in rekening werden gebracht. Die vergoedingen bedragen ongeveer 2 miljoen EUR en kunnen derhalve als redelijk worden beschouwd en in lijn met de verwachtingen en marktpraktijken voor de voorbereiding van een dergelijke transactie. Bovendien werden de vergoedingen steeds strikt opgevolgd om te zorgen dat ze binnen de geplande budgetten bleven. De raad van bestuur acht dergelijke uitgaven in het belang van de Vennootschap, aangezien ze de raad en het ad-hoccomité in staat hebben gesteld een weloverwogen beslissing te nemen over de voorgenomen transactie.

2. Consequenties van de beëindiging van Project Pilates

In navolging van de beëindiging van Project Pilates besluit de raad van bestuur met eenparigheid van stemmen om de volgende stappen te nemen teneinde de voorbereidende handelingen in verband met Project Pilates terug te draaien:

- *beëindiging van de inbrengovereenkomst van 15 december 2015 tussen de Vennootschap, Verbrugge nv, Picanol nv en Picanol Group nv;*
- *beëindiging van de geheimhoudingsovereenkomst tussen de Vennootschap en Picanol nv overeenkomstig de erin opgenomen voorwaarden (met inbegrip van de teruggave of vernietiging van vertrouwelijke informatie); en*
- *verstrekking van informatie aan het personeel (mededeling aan de bijzondere ondernemingsraad).*

3. Persbericht

De raad van bestuur bespreekt het voorstel van persbericht dat werd opgesteld met het oog op de beslissing om de onderhandelingen in verband met Project Pilates af te breken en keurt het gezamenlijke persbericht en publicatie ervan goed.

4. Volmacht

De raad van bestuur verleent bij deze volmacht aan elke bestuurder en aan de Secretaris van de raad van bestuur, elk afzonderlijk handelend en met recht van indeplaatsstelling, om alle documenten te ondertekenen, te wijzigen, uit te voeren en/of te paraferen en alle handelingen te verrichten die nuttig of nodig zijn voor de implementatie van elk van de bovengenoemde, in verband met Project Pilates genomen beslissingen.

Dhr. Luc Tack en dhr. Stefaan Haspeslagh komen beiden terug ter vergadering.

[...]

Vergadering van de raad van bestuur van 7 maart 2016 (16.00 uur)

[...]

Voorafgaand aan de beraadslaging en vaststelling van de resolutie betreffende de 2015 kortetermijnincentive bonus/succesfee van het Executive Committee, geeft dhr. Stefaan Haspeslagh aan dat hij een belangenconflict heeft met betrekking tot de te nemen beslissingen in de zin van artikel 523 W.Venn., aangezien deze de vaststelling betreffen van zijn service-/succesfee bij Findar BVBA, een vennootschap waarin Stefaan Haspeslagh tevens managing director is.

Dhr. Stefaan Haspeslagh geeft aan dat hij de commissarissen zal informeren over dit belangenconflict van vermogensrechtelijke aard en hij verlaat de vergadering die over dit specifiek agendapunt handelt.

Na het horen van het voorstel en de aanbeveling van het benoemings- en vergoedingscomité, gepresenteerd door voorzitter dhr. Karel Vinck, gaat de raad van bestuur met eenparigheid van stemmen akkoord met de 2015 kortetermijnincentive bonus voor Luc Tack en de servicefee voor de diensten die zijn verleend door Findar BVBA, vertegenwoordigd door Stefaan Haspeslagh. De vastgestelde en goedgekeurde bedragen omvatten een betaling van een kortetermijnincentive bonus voor dhr. Luc Tack van 282,071 EUR en een succesfee voor Findar BVBA van 343,457 EUR.

[...]

Vergadering van de raad van bestuur van 25 april 2016

[...]

Voorafgaand aan de beraadslaging en aanneming van de resolutie over het bezoldigingspakket van dhr. Luc Tack en de servicefee bij Findar BVBA, geven de heren Luc Tack en Stefaan Haspeslagh aan dat zij een belangenconflict hebben met betrekking tot de te nemen beslissingen in de zin van artikel 523 W.Venn., aangezien deze de vaststelling betreffen van de bezoldiging over 2016 van dhr. Luc Tack en de vergoeding en/of servicefee voor Findar BVBA, een vennootschap waarin Stefaan Haspeslagh tevens managing director is.

Dhr. Luc Tack en dhr. Stefaan Haspeslagh verlaten beiden de vergadering.

De voorzitter van het benoemings- en vergoedingscomité neemt het woord en stelt de goedkeuring voor van de servicefee voor Findar BVBA, vertegenwoordigd door Stefaan Haspeslagh als COO/CFO van de Vennootschap. De raad van bestuur geeft zijn unanieme goedkeuring aan het voorstel. Na het horen van het voorstel van het benoemings- en vergoedingscomité betreffende het basisloon en het kortetermijn- en langetermijnincentiveplan voor 2016, neemt de raad met eenparigheid van stemmen de volgende beslissingen:

Luc Tack:

- Het basisloon voor 2016 wordt vastgesteld op 398K EUR
- Het variabele deel wordt vastgesteld op 45% bij het behalen van de target
- Een langetermijnincentive wordt toegekend van 180K EUR per jaar.

Findar BVBA (vertegenwoordigd door Stefaan Haspeslagh)

- De servicefee voor 2016 wordt vastgesteld op 425K EUR
- Het variabele deel wordt vastgesteld op 40% bij het behalen van de target
- Een langetermijnincentive wordt toegekend van 170K EUR per jaar.

Dhr. Luc Tack en dhr. Stefaan Haspeslagh komen beiden terug ter vergadering.

De volledige details betreffende de bezoldigingen zijn opgenomen in de bijlage van de vergadering van het benoemings- en vergoedingscomité.

Informatie vereist door art. 34 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007

Het aandelenkapitaal van de vennootschap wordt vertegenwoordigd door gewone aandelen.

Elk aandeel geeft de houder recht op één stem. De statuten van de vennootschap bevatten geen beperking ten aanzien van de aandelenoverdracht. Zie eveneens de onderdelen over aandelenstructuur hierboven.

Overeenkomstig de geldende bepaling in het Wetboek van Vennootschappen kunnen de aandelen die zijn uitgegeven ten behoeve van personeelsleden van Tessenderlo Group, gedurende een periode van vijf jaar vanaf de datum van de inschrijving op de aandelen niet worden overgedragen.

De in de statuten van de vennootschap opgenomen regels betreffende de benoeming en het ontslag van bestuurders en betreffende statutenwijzigingen wijken niet af van de desbetreffende voorschriften in het Wetboek van Vennootschappen.

De raad van bestuur van de vennootschap is niet gerechtigd tot maatschappelijk kapitaal om het aandelenkapitaal van de vennootschap te verhogen. De vennootschap heeft niet het recht om haar eigen aandelen of andere effecten te verkrijgen.

Tessengerlo Chemie nv is partij bij de hieronder vermelde contracten die in werking treden, wijzigingen ondergaan of aflopen ingeval Tessenderlo Chemie nv een verandering van zeggenschap ondergaat na een openbaar overnamebod:

- de bilaterale kredietovereenkomsten aangegaan op 23 december 2015 voor een totaalbedrag van 142,5 miljoen EUR met de vennootschap en Tessenderlo USA, Inc. als kredietnemers en KBC Bank NV, ING NV, Belfius Bank NV en BNP Paribas Fortis NV als kredietgevers: volgens de voorwaarden van deze overeenkomsten “geeft een verandering van ‘zeggenschap’ over Tessenderlo Chemie nv elke kredietgever het recht om de beëindiging van de bilaterale kredietfaciliteit in te roepen.” Voor de toepassing van de bovenstaande clausule betreffende verandering van zeggenschap, vindt verandering van zeggenschap plaats indien een derde (d.w.z. elke andere partij dan Verbrugge nv of een in onderling overleg met Verbrugge nv handelende persoon) 30% of meer van de stemrechten in de vennootschap verkrijgt (tenzij Verbrugge nv (alleen of samen met een in onderling overleg met Verbrugge handelende partij) meer stemrechten bezit dan die derde);
- de prospectus van 15 juni 2015 van Tessenderlo Chemie nv betreffende de uitgifte en het openbaar aanbod van twee series obligaties met een looptijd van 7 jaar (de ‘2022 obligaties’) en 10 jaar (de ‘2025 obligaties’ en samen met de 2022 obligaties, de ‘obligaties’) voor een verwacht minimumbedrag van 75,0 miljoen EUR voor de 2022 obligaties en 25,0 miljoen EUR voor de 2025 obligaties en voor een gecombineerd maximumbedrag van 250 miljoen EUR: volgens de algemene voorwaarden van deze obligaties worden deze obligaties ter keuze van de obligatiehouders vóór vervaldatum terugbetaalbaar in geval van een verandering van zeggenschap. Alleen de obligaties gehouden door obligatiehouders die een kennisgeving van uitoefening van putopties indienen, zijn onmiddellijk betaalbaar in geval van een verandering van zeggenschap, met uitsluiting van alle andere obligaties. Als obligatiehouders kennisgevingen van uitoefening van putopties indienen met betrekking tot minstens 85% van het totale bedrag van de uitstaande 2022 obligaties, mogen alle (dus niet maar enkele van de) 2022 obligaties door de vennootschap voor de vervaldatum worden terugbetaald. Als obligatiehouders kennisgevingen van uitoefening van putopties indienen met betrekking tot minstens 85% van het totale bedrag van de uitstaande 2025 obligaties, mag de uitgever ervoor kiezen om alle (dus niet maar enkele van de) 2025 obligaties voor de vervaldatum terug te betalen. Een ‘verandering van zeggenschap’ vindt plaats indien een derde (d.w.z. elke andere partij dan Verbrugge nv of een in onderling overleg met Verbrugge nv handelende persoon) 30% of meer van de stemrechten in de vennootschap verkrijgt (tenzij Verbrugge nv (alleen of samen met een in onderling overleg met Verbrugge handelende partij) meer stemrechten bezit dan die derde);
- de voorwaarden en bepalingen van de obligatielening met warranten die uitgegeven werden in het kader van het Plan 2002-2006, en voorwaarden en bepalingen van de warranten uitgegeven in het kader van het Plan 2007-2011, het Plan 2011 en het Plan 2012 van Tessenderlo Chemie nv: overeenkomstig de bovengenoemde voorwaarden hebben de warranthouders het recht om hun warranten uit te oefenen vóór de datum waarop ze normaliter uitoefenbaar worden, als zich een gebeurtenis voordoet die een significante impact heeft op de aandeelhoudersstructuur. Deze paragraaf heeft ook betrekking op elk openbaar overnamebod op de aandelen van Tessenderlo Chemie nv of

op elke andere vorm van overname of fusie die zou leiden tot een herverdeling van de effecten. Een vroegtijdige uitoefening stelt warranthouders in staat om deel te nemen aan de bovengenoemde operaties onder dezelfde voorwaarden als de bestaande aandeelhouders. Op 31 december 2016 waren 172.436 warranten in omloop. De bovengenoemde clausules werden goedgekeurd door de algemene vergadering van aandeelhouders van Tessenderlo Chemie nv. Meteen daarna werd een kopie van dat besluit neergelegd ter griffie van de rechtbank van koophandel.

Dividendbeleid

Tessenderlo Chemie nv heeft niet de intentie dividenden uit te keren met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2016. Het dividendbeleid van de vennootschap kan van tijd tot tijd worden gewijzigd en elke dividendbeslissing blijft afhankelijk van de inkomsten van de vennootschap, haar financiële positie, vereisten betreffende het aandelenkapitaal en andere belangrijke factoren, onder voorbehoud van voorstel aan en goedkeuring door het bevoegde orgaan van de vennootschap en van de beschikbaarheid van de uitkeerbare reserves zoals vereist door het Wetboek van Vennootschappen en de statuten. Alle uitkeerbare reserves van de vennootschap dienen berekend te worden ten opzichte van haar statutaire balans, opgesteld overeenkomstig de Belgische algemeen aanvaarde boekhoudregels (GAAP), welke kunnen afwijken van de door de vennootschap gerapporteerde geconsolideerde jaarrekening volgens de IFRS-normen.

Informatie vereist volgens art. 96, §2, 2° Wetboek van Vennootschappen

Bepaling 4.7 van de Corporate Governance Code

De huidige voorzitter van de vennootschap werd eerder benoemd tot uitvoerend bestuurder. De vennootschap heeft de positieve en negatieve aspecten in het voordeel van een dergelijke beslissing zorgvuldig tegen elkaar afgewogen en besloten dat, gelet op zijn ervaring, deskundigheid, grondige kennis en bewezen werkervaring in relevante bedrijfsomgevingen, een dergelijke benoeming in het grootste belang van de vennootschap is. Daarnaast verduidelijkt de raad van bestuur dat bepaling 3.9 van het Corporate Governance Charter voorziet in bijkomende procedures inzake belangenconflict wanneer de vennootschap een belangrijke transactie zou overwegen met een vennootschap waarin de bestuurders ook bestuurder of uitvoerend bestuurder zouden zijn. In dit verband wordt benadrukt dat hoewel artikel 523 van het Wetboek van Vennootschappen in dit specifieke geval niet van toepassing was, de heren Luc Tack en Stefaan Haspeslagh niet hebben deelgenomen aan de besprekingen en besluitvormingsprocedure van de raad van bestuur met betrekking tot de besluiten betreffende de voorgenomen inbreng in natura van alle aandelen van Picanol Group nv in het aandelenkapitaal van de vennootschap.

Bepaling 4.13 van de Corporate Governance Code

Momenteel bestaat er geen formele evaluatieprocedure voor individuele bestuurders (afwijking van 4.13 van de Corporate Governance Code). De vennootschap is van mening dat een individuele evaluatie van de bestuurders alleen mogelijk is indien het evaluatieproces wordt toevertrouwd aan een extern bedrijf, een optie waarin de vennootschap niet voorziet. De vennootschap is er evenwel van overtuigd dat de formele evaluatie van de raad van bestuur – waarvoor het de standaardvragenlijst van Guberna gebruikt (Belgisch Instituut voor Bestuurders), zoals beschreven in het hoofdstuk over de werking van de raad van bestuur – voldoende is om een actieve en correcte bijdrage van elk lid van de raad van bestuur te waarborgen.

FINANCIEEL JAARVERSLAG 2016

GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE STATEN

GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIESREKENING

(Miljoen EUR)	toelichting	Voor de periode eindigend op 31 december	
		2016	2015
Omzet		1.590,1	1.589,0
Kostprijs verkopen		-1.196,0	-1.208,2
Brutowinst		394,1	380,8
Distributiekosten		-89,5	-90,5
Verkoop- en marketingkosten		-57,7	-54,4
Administratieve kosten		-109,0	-117,1
Overige bedrijfsopbrengsten en -kosten	5	-13,7	-14,4
Bedrijfswinst (+) / verlies (-) vóór niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen (REBIT)		124,1	104,4
Opbrengsten en verliezen uit verkopen	6	0,3	10,6
Herstructurering	6	-0,7	-2,0
Opbrengsten op activa en schulden die worden afgestoten	6	1,4	0,9
Bijzondere waardeverminderingen	6	-2,3	-23,6
Voorzieningen en geschillen	6	-2,3	-5,9
Overige opbrengsten en kosten	6	-2,3	-7,5
Bedrijfswinst (+) / verlies (-) (EBIT)		118,1	77,1
Financieringskosten		-26,0	-51,7
Financieringsopbrengsten		26,3	59,7
Financierings (kosten) / opbrengsten - netto	9	0,2	8,1
Aandeel in het resultaat van deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode, na winstbelasting		3,4	4,0
Winst (+) / verlies (-) vóór belastingen		121,8	89,1
Belastingen op het resultaat	10	-23,6	-7,2
Winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode		98,2	81,9
Toerekenbaar aan:			
- Aandeelhouders van de vennootschap		98,8	84,5
- Minderheidsbelang		-0,7	-2,6
Gewone winst per aandeel (EUR)	20	2,30	1,98
Verwaterde winst per aandeel (EUR)	20	2,30	1,98

De bijhorende toelichtingen maken integraal deel uit van deze geconsolideerde financiële staten.

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN

(Miljoen EUR)	toelichting	2016	2015
Winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode		98,2	81,9
Omrekeningsverschillen		2,6	-23,9
Nettowijziging in reële waarde van afgeleide financiële instrumenten, vóór winstbelasting	26	0,7	-0,0
Overige bewegingen		0,1	-0,5
Winstbelasting op niet-gerealiseerde resultaten		-0,3	0,0
Niet-gerealiseerde resultaten die in een latere periode zullen opgenomen worden in de winst-en-verliesrekening		3,2	-24,4
Herwaardering van de netto pensioenverplichtingen, vóór winstbelasting	23	-14,9	12,7
Winstbelasting op niet-gerealiseerde resultaten		-1,2	-0,8
Niet-gerealiseerde resultaten die niet in een latere periode zullen opgenomen worden in de winst-en-verliesrekening		-16,1	11,9
Niet-gerealiseerde resultaten, na winstbelasting		-12,9	-12,4
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		85,3	69,5
Toerekenbaar aan:			
- Aandeelhouders van de vennootschap		85,8	72,3
- Minderheidsbelang		-0,6	-2,8

De bijhorende toelichtingen maken integraal deel uit van deze geconsolideerde financiële staten.

GECONSOLIDEERDE BALANS

(Miljoen EUR)	toelichting	Voor de periode eindigend op 31 december	
		2016	2015
Activa			
Totaal vaste activa		661,4	628,9
Materiële vaste activa	11	508,4	462,3
Goodwill	12	35,6	35,3
Overige immateriële activa	13	45,7	59,3
Deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	14	27,3	25,1
Overige beleggingen		1,9	2,0
Uitgestelde belastingvorderingen	15	31,7	30,0
Handels- en overige vorderingen	16	10,9	14,9
Totaal vlottende activa		697,4	673,3
Voorraden	17	309,7	288,9
Handels- en overige vorderingen	16	268,0	253,2
Afgeleide financiële instrumenten	26	0,5	1,0
Geldmiddelen en kasequivalenten	18/22	119,2	130,2
Vaste activa aangehouden voor verkoop		0,0	1,4
Totaal activa		1.358,8	1.303,6
Eigen vermogen en schulden			
Eigen vermogen			
Eigen vermogen toerekenbaar aan aandeelhouders van de vennootschap		604,7	516,8
Geplaatst kapitaal		215,8	215,0
Uitgiftepremies		235,6	232,9
Reserves en overgedragen winst		153,3	69,0
Minderheidsbelang		1,3	1,5
Totaal eigen vermogen		605,9	518,2
Schulden			
Totaal schulden op meer dan één jaar		482,8	468,2
Financiële schulden	22	226,9	226,7
Personeelsbeloningen	23	61,5	48,3
Voorzieningen	24	132,4	135,0
Handels- en overige schulden	25	4,2	4,3
Afgeleide financiële instrumenten	26	12,2	11,1
Uitgestelde belastingen	15	45,5	42,7
Totaal schulden op ten hoogste één jaar		270,1	317,2
Kortetermijnschulden bij kredietinstellingen	18/22	0,0	0,5
Financiële schulden	22	28,9	48,3
Handels- en overige schulden	25	221,9	243,4
Afgeleide financiële instrumenten	26	6,0	6,3
Te betalen belastingen		1,5	0,7
Personeelsbeloningen	23	1,8	1,7
Voorzieningen	24	10,0	16,3
Totaal schulden		752,9	785,4
Totaal eigen vermogen en schulden		1.358,8	1.303,6

De bijhorende toelichtingen maken integraal deel uit van deze geconsolideerde financiële staten.

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN WIJZIGINGEN IN HET EIGEN VERMOGEN

(Miljoen EUR)	toelichting	Geplaatst kapitaal	Uitgiftepremies	Wettelijke reserves	Omrekeningsverschillen	Indekkingsreserves	Overgedragen winst	Eigen vermogen toerekenbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap	Minderheidsbelang	Totaal eigen vermogen
Saldo op 1 januari 2016		215,0	232,9	18,4	-79,9	-7,3	137,8	516,8	1,5	518,2
Winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode		-	-	-	-	-	98,8	98,8	-0,7	98,2
Niet-gerealiseerde resultaten										
- Omrekeningsverschillen		-	-	-	2,7	-	-	2,7	0,0	2,6
- Herwaardering van de netto pensioenverplichtingen, na winstbelasting		-	-	-	-	-	-16,1	-16,1	-	-16,1
- Nettowijziging in de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten, na winstbelasting		-	-	-	-	0,4	-	0,4	-	0,4
- Overige bewegingen		-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1
Gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, na winstbelastingen		0,0	0,0	0,0	2,7	0,4	82,7	85,8	-0,6	85,3
Transacties met aandeelhouders, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
- Uitgegeven aandelen	19	0,8	2,7	-	-	-	-	3,5	-	3,5
- Wijziging in minderheidsbelang		-	-	-	-	-	-1,5	-1,5	0,4	-1,1
Totaal van de bijdragen door en uitkeringen aan aandeelhouders		0,8	2,7	0,0	0,0	0,0	-1,5	2,0	0,4	2,4
Saldo op 31 december 2016		215,8	235,6	18,4	-77,2	-6,8	219,0	604,7	1,3	605,9

De bijhorende toelichtingen maken integraal deel uit van deze geconsolideerde financiële staten.

(Miljoen EUR)

toelichting

	Geplaatst kapitaal	Uitgiftepremies	Wettelijke reserves	Omrekeningsverschillen	Indekkingsreserves	Overgedragen winst eigen vermogen	toerekenbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap	Minderheidsbelang	Totaal eigen vermogen
Saldo op 1 januari 2015	212,4	224,2	15,9	-55,7	-7,3	44,0	433,5	3,4	436,9
Winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode	-	-	-	-	-	84,5	84,5	-2,6	81,9
Niet-gerealiseerde resultaten									
- Omrekeningsverschillen	-	-	-	-24,2	-	-	-24,2	0,3	-23,9
- Herwaardering van de netto pensioenverplichtingen, na winstbelasting	-	-	-	-	-	11,9	11,9	-	11,9
- Nettowijziging in de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten, na winstbelasting	-	-	-	-	0,0	-	0,0	-	0,0
- Overige bewegingen	-	-	-	-	-	-	-	-0,5	-0,5
Gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, na winstbelastingen	0,0	0,0	0,0	-24,2	0,0	96,4	72,3	-2,8	69,5
Transacties met aandeelhouders, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen									
- Uitgegeven aandelen	2,5	8,7	-	-	-	-	11,2	0,6	11,8
- Wijziging in minderheidsbelang	-	-	-	-	-	-0,2	-0,2	0,2	0,0
Totaal van de bijdragen door en uitkeringen aan aandeelhouders	2,5	8,7	0,0	0,0	0,0	-0,2	11,0	0,8	11,8
Overige bewegingen	-	-	2,4	-	-	-2,4	-	-	-
Saldo op 31 december 2015	215,0	232,9	18,4	-79,9	-7,3	137,8	516,8	1,5	518,2

De bijhorende toelichtingen maken integraal deel uit van deze geconsolideerde financiële staten.

GECONSOLIDEERD KASTROOMOVERZICHT

(Miljoen EUR)	toelichting	Voor de periode eindigend op 31 december	
		2016	2015
Bedrijfsactiviteiten			
Winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode		98,2	81,9
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op materiële vaste activa, goodwill en overige immateriële activa	8	76,1	87,6
Wijzigingen in voorzieningen		-8,8	-12,4
Financieringskosten	9	26,0	51,7
Financieringsopbrengsten	9	-26,3	-59,7
Verlies / (winst) van de verkoop van vaste activa		-0,7	-10,4
Aandeel in het resultaat van deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode, na winstbelasting		-3,4	-4,0
Belastingen op het resultaat	10	23,6	7,2
Overige niet-kasbewegingen		1,2	0,2
Wijzigingen in voorraden		-20,2	-46,9
Wijzigingen in handels- en overige vorderingen		-19,1	8,9
Wijzigingen in handels- en overige schulden		-21,5	9,9
Wijziging boekhoudkundige inschattingen - afwaardering voorraden		1,0	21,6
Herwaardering termijncontracten voor elektriciteit		1,8	1,3
Cash uit bedrijfsactiviteiten		128,0	136,8
Betaalde belastingen op het resultaat		-19,7	-0,3
Ontvangen dividenden	30	1,2	1,8
Kasstromen uit bedrijfsactiviteiten		109,4	138,4
Investeringsactiviteiten			
Aanschaffing van materiële vaste activa	11	-93,6	-60,8
Aanschaffing van overige immateriële activa	13	-0,4	-0,3
Aanschaffing van overige activiteiten, na aftrek van verworven geldmiddelen	4	-3,3	-27,8
Ontvangsten uit de verkoop van materiële vaste activa		3,3	5,7
Ontvangsten uit de verkoop van overige immateriële activa		0,0	1,5
Ontvangsten uit de verkoop van deelnemingen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode		-0,6	0,3
Ontvangsten uit de verkoop van overige beleggingen		-	6,7
Kasstromen uit investeringsactiviteiten		-94,5	-74,7
Financieringsactiviteiten			
Verhoging van geplaatst kapitaal - omzetting van warrants	19	3,5	11,2
Verhoging van het kapitaal door minderheidsbelangen		-	0,6
Wijziging in non-recourse factoring en securitisatie		-	-98,2
Ontvangsten uit nieuwe financiële schulden		0,0	226,3
(Terugbetaling) van financiële schulden		-20,7	-165,4
Kasbeweging als gevolg van de afwikkeling van financiële instrumenten		-	-47,9
Betaalde interesten		-7,1	-9,4
Ontvangen interesten		0,5	0,7
Overige betaalde financieringskosten		-1,4	-3,5
(Verhoging) van de vorderingen op lange termijn		-0,2	-3,4
Kasstromen uit financieringsactiviteiten		-25,4	-89,0
Netto toename / (afname) in geldmiddelen en kasequivalenten		-10,5	-25,3
Omrekeningsverschillen		0,0	-1,5
Geldmiddelen en kasequivalenten min de kortetermijnschulden bij kredietinstellingen bij het begin van de verslagperiode	18/22	129,7	156,5
Geldmiddelen en kasequivalenten min de kortetermijnschulden bij kredietinstellingen op het einde van de verslagperiode	18/22	119,2	129,7

DE BIJHORENDE TOELICHTINGEN MAKEN INTEGRAAL DEEL UIT VAN DEZE GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE STATEN.

TOELICHTINGEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE STATEN

		Pagina
1	Samenvatting van de voornaamste boekhoudprincipes	75
2	Bepaling van de reële waarde	91
3	Gesegmenteerde informatie	93
4	Acquisities en verkopen	95
5	Overige bedrijfsopbrengsten en -kosten	96
6	Niet-recurrerende en uitzonderlijke operationele opbrengsten/(kosten)	96
7	Personeelskosten en hiermee verbonden voordelen	97
8	Bijkomende informatie betreffende bedrijfskosten volgens kostensoort	97
9	Financieringskosten en -opbrengsten	98
10	Belastingen op het resultaat	99
11	Materiële vaste activa	100
12	Goodwill	102
13	Overige immateriële activa	104
14	Deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	105
15	Uitgestelde belastingsvorderingen en -schulden	106
16	Handels- en overige vorderingen	107
17	Voorraden	108
18	Geldmiddelen en kasequivalenten	108
19	Eigen vermogen	109
20	Winst per aandeel	110
21	Minderheidsbelang	111
22	Financiële schulden	112
23	Personeelsbeloningen	113
24	Voorzieningen	119
25	Handels- en overige schulden	121
26	Financiële instrumenten	121
27	Operationele leasing	128
28	Waarborgen en verbintenissen	129
29	Voorwaardelijke verplichtingen en baten	130
30	Verbonden partijen	131
31	Honoraria van de commissaris	132
32	Gebeurtenissen na balansdatum	132
33	Ondernemingen van de groep	133
34	Kritische boekhoudkundige schattingen en oordeelsvormingen	135

1. SAMENVATTING VAN DE VOORNAAMSTE BOEKHOUDPRINCIPES

Tessengerlo Chemie nv (hierna de “vennootschap”), de moedermaatschappij, is een onderneming waarvan de maatschappelijke zetel gesitueerd is in België. De geconsolideerde jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2016 omvat de vennootschap en haar dochterondernemingen (hierna gezamenlijk de “groep”) en de belangen van de groep in geassocieerde ondernemingen en ondernemingen onder gezamenlijke controle.

De IFRS jaarrekening werd goedgekeurd voor publicatie door de raad van bestuur van Tessengerlo Chemie nv op maandag 27 maart 2017.

(A) Overeenstemmingsverklaring

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) die zijn vastgesteld door de “International Accounting Standards Board” (IASB) zoals aangenomen door de Europese Unie.

(B) Voorstellingsbasis

De jaarrekening wordt uitgedrukt in euro, die de functionele munt is van de vennootschap, afgerond naar het dichtstbijzijnde miljoen waardoor totalen kunnen afwijken door afronding. Ze werd opgesteld op basis van historische kosten met uitzondering van de afgeleide financiële instrumenten en beleggingen aangehouden voor verkoop, welke gewaardeerd worden aan hun reële waarde.

Activa en groepen van activa die worden afgestoten, geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, worden gewaardeerd aan de laagste van de nettoboekwaarde en de reële waarde verminderd met de verkoopkosten.

De voorbereiding van de jaarrekening conform IFRS vereist van het management beoordelingen, schattingen en veronderstellingen die van invloed zijn op de toepassing van de boekhoudprincipes en de gerapporteerde activa en schulden, kosten en opbrengsten. De schattingen en de gerelateerde veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaring en verscheidene andere factoren die verondersteld worden redelijk te zijn onder de omstandigheden. De resultaten hiervan vormen de basis voor het beoordelen van de waarde van activa en schulden die niet op directe wijze blijken uit andere bronnen. De uiteindelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen betreffende de boekhoudkundige schattingen worden geboekt in die periode waarin de schatting werd herzien (indien de herziening enkel een impact heeft op die periode) of in de periode van de herziening en toekomstige periodes (als de herziening zowel de huidige als toekomstige periodes beïnvloedt).

Beoordelingen van het management omtrent de toepassing van IFRS standaarden die een significante invloed hebben op de jaarrekening en de schattingen met een significant risico op een belangrijke correctie in het volgende jaar worden besproken in toelichting 34 - Kritische boekhoudkundige schattingen en oordeelsvormingen.

De geconsolideerde jaarrekening heeft betrekking op de toestand van de vennootschap vóór de winstverdeling van het boekjaar, die voorgesteld wordt aan de algemene vergadering van aandeelhouders.

De boekhoudprincipes, zoals hierna beschreven, werden consistent toegepast door de vennootschap en alle geconsolideerde vennootschappen voor alle periodes voorgesteld in deze geconsolideerde jaarrekening.

(C) Consolidatieprincipes

Dochterondernemingen zijn ondernemingen die worden gecontroleerd door de groep. De groep controleert een entiteit indien de groep onderworpen is aan en rechten heeft op variabele rendementen uit de investering in de deelneming en de mogelijkheid heeft om zijn macht over de deelneming te gebruiken om het bedrag van

deze rendementen te beïnvloeden. De jaarrekeningen van de dochterondernemingen worden opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening vanaf de datum waarop de controle start tot de datum waarop de controle eindigt. Indien de groep niet langer controle uitoefent over een dochteronderneming worden alle activa en schulden van deze dochteronderneming, eventuele minderheidsbelangen en alle overige elementen van het eigen vermogen van deze dochteronderneming niet meer opgenomen. De winsten of verliezen volgend uit het verlies van controle worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Elk overblijvend belang in de voormalige dochteronderneming wordt gewaardeerd aan de reële waarde op het ogenblik dat controle ophoudt. Het belang wordt vervolgens opgenomen als een deelneming geconsolideerd volgens de vermogensmutatiemethode of als een financieel actief aangehouden voor verkoop, afhankelijk van de graad van invloed dat behouden blijft.

De minderheidsbelangen worden afzonderlijk toegelicht. Gerealiseerde verliezen bij dochterondernemingen met een minderheidsbelang worden proportioneel toegewezen aan dit minderheidsbelang, zelfs indien het minderheidsbelang hierdoor negatief wordt.

Acquisities van minderheidsbelangen worden verwerkt als transacties met eigenaars in hun hoedanigheid als eigenaars. Bijgevolg wordt er geen goodwill opgenomen. Wijzigingen van minderheidsbelangen ten gevolge van transacties waarbij de controle blijft behouden, zijn gebaseerd op een evenredig bedrag van het netto actief van de dochteronderneming. Goodwill wordt niet gewijzigd en winsten of verliezen worden niet opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Deelnemingen in geassocieerde ondernemingen zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening door middel van de vermogensmutatiemethode. De deelnemingen in geassocieerde ondernemingen zijn deze waarin de groep een significante invloed kan uitoefenen op de financiële en de operationele beleidslijnen, doch deze niet controleert. Dit zal in het algemeen het geval zijn wanneer de groep tussen de 20% en 50% van de stemrechten bezit. De groep past IFRS 11 toe op alle gezamenlijke overeenkomsten. Onder IFRS 11 worden gezamenlijke overeenkomsten als gezamenlijke activiteiten (joint operations) of als joint ventures beschouwd, op basis van de contractuele rechten en verplichtingen van elke investeerder. Alle gezamenlijke overeenkomsten worden beschouwd als joint ventures omdat de groep eerder rechten heeft op de netto activa van de gezamenlijke activiteit dan rechten met betrekking tot de activa en verplichtingen met betrekking tot de schulden. De vermogensmutatiemethode wordt toegepast vanaf de datum waarop de aanzienlijke invloed begint tot de datum waarop deze eindigt. Wanneer het aandeel van de groep in het verlies de boekwaarde van de geassocieerde onderneming overschrijdt, wordt de boekwaarde in de balans van de groep afgeboekt tot nihil en worden verdere verliezen niet langer in rekening gebracht, uitgezonderd in de mate waarin de groep verplichtingen (in rechte afdwingbaar of feitelijk) heeft aangegaan met betrekking tot deze onderneming.

Alle transacties tussen ondernemingen, saldi en niet-gerealiseerde winsten en verliezen op transacties tussen ondernemingen van de groep worden geëlimineerd. Niet-gerealiseerde winsten afkomstig van transacties met geassocieerde ondernemingen en gezamenlijke activiteiten worden geëlimineerd ten belope van het belang van de groep in de onderneming. Niet-gerealiseerde verliezen worden geëlimineerd op dezelfde manier als niet-gerealiseerde winsten, maar enkel in die mate dat er geen bewijs van bijzondere waardevermindering aanwezig is.

(D) Vreemde valuta

- **Transacties in vreemde valuta**

Transacties in vreemde valuta worden geboekt tegen de wisselkoers die geldt op de transactiedatum. Monetaire activa en schulden in vreemde valuta worden omgerekend aan de geldende slotkoersen op balansdatum. Winsten en verliezen, die voortvloeien uit deze transacties, worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening van die periode.

Niet-monetaire activa en schulden, uitgedrukt in vreemde valuta, welke geboekt zijn aan historische kostprijs worden omgezet naar de functionele munt aan de wisselkoers die van toepassing is op de transactiedatum. Niet-monetaire activa en schulden, uitgedrukt in vreemde valuta, welke geboekt zijn aan reële waarde worden omgezet naar de functionele munt aan de wisselkoers die van toepassing is op de datum waarop de reële

waarde werd bepaald. Voor niet-monetaire activa, die aangehouden worden voor verkoop, worden de wisselkoersresultaten niet afzonderlijk getoond van de totale mutatie in reële waarde.

- **Omzetting van vreemde valuta**

Activa en schulden van buitenlandse entiteiten in vreemde valuta die opgenomen zijn in de consolidatie, worden omgezet in euro op basis van de wisselkoersen die van toepassing zijn op balansdatum. De winst-en-verliesrekening van de buitenlandse entiteiten wordt omgezet in euro op basis van de gemiddelde jaarlijkse wisselkoersen (om zodoende de wisselkoersen op datum van de transacties te benaderen). De componenten van het eigen vermogen toewijsbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap worden omgezet aan historische koersen.

Wisselkoersverschillen, afkomstig van de omzetting van het eigen vermogen toerekenbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap in euro aan de wisselkoers op jaareinde, worden in "Omrekeningsverschillen" onder het eigen vermogen geboekt. Betreft de activiteit een niet-volledig gecontroleerde dochtermaatschappij, dan wordt het betreffende evenredige aandeel van het omrekeningsverschil toegerekend aan het minderheidsbelang.

Indien een buitenlandse activiteit wordt verkocht waardoor de groep de zeggenschap, invloed van betekenis, dan wel gezamenlijke zeggenschap verliest, wordt het in verband met deze buitenlandse activiteit cumulatief opgebouwde bedrag binnen de omrekeningsverschillen overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening als onderdeel van de winst of het verlies bij de verkoop.

Wanneer de groep enkel een deel van zijn belang in een dochteronderneming, die een buitenlandse activiteit omvat, verkoopt terwijl de controle behouden blijft, dan wordt het proportionele deel van het cumulatief bedrag binnen de omrekeningsverschillen overgeboekt naar het minderheidsbelang. Wanneer de groep enkel een deel van zijn participatie in een geassocieerde onderneming of joint venture, die een buitenlandse activiteit omvat, verkoopt terwijl een invloed van betekenis of gezamenlijke zeggenschap behouden blijft, wordt het relevante gedeelte van het cumulatief bedrag overgeboekt in de winst-en-verliesrekening.

- **Wisselkoersen**

De volgende wisselkoersen werden gebruikt bij de voorbereiding van de jaarrekening:

	Slotkoers		Gemiddelde koers	
	2016	2015	2016	2015
1 EUR is gelijkgesteld aan:				
Argentijnse peso	16,6673	14,0484	16,3312	10,2696
Braziliaanse real	3,4305	4,3117	3,8561	3,7004
Chinese yuan	7,3202	7,0608	7,3522	6,9733
Tsjechische kroon	27,0210	27,0230	27,0343	27,2792
Hongaarse forint	309,8300	315,9800	311,4379	309,9956
Poolse zloty	4,4103	4,2639	4,3632	4,1841
Pond sterling	0,8562	0,7340	0,8195	0,7258
Amerikaanse dollar	1,0541	1,0887	1,1069	1,1095

(E) Overige immateriële activa

- **Onderzoek en ontwikkeling**

Kosten voor onderzoeksactiviteiten, ondernomen met het oog op het verwerven van nieuwe wetenschappelijke of technologische kennis, worden als kosten in de winst-en-verliesrekening opgenomen op het ogenblik dat ze zich voordoen.

Kosten voor ontwikkelingsactiviteiten, waarbij de resultaten van het onderzoek worden toegepast in een plan of een ontwerp voor de productie van nieuwe of substantieel verbeterde producten en processen, worden in de balans opgenomen, indien deze aan elk van de volgende criteria voldoen:

- het is technisch haalbaar om het actief te voltooien, zodat het beschikbaar zal zijn voor gebruik of verkoop;
- het management heeft de intentie om de ontwikkeling van het actief te voltooien;
- er werd aangetoond hoe het actief aanleiding zal geven tot toekomstige economische voordelen. Het marktpotentieel of het nut van het immaterieel actief is duidelijk aangetoond;
- voldoende technische, financiële en andere middelen zijn beschikbaar voor de voltooiing van de ontwikkeling;
- de kosten met betrekking tot het proces of product kunnen duidelijk geïdentificeerd en betrouwbaar gewaardeerd worden.

De geactiveerde kosten omvat de kosten van grondstoffen, directe loonkosten en een evenredig deel van de overheadkosten. Andere uitgaven voor ontwikkeling worden als kosten in de winst-en-verliesrekening opgenomen op het moment dat deze zich voordoen. Geactiveerde uitgaven voor ontwikkeling worden gewaardeerd aan kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen (zie verder) en bijzondere waardeverminderingen (zie boekhoudprincipe J).

• Financieringskosten

Financieringskosten die direct toewijsbaar zijn aan de aankoop, de bouw of het voortbrengen van een overig immaterieel actief, en die een lange voorbereiding vereisen, worden opgenomen in de kostprijs van het overig immaterieel actief. Alle andere financieringskosten worden als kosten opgenomen in de winst-en-verliesrekening onder de rubriek financieringskosten op het moment dat deze zich voordoen. Financieringskosten bestaan uit interesten en andere kosten verbonden aan het lenen van fondsen.

• Emissierechten

De kosten voor het bekomen van emissierechten wordt opgenomen als overige immateriële activa, zowel wanneer deze gekocht worden of gratis zijn ontvangen (in dit laatste geval is de aanschaffingswaarde nul). Emissierechten worden niet afgeschreven, maar worden onderworpen aan een test op bijzondere waardeverminderingen. Een voorziening wordt aangelegd ter dekking van de verplichting tot het voorleggen van de vereiste hoeveelheid emissierechten als, gedurende een bepaalde periode, het aantal vereiste rechten het totaal aantal verworven rechten overstijgt. Deze voorziening wordt opgenomen ten bedrage van de geschatte nodige uitgaven om aan deze verplichting te voldoen.

De reële waarde van termijn aankoop- en verkoopcontracten van emissierechten is gebaseerd op de genoteerde marktprijzen voor futures van “EU allowances” (EUAs) en “Certified Emission Reductions” (CERs)⁹.

• Overige immateriële activa

Overige immateriële activa die verworven werden door de groep, worden gewaardeerd aan kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen (zie verder) en bijzondere waardeverminderingen (zie boekhoudprincipe J).

• Uitgaven na eerste opname

Uitgaven na eerste opname voor geactiveerde overige immateriële activa worden enkel in de balans opgenomen wanneer ze de toekomstige economische voordelen eigen aan de activapost waarop zij betrekking hebben, vergroten. Alle andere gedane uitgaven worden geboekt als kosten.

• Afschrijvingen

Overige immateriële activa met een bepaalde gebruiksduur worden afgeschreven volgens de lineaire methode over hun verwachte economische gebruiksduur.

De geschatte economische gebruiksduur van de respectievelijke categorieën van activa is de volgende:

Ontwikkeling	5 jaar
Software	3 tot 5 jaar
Klantenlijst	3 tot 10 jaar
Concessies, licenties, patenten en andere	10 tot 20 jaar

⁹ De groep had geen dergelijke contracten in 2015 en 2016.

De verwachte economische gebruiksduur en restwaarden, indien significant, worden jaarlijks geëvalueerd en aangepast indien nodig.

De overige immateriële activa met een onbepaalde levensduur worden niet afgeschreven, maar jaarlijks getoetst op bijzondere waardeverminderingen. De onbepaalde levensduur van deze activa wordt telkens op jaareinde geëvalueerd of op het moment dat er plannen zouden bestaan om de gerelateerde activiteit te beëindigen.

(F) Goodwill

• Bedrijfscombinaties

Alle bedrijfscombinaties worden verwerkt door de overnamemethode toe te passen op de datum van overname, welke de datum is waarop de groep controle verkrijgt.

De groep waardeert de goodwill op de overnamedatum als volgt:

- de reële waarde van de overgedragen vergoeding; plus
- het opgenomen bedrag van eventuele minderheidsbelangen in de overgenomen partij; plus
- indien de bedrijfscombinatie in fasen plaatsvindt, de reële waarde van het voorafgaande belang in de overgenomen partij; verminderd met
- het opgenomen nettobedrag (in het algemeen de reële waarde) van de identificeerbare verworven activa en aangegane verplichtingen.

Indien negatief, zal deze voordelige aankoop onmiddellijk worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening nadat de reële waarde opnieuw beoordeeld werd.

Goodwill wordt uitgedrukt in de munteenheid van de dochteronderneming, gezamenlijk gecontroleerde onderneming of geassocieerde onderneming waarop ze betrekking heeft.

Transactiekosten, andere dan deze verbonden met de uitgifte van schulden of aandelen, worden door de groep in kost genomen wanneer zij worden gemaakt.

De reële waarde van een voorwaardelijke vergoeding wordt op overnamedatum opgenomen. Indien die voorwaardelijke vergoeding wordt geclassificeerd als eigen vermogen, vindt geen latere herwaardering plaats en wordt de afwikkeling geboekt in het eigen vermogen. In andere gevallen worden wijzigingen in de reële waarde van de voorwaardelijke vergoeding na eerste opname in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

• Waardering van goodwill na eerste opname

Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. Voor deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode wordt de boekwaarde van goodwill opgenomen in de boekwaarde van de deelneming.

Goodwill wordt minstens één keer per jaar onderworpen aan een test op bijzondere waardeverminderingen, alsook telkens wanneer er een indicatie is die wijst op een mogelijke bijzondere waardevermindering van de kasstroomgenererende eenheid aan welke de goodwill werd toegewezen (zie boekhoudprincipe J).

(G) Materiële vaste activa

• Eigen activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met rechtstreeks toerekenbare kosten om het actief operationeel te maken zoals beoogd door het management (bijvoorbeeld: niet terugvorderbare belastingen, transport en, indien van toepassing, de kosten van ontmanteling en verwijdering van het actief en van het herstel van het terrein waar het actief zich bevindt). De kostprijs van zelf geproduceerde activa wordt op dezelfde manier bepaald als voor verworven activa en omvat de kostprijs van materialen, directe loonkosten en een evenredig deel van de indirecte kosten. Financieringskosten die direct toewijsbaar zijn aan de aankoop, de bouw of het voortbrengen van een actief, welk een lange voorbereiding vereist, worden opgenomen in de kostprijs van het actief.

Wanneer componenten van een vast actief een verschillende gebruiksduur hebben, worden zij geboekt als afzonderlijke materiële vaste activa.

- **Uitgaven na eerste opname**

Uitgaven na eerste opname opgelopen in het kader van het vervangen of vernieuwen van componenten van materiële vaste activa worden geboekt als de aankoop van een afzonderlijk actief en het actief dat werd vervangen wordt dan volledig afgeschreven. Het activeren van latere uitgaven vindt enkel plaats wanneer deze uitgaven de toekomstige economische voordelen, eigen aan de activapost waarop zij betrekking hebben, vergroten en de productiecapaciteit significant verhogen. Herstellings- en onderhoudskosten, welke de toekomstige economische voordelen eigen aan de activapost waarmee ze verwant zijn niet doen toenemen, worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

- **Afschrijvingen**

Afschrijvingen worden geboekt in de winst-en-verliesrekening vanaf de datum van ingebruikname, op lineaire basis over de verwachte economische gebruiksduur van elke component van het materieel vast actief.

De verwachte economische gebruiksduur van de respectievelijke categorieën van activa is als volgt:

Verbeteringswerken terreinen	10 tot 20 jaar
Gebouwen	20 tot 40 jaar
Verbeteringswerken gebouwen	10 tot 20 jaar
Installaties	6 tot 20 jaar
Machines en uitrusting	5 tot 15 jaar
Meubilair en kantooruitrusting	4 tot 10 jaar
Extrusie materieel en gereedschap	3 tot 7 jaar
Laboratorium- en onderzoeksinfrastructuur	3 tot 5 jaar
Rollend materieel	4 tot 10 jaar
Computermaterieel	3 tot 5 jaar

Terreinen worden niet afgeschreven aangezien aangenomen wordt dat zij een onbepaalde gebruiksduur hebben.

De verwachte economische gebruiksduur en restwaarden, indien significant, worden jaarlijks geëvalueerd en aangepast indien nodig.

- **Overheidssubsidies**

Overheidssubsidies gerelateerd met de aankoop van een materieel vast actief worden in mindering gebracht van de boekwaarde eigen aan de activapost, wanneer er een redelijke zekerheid bestaat dat deze subsidies ontvangen zullen worden en dat de groep zal voldoen aan de voorwaarden die eraan verbonden zijn. Ze worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen in mindering van de gerelateerde afschrijvingen en dit op lineaire basis over de verwachte gebruiksduur van de gerelateerde activa.

Overheidssubsidies als compensatie voor gemaakte kosten van de groep worden systematisch opgenomen in mindering van de gerelateerde kosten in dezelfde periode waarin de kosten worden opgenomen.

De waarderingsregels voor de emissierechten worden besproken in sectie (E) Overige immateriële activa.

(H) Leasing

Leasing van materiële vaste activa waarbij de groep op substantiële wijze alle voordelen en risico's verbonden aan de eigendom overneemt, wordt beschouwd als financiële leasing en geactiveerd op het moment van de aanvang van de leasingovereenkomst. Financiële leasingcontracten worden geactiveerd aan de reële waarde of, indien deze lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen op het moment van het aangaan van de leasingovereenkomst, verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen (zie boekhoudprincipe G) en de bijzondere waardeverminderingen (zie boekhoudprincipe J).

Elke aflossing wordt deels beschouwd als terugbetaling van de leasingschuld, deels als interestbetaling in een verhouding opdat er over de volledige looptijd een constante interestlast ontstaat in vergelijking met het openstaand kapitaal. De overeenkomstige verplichtingen, verminderd met de financiële lasten, worden geboekt in de rubriek "Financiële schulden". Het interestgedeelte wordt over de termijn van de leasingperiode in de winst-en-verliesrekening opgenomen als een financiële last. De materiële vaste activa verkregen via financiële leasing, worden afgeschreven over de termijn van de leasingperiode of over hun verwachte economische gebruiksduur indien deze korter is, tenzij met redelijke zekerheid gesteld kan worden dat de groep eigenaar zal worden tegen het einde van de leasingperiode (zie boekhoudprincipe G).

Leasing van activa waarbij de leasinggever de voordelen en de risico's substantieel behoudt, wordt beschouwd als operationele leasing. De betalingen voor deze leasing worden op lineaire wijze over de duur van de overeenkomst ten laste van de winst-en-verliesrekening geboekt.

(I) Beleggingen

Elke categorie van beleggingen wordt geboekt op transactiedatum.

- **Beleggingen in aandelen**

Beleggingen in aandelen omvatten deelnemingen in ondernemingen waarin de groep geen significante invloed uitoefent of controle bezit. Dit is normaal het geval wanneer de groep minder dan 20% van de stemrechten bezit. Zulke beleggingen worden beschouwd als financiële vaste activa aangehouden voor verkoop en worden geboekt aan hun reële waarde, tenzij deze niet op een betrouwbare wijze gemeten kan worden. In dit laatste geval worden ze geboekt aan aanschaffingswaarde verminderd met de bijzondere waardeverminderingen. De reële waarde is de genoteerde biedkoers op afsluitingsdatum. Wijzigingen in de reële waarde worden onmiddellijk opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten, met uitzondering van bijzondere waardeverminderingen. Bij verkoop van een belegging wordt het cumulatieve resultaat dat, voorheen in het niet-gerealiseerde resultaat is opgenomen naar de winst-en-verliesrekening overgeboekt.

- **Overige beleggingen**

De andere beleggingen omvatten voornamelijk waarborgen in geld. Zij worden oorspronkelijk gewaardeerd aan reële waarde. Nadien worden de overige beleggingen gewaardeerd aan afgeschreven kostprijs.

(J) Bijzondere waardeverminderingen

De nettoboekwaarde van financiële activa, materiële vaste activa en overige immateriële activa wordt op elke balansdatum beoordeeld om te bepalen of er enige aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering. Indien een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het individueel actief of van de kasstroomgenererende eenheid geschat. Een bijzondere waardevermindering wordt geboekt wanneer de boekwaarde van een actief of van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort, hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Goodwill, overige immateriële activa met een onbepaalde gebruiksduur en overige immateriële activa die nog niet beschikbaar zijn voor gebruik, worden minstens jaarlijks getoetst op bijzondere waardeverminderingen alsook op het moment dat er enige aanwijzing hiervoor bestaat. Een bijzondere waardevermindering op goodwill wordt bepaald door de realiseerbare waarde van elke kasstroomgenererende eenheid, aan welke de goodwill werd toegewezen, te beoordelen.

Bijzondere waardeverminderingen op kasstroomgenererende eenheden worden in eerste instantie toegewezen aan de boekwaarde van de goodwill van kasstroomgenererende eenheden en pas daarna wordt de boekwaarde van de andere activa die aanwezig zijn in die eenheid op een pro rata basis verminderd.

- **Berekening van de realiseerbare waarde**

De realiseerbare waarde van een actief of kasstroomgenererende eenheid is de hoogste van de reële waarde verminderd met de verkoopkosten en de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde is de contante waarde van de

verwachte toekomstige kasstromen voortvloeiend uit het gebruik van het actief of de kasstroomgenererende eenheid. Voor de test op bijzondere waardeverminderingen worden de activa gegroepeerd in de kleinste groep activa die kasstromen genereren uit voortgezette activiteiten die in ruime mate onafhankelijk zijn van kasstromen uit andere activa of kasstroomgenererende eenheden. De bedrijfswaarde wordt bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen te verdisconteren tot hun huidige waarde, gebruik makend van een discontovoet die zowel de actuele marktomstandigheden als de specifieke risico's met betrekking tot het actief, de activiteit, etc. weergeeft. De reële waarde verminderd met de verkoopkosten wordt bepaald door rekening te houden met recente markttransacties, indien beschikbaar.

Indien een bijzondere waardevermindering het gevolg is van het overboeken van activa naar vaste activa aangehouden voor verkoop, gebeurt de waardering van de reële waarde van de activa op basis van de beste inschattingen van het management (alsook op basis van kennis van eerdere transacties met vergelijkbare activa).

- **Terugname van bijzondere waardeverminderingen**

Een bijzondere waardevermindering opgenomen in voorgaande perioden voor activa van de groep, met uitzondering van goodwill, wordt op elke balansdatum beoordeeld om na te gaan of er een aanwijzing bestaat dat de bijzondere waardevermindering mogelijk is afgenomen of niet meer bestaat. Wanneer er een verandering heeft plaatsgevonden in de schattingen die gebruikt werden om de realiseerbare waarde van activa van de groep, andere dan goodwill, te bepalen, wordt de boekwaarde gedeeltelijk of geheel opnieuw samengesteld. De terugname van de, in voorgaande perioden opgenomen, bijzondere waardeverminderingen vindt plaats via de niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen in de winst-en-verliesrekening, in die mate dat de nieuwe toegenomen boekwaarde van het actief niet hoger is dan de realiseerbare waarde of de boekwaarde (na afschrijvingen) die bekomen zou zijn, indien geen bijzondere waardeverminderingen voor het actief zouden zijn geboekt.

Een bijzondere waardevermindering op goodwill kan niet teruggenomen worden.

- **Financiële activa**

Voor een financieel actief, niet opgenomen aan reële waarde in de winst-en-verliesrekening, wordt er elke verslagperiode nagegaan of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Een financieel actief heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan als er objectieve aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering ten gevolge van één of meer gebeurtenissen, die zich hebben voorgedaan na de eerste opname van het actief en als deze tot verlies leidende gebeurtenissen een effect hadden op de toekomstige geschatte kasstromen van dit actief welk bovendien betrouwbaar kan worden ingeschat. Objectieve aanwijzingen voor een bijzondere waardevermindering van een financieel actief bestaan uit aanzienlijke financiële problemen van een schuldenaar, contractbreuk of wanbetalingen door een schuldenaar, indicatoren van een faillissement van een schuldenaar of economische omstandigheden die nauw samenhangen met wanbetalingen. Ook een aanzienlijke of langdurige daling van de reële waarde van een belegging in een eigenvermogensinstrument beneden de kostprijs vormt een objectieve aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering.

De groep beoordeelt bijzondere waardeverminderingen op financiële activa gewaardeerd tegen afgeschreven kostprijs op individuele basis voor individueel significante activa of op collectieve basis voor niet-significante activa. Alle individueel significante activa worden beoordeeld op specifieke bijzondere waardeverminderingen. Alle niet-significante activa met vergelijkbare risicokenmerken worden gezamenlijk beoordeeld. De bijzondere waardevermindering wordt bepaald als het verschil tussen de boekwaarde en de huidige waarde van de geschatte toekomstige kasstromen verdisconteerd aan de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het actief. De boekwaarde van het actief wordt verminderd door het vormen van een waardevermindering op de balans en het verlies wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Interestopbrengsten blijven opgenomen worden op basis van de verlaagde nettoboekwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen op financiële activa beschikbaar voor verkoop worden opgenomen door het overboeken van het verlies gecumuleerd in de reële waardereserve binnen de niet-gerealiseerde resultaten naar de winst-en-verliesrekening. Het cumulatieve verliessaldo dat werd overgeboekt van de niet-gerealiseerde resultaten naar de winst-en-verliesrekening is gelijk aan het verschil tussen de verwervingsprijs, na aftrek van

eventuele aflossingen op de hoofdsom en afschrijvingen, en de actuele reële waarde, verminderd met eerdere in de winst-en-verliesrekeningopgenomen bijzondere waardeverminderingen.

(K) Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of aan netto-opbrengstwaarde indien deze lager is. De kostprijs wordt bepaald volgens de gewogen gemiddelde kostprijsmethode.

De kostprijs voor afgewerkte producten en goederen in bewerking omvat de gebruikte grondstoffen, de andere productiematerialen, de directe loon- en andere kosten en een toewijzing van vaste en variabele indirecte productiekosten, gebaseerd op de normale productiecapaciteit. De kostprijs van voorraden omvat de inkoopkosten, de conversie en andere kosten die voortvloeien uit het transport van de voorraden naar hun huidige locatie en toestand. De netto-opbrengstwaarde wordt gedefinieerd als de geschatte verkoopprijs, verminderd met de geschatte kosten voor voltooiing.

(L) Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen worden gewaardeerd aan reële waarde en nadien aan afgeschreven kostprijs verminderd met de nodige voorzieningen voor waardeverminderingen (zie boekhoudprincipe J).

(M) Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen omvatten kas- en banksaldi bij kredietinstellingen. Kasequivalenten zijn kortlopende beleggingen met een hoge liquiditeit die onmiddellijk kunnen worden omgezet in geldmiddelen waarvan het bedrag gekend is, die een looptijd hebben van drie maanden of minder vanaf de datum van verwerving, en waarvoor geen belangrijk risico voor waardeverandering bestaat.

(N) Geplaatst kapitaal

• Gewone aandelen

Gewone aandelen worden geclassificeerd als eigen vermogen. De marginale kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de uitgifte van gewone aandelen en aandelenwarranten worden verwerkt als aftrekpost op het eigen vermogen, na aftrek van eventuele fiscale effecten.

• Inkoop van het geplaatst kapitaal

Wanneer geplaatst kapitaal, geclassificeerd onder "eigen vermogen", opnieuw wordt ingekocht, wordt het aankoopbedrag, inclusief directe toerekenbare kosten, verwerkt als een wijziging in het eigen vermogen. Ingekochte aandelen worden eigen aandelen en worden beschouwd als een vermindering van het eigen vermogen. Wanneer ingekochte eigen aandelen vervolgens worden verkocht of opnieuw worden uitgegeven, wordt het ontvangen bedrag opgenomen ten gunste van het eigen vermogen en wordt het eventuele overschot of tekort op de transactie overgeheveld naar de overgedragen winst.

• Dividenden

Dividenden worden geboekt als schuld in de periode waarin ze worden toegekend.

(O) Financiële schulden

Financiële schulden worden initieel gewaardeerd aan reële waarde, verminderd met de kosten verbonden aan de transactie. Vervolgens worden deze rentedragende verplichtingen gewaardeerd aan hun afgeschreven kostprijs en wordt elk verschil tussen de aanschaffingsprijs en de aflossingswaarde ten laste genomen van de winst-en-verliesrekening over de looptijd van de lening op basis van de effectieve interestvoet.

(P) Voorzieningen

Voorzieningen worden aangelegd wanneer de onderneming een bestaande verplichting heeft (in rechte afdwingbaar of feitelijk) als gevolg van gebeurtenissen in het verleden, wanneer het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen noodzakelijk is en wanneer een betrouwbare schatting gemaakt kan worden van de omvang van deze verplichtingen.

Indien het effect hiervan significant is, zullen voorzieningen worden aangelegd door de verdiscontering van de toekomstige kasstromen aan een discontovoet die zowel de huidige markttrente als, indien van toepassing, de specifieke risico's met betrekking tot het passief weergeeft. Het afwikkelen van de verdisconteringsimpact wordt geboekt als een component van de financieringskosten.

• Herstructurering

Een voorziening voor herstructurering wordt aangelegd wanneer de onderneming een gedetailleerd en geformaliseerd herstructureringsplan heeft goedgekeurd en wanneer de herstructurering ofwel werd aangevat ofwel openbaar werd gemaakt. Voor toekomstige exploitatieverliezen worden geen voorzieningen opgenomen.

• Milieu- en ontmantelingsverplichtingen

Deze voorzieningen zijn gebaseerd op verplichtingen (in rechte afdwingbaar of feitelijk) als gevolg van gebeurtenissen van het verleden, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke verplichtingen.

• Verlieslatende contracten

Een voorziening voor verlieslatende contracten wordt aangelegd wanneer de te verwachten ontvangen economische voordelen voor de groep lager liggen dan de onvermijdbare kosten om aan de verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst te voldoen. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de verwachte kosten voor de beëindiging van het contract of, indien dit lager is, tegen de contante waarde van de verwachte nettokosten van de voortzetting van het contract. Voorafgaand aan het aanleggen van een voorziening neemt de groep op de activa die betrekking hebben op het contract een bijzonder waardeverminderingverlies.

(Q) Personeelsbeloningen

• Vergoedingen na uitdiensttreding

De personeelsbeloningen na uitdiensttreding omvatten pensioenplannen en verzekeringen voor medische bijstand. De groep voorziet een aantal "vaste bijdrage" pensioenplannen en "te bereiken doel" pensioenplannen die wereldwijd verspreid zijn en waarvan de activa meestal beheerd worden in aparte pensioenfondsen. In het algemeen beheren aparte trustmaatschappijen en verzekeraars de pensioenplannen.

- Vaste bijdrage pensioenplannen:

Een vaste bijdrage pensioenplan is een pensioenplan waarin de groep vaste bijdragen stort in een fonds. Er is geen wettelijke of constructieve verplichting om aanvullende bijdragen te betalen indien de activa van het fonds onvoldoende zijn om aan alle werknemers de voordelen te betalen die gerelateerd zijn aan de dienstjaren in de huidige of vorige periodes. De bijdragen tot een "vaste bijdrage" pensioenplan worden geboekt als kost in de winst-en-verliesrekening op het moment dat de gerelateerde dienst is geleverd. Voorafbetaalde bijdragen zijn opgenomen als een actief tot op hoogte van de terugbetaling in contanten van deze bijdragen of van de vermindering van toekomstige betalingen.

- Pensioenplannen met een te bereiken doel:

Pensioenplannen met een te bereiken doel zijn alle pensioenplannen die niet onder de vaste bijdrage pensioenplannen vallen. Doorgaans bepaalt een pensioenplan met een te bereiken doel een bedrag dat uitgekeerd zal worden aan de werknemer wanneer deze met pensioen gaat.

Voor pensioenplannen met een te bereiken doel worden de pensioenkosten voor elk plan afzonderlijk geschat op basis van de "projected unit credit" methode. Volgens deze methode worden de pensioenkosten ten laste genomen van de winst-en-verliesrekening zodanig dat de kost gespreid wordt over de nog te presteren

diensttijd van de deelnemers, in overeenstemming met het advies van de bevoegde onafhankelijke actuarissen die jaarlijks een volledige berekening maken van de plannen.

De pensioenverplichtingen opgenomen in de balans worden berekend als zijnde de actuele waarde van de verplichtingen van de toegezegde pensioenrechten, berekend op basis van de interestvoet van hoogwaardige bedrijfsobligaties uitgedrukt in de valuta gebruikt voor de uitbetaling van de voordelen, en met een looptijd die de termijn van de pensioenverplichting benadert, verminderd met de reële waarde van de activa van het fonds. In de landen waar geen liquide markt voor deze obligaties bestaat, werd de marktrentevoet van overheidsobligaties gebruikt in de actualisatie.

De nettorente wordt berekend door de discontovoet toe te passen op de netto pensioenverplichting of -vordering. De nettorente en overige kosten betreffende pensioenplannen met een te bereiken doel worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Herwaarderingen van de netto-pensioenverplichting, welke de actuariële winsten en verliezen omvatten, en het effect van het actiefplafond (indien van toepassing), worden als niet-gerealiseerde resultaten in het eigen vermogen opgenomen in de periode dat deze ontstaan.

Wanneer de berekening resulteert in een mogelijk actief voor de groep, wordt het erkend actief gelimiteerd tot de contante waarde van economische voordelen onder de vorm van toekomstige terugbetalingen door het plan of verminderingen van toekomstige bijdragen tot het plan.

De kosten van verstreken diensttijd en winsten of verliezen van inperking worden onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

- **Ontslagvergoedingen (vervroegde pensioenplannen en andere verplichtingen bij ontslag)**

Deze vergoedingen ontstaan als gevolg van een beslissing van de groep om de tewerkstelling van een werknemer of van een groep werknemers te beëindigen vóór de normale pensioendatum of als gevolg van de beslissing van een werknemer om vrijwillig de tewerkstelling stop te zetten in ruil voor deze vergoedingen.

Deze vergoedingen worden als een verplichting en als kost opgenomen op de vroegste van volgende data: op het ogenblik dat de groep het aanbod van deze vergoedingen niet langer kan terugtrekken, of indien de groep een herstructureringskost opneemt in overeenstemming met IAS 37 *Voorzieningen* en het ontslagvergoedingen betreft. Indien de vergoedingen verbonden zijn aan prestaties in de toekomst, worden deze niet als ontslagvergoedingen beschouwd maar als vergoedingen na uitdiensttreding.

- **Beloningen in de vorm van aandelen¹⁰**

Een warrantprogramma laat het senior management toe om aandelen van de vennootschap te verwerven. De uitoefenprijs van de warrant is gelijk aan de gemiddelde marktprijs van de onderliggende aandelen in de dertig werkdagen voorafgaand aan de dag van het aanbod of de marktprijs op de laatste dag voorafgaand aan het aanbod, indien deze waarde lager is. Deze betalingen worden in de jaarrekening verwerkt op basis van de reële waarde van de beloningen, gemeten op de toekenningsdatum, en als kosten verdeeld over de wachtperiode ("vesting period") met een overeenkomstige toename van het eigen vermogen. Wanneer de warrants worden uitgeoefend, wordt het eigen vermogen verhoogd met de ontvangen opbrengsten.

- **Kortetermijnpersoneelsbeloningen**

Kortetermijnpersoneelsbeloningen worden niet verdisconteerd en opgenomen wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht.

Indien de groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft voor geleverde diensten van werknemers en indien deze verplichting betrouwbaar kan worden bepaald, wordt een verplichting opgenomen voor het verwachte bedrag dat als een kortetermijnbonus in contanten of een winstdelingsregeling zal worden uitbetaald.

¹⁰ De laatste toewijzing van warrants aan het senior management heeft in januari 2013 plaatsgevonden.

(R) Belastingen op het resultaat

Belastingen op het resultaat van het boekjaar omvatten de verschuldigde en uitgestelde belastingen. De belastingen worden geboekt in de winst-en-verliesrekening tenzij ze betrekking hebben op elementen die onmiddellijk in het eigen vermogen worden geboekt. In dat geval worden de belastingen rechtstreeks ten laste van het eigen vermogen geboekt.

Belastingen van het boekjaar omvatten de verwachte belastingschuld op het belastbaar inkomen van het jaar, gebruik makend van de op het ogenblik van afsluiting van kracht zijnde of aangekondigde belastingpercentages, en alle aanpassingen van de belastingschulden van vorige jaren.

Uitgestelde belastingvorderingen en -schulden worden geboekt op basis van de balansmethode, voor tijdelijke verschillen tussen de fiscale basis en de boekwaarde voor financiële rapporteringsdoeleinden, en dit zowel voor activa als schulden. Voor de volgende tijdelijke verschillen worden geen uitgestelde belastingen geboekt: de initiële opname van goodwill, de initiële opname van activa en schulden in een transactie die geen bedrijfscombinatie is en die geen invloed hebben op het boekhoudkundige of fiscale resultaat en verschillen met betrekking tot investeringen in dochterondernemingen in de mate dat een tegenboeking in de nabije toekomst onwaarschijnlijk is. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn op de periode waarin de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld, gebaseerd op belastingtarieven en belastingwetten die aangekondigd en/of goedgekeurd werden op balansdatum.

Een uitgestelde belastingvordering wordt enkel opgenomen in de balans indien het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de verrekenbare tijdelijke verschillen, de ongebruikte belastingtegoeden en de ongebruikte overgedragen fiscale verliezen kunnen verrekend worden. De uitgestelde belastingvorderingen worden herzien op elke afsluitingsdatum en verminderd in de mate dat het niet langer waarschijnlijk is dat het desbetreffende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Uitgestelde belastingvorderingen en -schulden worden gesaldeerd indien er een wettelijk afdwingbaar recht is om de huidige belastingschulden en -vorderingen te salderen, en deze betrekking hebben op belastingen geheven door dezelfde belastingautoriteit in dezelfde belastingverschuldigde entiteit, of in verschillende ondernemingen die tot doel hebben om de huidige belastingschulden en -vorderingen op een nettobasis af te handelen of hun belastingvorderingen en -schulden gelijktijdig zullen realiseren.

Bijkomende belastingen op het resultaat die voortvloeien uit de uitkering van dividenden worden op hetzelfde ogenblik geboekt als de verplichting om het betreffende voordeel te betalen.

(S) Handels- en overige schulden

Handels- en overige schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde en nadien aan de afgeschreven kostprijs.

(T) Omzet

• Omzet

De omzet omvat de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding uit de verkoop van goederen en diensten tijdens de gewone bedrijfsuitvoering. De omzet wordt getoond na aftrek van belastingen op de toegevoegde waarde, teruggaven, kortingen en na eliminatie van verkopen binnen de groep. De omzet wordt opgenomen op het ogenblik dat de significante voordelen en risico's verbonden met de eigendom overgedragen worden naar de klant, indien er geen belangrijke onzekerheden bestaan betreffende de inbaarheid van de te ontvangen vergoeding, wanneer de hiermee verband houdende kosten of eventuele terugzending van de goederen betrouwbaar kunnen worden geschat, wanneer het vaststaat dat het management van de onderneming de goederen niet langer op continue basis beheert en de omvang van de omzet betrouwbaar kan worden bepaald.

Met betrekking tot de verkoop van goederen wordt de omzet als gerealiseerd beschouwd op het ogenblik dat de significante voordelen en risico's verbonden met de eigendom overgedragen werden naar de koper. Als het waarschijnlijk is dat er korting zal worden verleend en deze op betrouwbare wijze kan worden bepaald, wordt de korting opgenomen als een vermindering van de omzet op het moment van opname van de verkopen.

Met betrekking tot de verkoop van diensten wordt de omzet opgenomen in de winst-en-verliesrekening naar rato van het stadium van voltooiing van een transactie door gebruik te maken van één van volgende methoden naargelang het soort van dienstverlening: specifieke prestatiemethode, voltooide prestatiemethode of 'percentage of completion' methode.

De opbrengsten uit diensten worden niet afzonderlijk opgenomen in de winst-en-verliesrekening aangezien deze momenteel niet significant zijn ten opzichte van de totale omzet van de groep.

• Financiële opbrengsten

Financiële opbrengsten omvatten ontvangen interesten op geïnvesteerde fondsen, dividenden, positieve wisselkoersresultaten en opbrengsten op afgeleide financiële instrumenten.

Interestopbrengsten worden in resultaat genomen naargelang ze verworven zijn, rekening houdend met de effectieve opbrengstvoet op het actiefbestanddeel.

Dividenden worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening op het moment dat ze worden toegekend aan de onderneming.

(U) Kosten

• Financiële kosten

De financiële kosten omvatten interestkosten van financiële schulden, het afwikkelen van de verdiscontering van voorzieningen, wisselkoersverliezen en verliezen op afgeleide financiële instrumenten.

Interestkosten worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening naarmate deze verlopen zijn, rekening houdend met de effectieve interestvoet.

De interestkosten die deel uitmaken van de betalingen voor financiële leasing worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening gebruik makend van de effectieve rentevoetmethode.

Alle financiële kosten (financieringskosten) die direct toewijsbaar zijn aan de aankoop, de bouw of het voortbrengen van een gekwalificeerd actief dat deel uitmaakt van de kostprijs van dit actief, worden geactiveerd. Alle andere financieringskosten worden als kosten opgenomen in de winst-en-verliesrekening onder de rubriek financieringskosten op het moment dat deze zich voordoen.

(V) Afgeleide financiële instrumenten

De groep gebruikt afgeleide financiële instrumenten om het wisselkoersrisico van de operationele activiteiten in te dekken. Conform het beleid van de groep, houdt de groep geen afgeleide financiële instrumenten aan, noch geeft zij afgeleide financiële instrumenten uit voor handelsdoeleinden.

Afgeleide financiële instrumenten worden aanvankelijk verwerkt tegen reële waarde, inclusief de gerelateerde transactiekosten. De bepaling van de reële waarde voor elk type van financiële en niet-financiële activa en schulden wordt verder besproken in toelichting 2 - Bepaling van de reële waarde. Na de initiële opname worden afgeleide financiële instrumenten op balansdatum gewaardeerd aan hun reële waarde. Afhankelijk of de groep al dan niet kasstroomafdekking toepast, wordt elke winst of verlies als gevolg van deze herwaardering ofwel onmiddellijk in het eigen vermogen ofwel in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

• Kasstroomafdekkingen

De groep documenteert, bij het aangaan van de afdekkingstransactie, de relatie die bestaat tussen de afdekkingsinstrumenten en de afgedekte posities, inclusief haar risicobeheerdoelstellingen en strategie. Bij het aangaan van de afdekkingsrelatie en daarna doorlopend, documenteert de groep haar beoordeling of de gebruikte afgeleide instrumenten in hoge mate effectief zullen zijn in de compensatie van de fluctuaties van de kasstromen van de afgedekte posities.

Wanneer een afgeleid financieel instrument wordt toegewezen als afdekkingsinstrument van de variabiliteit van kasstromen die voortvloeit uit een bepaald risico dat is verbonden aan een opgenomen actief, verplichting, of zeer waarschijnlijke verwachte transactie die de winst of verlies zou kunnen beïnvloeden, dan wordt het effectieve deel van de veranderingen in de reële waarde van het afgeleide afdekkingsinstrument opgenomen in de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (indekkingsreserves in het eigen vermogen). Het niet-effectieve deel van de wijzigingen in de reële waarde van het afgeleide financiële instrument wordt rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Indien de afdekking een niet-financieel actief betreft, is het gecumuleerde bedrag in het eigen vermogen inbegrepen in de nettoboekwaarde van het actief op het moment van de opname. In elk ander geval wordt het gecumuleerde bedrag van het eigen vermogen overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening op hetzelfde ogenblik dat de afgedekte positie de winst-en-verliesrekening beïnvloedt.

Indien het afdekkingsinstrument niet langer voldoet aan de voorwaarden voor kasstroomafdekking, afloopt, wordt verkocht of wordt beëindigd, dan blijft de gecumuleerde, op dat ogenblik bestaande, niet-gerealiseerde winst of verlies opgenomen in het eigen vermogen en wordt deze erkend wanneer de verwachte transactie uiteindelijk opgenomen wordt in de winst-en-verliesrekening. Indien niet langer wordt verwacht dat de verwachte transactie zal plaatsvinden, wordt de gecumuleerde niet-gerealiseerde winst of verlies die opgenomen werd in het eigen vermogen, onmiddellijk overgeboekt naar de financieringskosten en -opbrengsten.

(W) Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten

Een vast actief wordt geboekt als “vaste activa aangehouden voor verkoop” indien de boekwaarde hoofdzakelijk zal worden gerealiseerd in een verkooptransactie en niet door het voortgezette gebruik ervan. Deze classificatie vindt plaats indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- het actief moet onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop en alleen onderworpen zijn aan bepalingen die gebruikelijk zijn voor de verkoop van dergelijke activa of groep activa die wordt afgestoten; en
- de verkoop van de activa of activa en schulden die worden afgestoten dient zeer waarschijnlijk te zijn.

De groep zal een vast actief dat geclassificeerd is als aangehouden voor verkoop en de groepen activa die worden afgestoten afzonderlijk van andere activa presenteren in de balans. De verplichtingen van een groep activa die wordt afgestoten en die geclassificeerd is als aangehouden voor verkoop dienen eveneens afzonderlijk van andere verplichtingen in de balans worden gepresenteerd. Balansposities voor vergelijkbare periodes worden niet verschaft. Bovendien dient de groep alle inkomsten en kosten, die rechtstreeks in het eigen vermogen zijn verwerkt, afzonderlijk te presenteren, wanneer zij betrekking hebben op een vast actief geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, bijvoorbeeld omrekeningsverschillen.

Een deelneming, of een deel van een deelneming, in een geassocieerde onderneming of joint venture die aan de voorwaarden voldoet om als aangehouden voor verkoop te worden geclassificeerd, wordt op dezelfde wijze verwerkt.

Onmiddellijk voordat het actief wordt geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, dient de boekwaarde van het actief (en van alle activa en verplichtingen in de groep activa die wordt afgestoten), overeenkomstig de van toepassing zijnde IFRS, te worden geherwaardeerd. Nadien, bij eerste opname als aangehouden voor verkoop, zal het vast actief en de groep activa die wordt afgestoten, geherwaardeerd worden tegen de laagste waarde van hun boekwaarde en hun reële waarde verminderd met de verkoopkosten. De vaste activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, inclusief deze in de groep activa die wordt afgestoten, worden niet langer afgeschreven.

Bijzondere waardeverminderingen op activa en schulden die worden afgestoten, worden eerst toegewezen aan goodwill en nadien pro rata aan de overige activa en schulden. Bijzondere waardeverminderingen bij de eerste opname als activa aangehouden voor verkoop worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Hetzelfde principe is van toepassing op winsten en verliezen bij een latere herwaardering.

Een beëindigde bedrijfsactiviteit is een component van de groep dat een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch bedrijfsgebied vertegenwoordigt, deel uitmaakt van een enkel coördinatieplan

om een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch bedrijfsgebied af te stoten, of een dochteronderneming betreft die uitsluitend is overgenomen met de bedoeling te worden doorverkocht.

De classificatie als een beëindigde bedrijfsactiviteit zal plaatsvinden op de datum wanneer de transactie voldoet aan de voorwaarden om opgenomen te worden als aangehouden voor verkoop of wanneer een activiteit wordt afgestoten.

Wanneer een activiteit geclassificeerd is als een beëindigde bedrijfsactiviteit, zal de “winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode van beëindigde bedrijfsactiviteiten” afzonderlijk gepresenteerd worden in de winst-en-verliesrekening en in het overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten.

In aanvulling van de vereisten voor de presentatie in de balans van groepen activa die worden afgestoten, worden vergelijkbare cijfers opgenomen in de winst-en-verliesrekening en in het overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten voor de presentatie van de resultaten van beëindigde bedrijfsactiviteiten. Bovendien worden de nettokasstromen die toegerekend kunnen worden aan de bedrijfs-, investerings- en financieringsactiviteiten van de beëindigde bedrijfsactiviteiten afzonderlijk gepresenteerd.

(X) Winst per aandeel

De groep presenteert gewone en verwaterde winst per aandeel voor het gewone aandelenkapitaal. Het nettoresultaat per gewoon aandeel is de aan de aandeelhouders van de vennootschap toe te rekenen winst of verlies gedeeld door het gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen die gedurende de verslagperiode uitstaan, gecorrigeerd voor de aangehouden eigen aandelen.

Bij de berekening van de verwaterde winst per aandeel worden de aan de aandeelhouders van de vennootschap toe te rekenen winst of verlies en het gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen die gedurende de verslagperiode uitstaan, gecorrigeerd voor alle potentiële verwaterende effecten op de gewone aandelen, welke de aan het management toegekende aandelenwarranten omvatten.

(Y) Gesegmenteerde informatie

Bedrijfssegmenten zijn componenten van de groep die bedrijfsactiviteiten uitvoeren en die, op deze manier, opbrengsten kunnen genereren en kosten kunnen oplopen, inclusief opbrengsten en kosten die betrekking hebben op transacties met elk van de andere componenten van de groep. Afzonderlijke financiële informatie is beschikbaar en wordt op regelmatige basis geëvalueerd door het “Executive Committee” bij het nemen van beslissingen omtrent het toewijzen van middelen en het evalueren van de performantie. Het “Executive Committee” wordt als “chief operating decision maker” beschouwd.

Bedrijfssegmenten worden samengevoegd in overeenstemming met IFRS 8 *Operationele segmenten* en enkel wanneer de segmenten identieke economische karakteristieken vertonen op basis van de oorsprong van hun producten en diensten, de aard van het productieproces, het soort of categorie van klanten, de gebruikte methodes om deze producten te verdelen of diensten te verlenen en de aard van het wettelijk kader.

Gesegmenteerde informatie, zoals gepresenteerd aan het “Executive Committee” (inclusief de winst en het verlies van het segment en gesegmenteerde activa en schulden), wordt opgemaakt conform de boekhoudprincipes zoals beschreven in de samenvatting van de voornaamste boekhoudprincipes.

Opbrengsten, kosten en activa worden toegewezen aan de bedrijfssegmenten in die mate dat de items van opbrengsten, kosten en activa direct toewijsbaar of op redelijke wijze kunnen toegewezen worden aan de bedrijfssegmenten. De transferprijzen voor transacties tussen bedrijfssegmenten worden bepaald op een zakelijke objectieve grondslag (“arm’s length” principe), op een gelijkaardige manier als voor transacties met derden.

(Z) Wijzigingen van de boekhoudprincipes en toelichtingen

- Nieuwe en gewijzigde standaarden aangenomen door de groep

De volgende interpretatie en wijzigingen aan standaarden zijn voor het eerst verplicht van toepassing voor het boekjaar startend op 1 januari 2016 en zijn relevant voor de geconsolideerde financiële staten:

- Wijziging aan IFRS 11 *Gezamenlijke overeenkomsten*
- Wijziging aan IAS 16 *Materiële vaste activa* en IAS 38 *Immateriële activa*
- Wijzigingen aan IAS 1 *Presentatie van de jaarrekening*
- Wijzigingen aan IAS 19 *Toegezegde pensioenregelingen*
- *Jaarlijkse verbeteringen aan IFRS standaarden 2012-2014 en 2010-2012*
- Wijzigingen aan IFRS 10 *De geconsolideerde jaarrekening*, IFRS 12 *Toelichting van belangen in andere entiteiten* en IAS 28 *Investerings in geassocieerde deelnemingen en belangen in joint ventures*

Deze nieuwe standaarden hadden geen significante impact op de financiële staten van de groep.

- Nieuw uitgegeven standaarden en interpretaties die nog niet aangenomen werden

De volgende nieuwe standaarden en wijzigingen aan standaarden werden gepubliceerd, zijn goedgekeurd door de EU en zijn relevant voor de geconsolideerde financiële staten, maar zijn nog niet voor het eerst verplicht van toepassing voor het boekjaar startend op 1 januari 2016:

- IFRS 9 *Financiële instrumenten*
- IFRS 15 *Opbrengsten uit contracten aangegaan met klanten*

De groep heeft deze nieuwe of gewijzigde standaarden nog niet toegepast voor de geconsolideerde financiële staten van 2016.

IFRS 15 *Opbrengsten uit contracten aangegaan met klanten* zal de huidige standaarden IAS 18 *Opbrengsten*, IAS 11 *Onderhanden projecten in opdracht van derden* en een aantal opbrengsten gerelateerde interpretaties, vervangen. IFRS 15 verduidelijkt op welke manier en wanneer de omzet opgenomen wordt en geeft meer informatie en relevante toelichtingen.

De groep is van plan deze nieuwe standaard aan te nemen op de verplichte ingangsdatum volgens de retroactieve overgangsmethode. Volgens deze methode zal IFRS 15 alleen toegepast worden op contracten die op datum van de eerste toepassing (1 januari 2018) geen volledig uitgevoerde contracten zijn. Bijgevolg zullen de 2017 vergelijkende cijfers niet aangepast worden en zal het cumulatieve effect van de eerste toepassing van IFRS 15 opgenomen worden als een aanpassing op de openingsbalans van de overgedragen winst van 2018.

Voor de verkoop van producten wordt de omzet momenteel erkend wanneer de goederen geleverd zijn aan de klant. Dit is het moment wanneer de klant de goederen aanvaardt en de betrokken risico's en de voordelen verbonden aan de eigendom overgedragen zijn. De omzet wordt enkel op dat moment opgenomen indien aan alle andere verplichtingen voldaan is zoals geen blijvende betrokkenheid van het management over de goederen, de opbrengsten en kosten betrouwbaar gemeten kunnen worden en de inbaarheid van de vergoeding waarschijnlijk is. Onder IFRS 15 zal de omzet erkend worden wanneer een klant de controle verwerft over de goederen.

Voor de verkoop van diensten wordt de omzet momenteel opgenomen wanneer de kasstromen waarschijnlijk geacht worden en de betrokken opbrengsten en kosten naar rato van het stadium van voltooiing van een contract betrouwbaar gemeten kunnen worden. Omzet uit verkoop van diensten wordt uitgesteld en opgenomen over de periode dat de dienst verleend wordt. Onder IFRS 15 zal de omzet erkend worden wanneer de klant controle verwerft over de dienst wat op een bepaald tijdstip of na verloop van tijd kan zijn. Voor elke verplichting waaraan voldaan is, dient de omzet te worden erkend door de vooruitgang ten opzichte van voltooiing te meten op het einde van elke verslagperiode.

Kosten verbonden aan het verkrijgen van contracten worden momenteel in kosten genomen. Onder IFRS 15 zullen de marginale kosten, voor het verkrijgen van contracten met klanten, als een actief erkend worden indien de entiteit deze verwacht te recupereren.

De groep begon een initiële evaluatie in 2016 en verwacht een niet-significante impact omtrent het tijdstip waarop omzet wordt erkend in de MPR Businessunit, binnen het bedrijfssegment Industrial Solutions, die de bouw van specifieke activa voor individuele klanten omvat. De groep verwacht geen significante impact omwille van bepaalde kenmerken zoals variabele vergoeding of contracten met meerdere

prestatieverplichtingen. Dergelijke kenmerken komen immers niet vaak voor in de huidige contracten met klanten. Op dit moment verwacht de groep geen significante verschillen tussen haar huidige boekhoudkundige verwerking en IFRS 15. Wijzigingen aan de balans worden verwacht, zoals afzonderlijke rubrieken verplicht voor contract activa en passiva. Kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen zullen toegevoegd worden.

De groep kan op dit ogenblik de gedetailleerde impact van deze nieuwe standaard op de financiële staten van de groep niet inschatten. Verdere analyse wordt verricht en bijkomende toelichting kan worden verwacht in het tussentijds verslag voor de periode van zes maanden eindigend op 30 juni 2017.

- Nieuw uitgegeven standaarden en interpretaties die nog niet aangenomen werden noch goedgekeurd door de Europese Unie.

De volgende nieuwe standaarden, wijzigingen en interpretatie aan standaarden werden gepubliceerd, maar zijn nog niet voor het eerst verplicht van toepassing voor het boekjaar startend op 1 januari 2016 en zijn nog niet goedgekeurd door de EU en worden beschouwd relevant te zijn voor de geconsolideerde financiële staten:

- IFRS 16 *Leaseovereenkomsten*
- Wijzigingen aan IFRS 15 *Opbrengsten uit contracten aangaande met klanten*
- Wijzigingen aan IFRS 2 *Op aandelen gebaseerde betalingen*
- Wijzigingen aan IFRS 10 *De geconsolideerde jaarrekening* en IAS 28 *Investerings in geassocieerde deelnemingen en belangen in joint ventures*
- Wijzigingen aan IAS 12 *Winstbelastingen*
- Wijzigingen aan IAS 7 *Kasstroomoverzicht*
- *Jaarlijkse verbeteringen aan IFRS standaarden 2014-2016*
- IFRIC 22 *Transacties uitgedrukt in vreemde munten en vooruitbetalingen*

Deze nieuwe standaarden worden momenteel door het management beoordeeld. Op dit ogenblik kan de groep de impact van deze nieuwe standaarden op de financiële staten van de groep nog niet inschatten. De groep heeft echter een significant aantal operationele leaseovereenkomsten (toelichting 27 - Operationele leasing). De nieuwe *IFRS 16 Leaseovereenkomsten* zal dusdanig waarschijnlijk een significante impact hebben op de geconsolideerde financiële staten. De komende twaalf maanden zullen verdere gedetailleerde inschattingen gemaakt worden.

2. BEPALING VAN DE REËLE WAARDE

Een aantal van de boekhoudprincipes en toelichtingen van de groep vereisen de bepaling van de reële waarde voor zowel financiële als niet-financiële activa en schulden. De methodes die worden toegepast voor het bepalen en toelichten van de reële waarden, worden hierna uitgelegd. Meer gedetailleerde informatie betreffende de gemaakte veronderstellingen in het bepalen van de reële waarden werd, indien van toepassing, opgenomen in de specifieke toelichtingen van dat bepaald actief of passief.

De reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktpartijen op waardingsdatum.

Bij het bepalen van de reële waarde van een actief of een verplichting maakt de groep gebruik van waarneembare marktgegevens, indien mogelijk, of van waardingsmethoden die geschikt zijn onder de omstandigheden en waarvoor voldoende gegevens beschikbaar zijn om de reële waarde te bepalen. De reële waarden worden gegroepeerd in verschillende niveaus in een reële waarde hiërarchie, op basis van de gebruikte gegevens tijdens de waardebepaling, en dit op de volgende wijze:

- Niveau 1: genoteerde prijzen (niet-aangepast) op actieve markten voor identieke activa of verplichtingen;
- Niveau 2: andere inputs dan de in Niveau 1 ondergebrachte genoteerde prijzen, die voor het actief of voor de verplichting waarneembaar zijn, hetzij direct (d.w.z. als prijzen) hetzij indirect (d.w.z. afgeleid van prijzen);
- Niveau 3: inputs voor het actief of de verplichting die niet gebaseerd zijn op waarneembare marktgegevens (niet-waarneembare inputs).

Wijzigingen tussen de niveaus van de reële waarde hiërarchie worden erkend op het einde van de verslagperiode in dewelke de wijziging plaatsvond.

De groep heeft, om toelichtingen te verschaffen omtrent de reële waarde, de activa en schulden gegroepeerd op basis van de aard, de kenmerken en het risico van deze activa en schulden en het niveau van de reële waarde hiërarchie, zoals hierboven vermeld.

Bijkomende informatie omtrent de gebruikte assumpties bij de reële waardebepaling zijn vermeld in toelichting 11 - Materiële vaste activa, toelichting 12 - Goodwill en toelichting 26 - Financiële instrumenten.

Materiële vaste activa

De reële waarde van terreinen en gebouwen, opgenomen als gevolg van een bedrijfscombinatie, de presentatie als aangehouden voor verkoop of gebruikt tijdens de test op bijzondere waardeverminderingen, is gebaseerd op het geschatte bedrag waartegen het terrein of gebouw kan worden verhandeld onder normale marktomstandigheden op datum van waardering ("arm's length" principe). Het resultaat wordt gebenchmark met marktprijzen, indien deze beschikbaar zijn. De vervangingskosten worden gebruikt, indien er geen belangrijke en actieve markt bestaat. De reële waarde van installaties, uitrusting en verbeteringswerken is gebaseerd op de markt- of kostbenadering die gebruik maken van genoteerde marktprijzen voor gelijkwaardige items, indien beschikbaar, en de vervangingskost wanneer deze geschikt is. De vervangingswaarde is het resultaat van enerzijds de kosten van nieuwe installaties, uitrusting en verbeteringswerken met dezelfde capaciteit en anderzijds de bedrijfswaarde rekening houdend met de bedrijfsactiviteit.

De bepaling van de reële waarde van materiële vaste activa wordt gebaseerd op waarderingstudies, die zowel intern als door externe, onafhankelijke waarderingbedrijven met de nodige kwalificaties en ervaring zijn opgemaakt.

Overige immateriële activa

De reële waarde van overige immateriële activa, gebruikt tijdens de test op bijzondere waardeverminderingen of voor activa en schulden aangehouden voor verkoop, is gebaseerd op de verdisconteerde kasstromen, als gevolg van het gebruik of de eventuele verkoop van activa. De bepaling van de reële waarde van overige immateriële activa is gebaseerd op waarderingstudies, die zowel intern als door externe, onafhankelijke waarderingbedrijven met de nodige kwalificaties en ervaring zijn opgemaakt.

Afgeleide financiële instrumenten

De reële waarde van termijncontracten wordt berekend als de verdisconteerde waarde van het verschil tussen de contractwaarde en de termijnkoers op balansdatum.

De reële waarde van deze instrumenten geeft in het algemeen de geschatte bedragen weer die de groep zou ontvangen bij het afsluiten van voordelige contracten of de geschatte bedragen die de groep zou moeten betalen om onvoordelige contracten te verbreken op balansdatum, hierbij rekening houdend met huidige niet-gerealiseerde winsten of verliezen op de lopende contracten.

Overige financiële instrumenten

De reële waarde van een aankoopovereenkomst voor elektriciteit wordt bepaald door middel van de verdisconteerde kasstromen en door gebruik te maken van bepaalde veronderstellingen, onder meer de risico-gewogen discontovoet en grondstofprijzen. De reële waarde wordt toegewezen aan Niveau 3 in de reële waarde hiërarchie aangezien deze deels gebaseerd is op niet-waarneembare marktgegevens.

Op aandelen gebaseerde betalingen¹¹

IFRS 2 *Op aandelen gebaseerde betalingen* vereist dat de verloning in aandelen toegekend aan het personeel verwerkt wordt in de jaarrekening op basis van de reële waarde van de warrants op de toekenningsdatum. De

¹¹ De laatste toewijzing van warrants aan het senior management heeft in januari 2013 plaatsgevonden.

reële waarde van de toegekende warranten wordt bepaald door gebruik te maken van het Black & Scholes model.

3. GESEGMENTEERDE INFORMATIE

De volgende 3 bedrijfssegmenten voldoen aan de kwantitatieve criteria en worden afzonderlijk gerapporteerd:

- Agro: omvat het produceren en distributie van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen (en omvat de volgende activiteiten: Crop Vitality, Tessenderlo Kerley International, Novasource en SOP Plant Nutrition).
- Bio-valorization: omvat het ophalen en verwerken van organische bijproducten; produceren en distributie van gelatine (en omvat de volgende activiteiten: Gelatin en Akiolis).
- Industrial Solutions: omvat het produceren en distributie van oplossingen voor industriële toepassingen, inclusief watermanagement en oplossingen voor de mijnbouw (en omvat de volgende activiteiten: Plastic Pipe Systems, Mining and Industrial, Performance Chemicals¹² en MPR/ECS).

De engineering- en bouwactiviteiten van de dochteronderneming Tessenderlo Kerley Services Inc. werden voordien in het Agro segment gerapporteerd. De dochteronderneming voert momenteel echter een significant contract uit voor de joint venture Jupiter Sulphur LLC en beïnvloedt hiermee op een significante wijze de omzet van het Agro segment. Hoewel de activiteiten van de dochteronderneming niet beschouwd worden een afzonderlijk segment te vormen, werden de resultaten van de dochteronderneming niet opgenomen in het Agro segment en afzonderlijk gepresenteerd in "Overige". De vergelijkbare cijfers van 2015 worden eveneens op deze wijze gepresenteerd.

Recurrente kosten (kosten omvat in REBIT) met betrekking tot de centrale activiteiten worden toegewezen aan de verschillende bedrijfssegmenten die ze ondersteunen.

De transferprijzen voor transacties tussen bedrijfssegmenten zijn gebaseerd op een zakelijke objectieve grondslag ("arm's length" principe), onder voorwaarden vergelijkbaar met transacties met derde partijen.

Het "Executive Committee" is als "chief operating decision maker" geïdentificeerd. De maatstaf voor de winst en het verlies van een segment is REBIT en is consistent met de informatie die door de 'chief operating decision maker' wordt opgevolgd.

De groep is een gediversifieerde specialiteitengroep en is wereldwijd actief op gebied van landbouw, voeding, watermanagement, efficiënt (her)gebruik van natuurlijke hulpbronnen en overige industriële markten. De producten van de groep worden gebruikt in uiteenlopende toepassingen, industriële en verbruikersmarkten. Hoewel de groep een leiderspositie bekleedt voor een groot deel van haar producten, is de groep niet afhankelijk van grote klanten dankzij de diversificatie van de omzet.

We verwijzen naar onderstaande tabel voor de belangrijkste items van de winst-en-verliesrekening en de balans per bedrijfssegment.

¹² Vanaf 2016 zijn de activiteiten Water Treatment en Sulfur Derivatives samengevoegd onder Performance Chemicals.

(Miljoen EUR)	toelichting	Agro		Bio-valorization		Industrial Solutions		Overige		Niet toegewezen		Tessenderlo Group	
		2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
		Omzet (intern en extern)		572,0	627,4	494,4	488,7	476,9	454,8	47,6	18,9	-	-
Omzet (intern)		0,7	0,6	-	0,1	0,1	0,0	-	-	-	-	0,8	0,8
Omzet		571,4	626,8	494,4	488,5	476,8	454,8	47,6	18,9	-	-	1.590,1	1.589,0
REBIT		94,8	117,7	1,6	-29,9	25,5	18,7	2,3	-2,1	-	-	124,1	104,4
REBITDA		118,7	140,7	31,6	-1,2	45,3	42,8	2,5	-1,9	-	-	198,0	180,4
Rendement op omzet (REBITDA/omzet)		20,8%	22,5%	6,4%	-0,2%	9,5%	9,4%	5,3%	-9,9%	-	-	12,5%	11,4%
Gesegmenteerde activa		500,8	462,9	391,6	366,9	237,7	227,9	9,0	9,5	39,7	49,1	1.178,8	1.116,3
Deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	14	17,0	14,5	0,7	2,8	-	-	-	-	9,6	7,8	27,3	25,1
Overige beleggingen		-	-	-	-	-	-	-	-	1,9	2,0	1,9	2,0
Uitgestelde belastingvorderingen	15	-	-	-	-	-	-	-	-	31,7	30,0	31,7	30,0
Geldmiddelen en kasequivalenten	18	-	-	-	-	-	-	-	-	119,2	130,2	119,2	130,2
Totaal activa		517,8	477,4	392,2	369,6	237,7	227,9	9,0	9,5	202,1	219,2	1.358,8	1.303,6
Gesegmenteerde passiva ¹³		64,7	86,3	134,8	130,7	68,7	63,9	3,9	3,9	179,5	182,3	451,6	467,1
Financiële schulden	22	-	-	-	-	-	-	-	-	255,8	275,0	255,8	275,0
Kortetermijnschulden bij kredietinstellingen	18/22	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,5	0,0	0,5
Uitgestelde belastingenschulden	15	-	-	-	-	-	-	-	-	45,5	42,7	45,5	42,7
Totaal eigen vermogen		-	-	-	-	-	-	-	-	605,9	518,2	605,9	518,2
Totaal eigen vermogen en schulden		64,7	86,3	134,8	130,7	68,7	63,9	3,9	3,9	1.086,7	1.018,8	1.358,8	1.303,6
Investeringsuitgaven: materiële vaste activa en overige immateriële activa	11/13	47,2	37,7	23,3	12,7	23,3	9,4	0,0	-	0,3	1,3	94,0	61,1
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op materiële vaste activa, goodwill en overige immateriële activa	8	-24,0	-22,5	-30,0	-36,7	-20,5	-27,8	-0,2	-0,2	-1,4	-0,1	-76,1	-87,2
Bijzondere waardeverminderingen op activa en schulden die worden afgestoten en aangehouden zijn voor verkoop		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,4	-	-0,4

¹³ Niet toegewezen gesegmenteerde passiva bevatten hoofdzakelijk milieuvorzieningen, erkend voor de site in Ham (België), Tessenderlo (België) en Loos (Frankrijk), en afgeleide financiële instrumenten.

Het resultaat vóór belastingen wordt als volgt berekend:

(Miljoen EUR)	2016	2015
REBITDA van de gerapporteerde bedrijfssegmenten	195,5	182,3
Overige REBITDA	2,5	-1,9
REBITDA	198,0	180,4
Afschrijvingen en voorzieningen	-73,9	-76,0
Niet-recurrente en uitzonderlijke operationele opbrengsten/(kosten)	-6,0	-27,3
Financierings (kosten) / opbrengsten - netto	0,2	8,1
Aandeel in het resultaat van deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode, na winstbelasting	3,4	4,0
Winst (+) / verlies (-) vóór belastingen	121,8	89,1

De informatie op basis van de geografische segmenten omvat de omzet op basis van de geografische ligging van de klanten. De gesegmenteerde vaste activa (materiële vaste activa, goodwill en overige immateriële activa) zijn gebaseerd op de geografische ligging van de activa.

(Miljoen EUR)	Omzet per markt		Gesegmenteerde vaste activa	
	2016	2015	2016	2015
België	96,0	93,2	102,3	102,9
Nederland	163,7	146,5	22,5	25,0
Frankrijk	270,4	270,6	143,5	117,1
Duitsland	43,7	42,7	10,1	10,2
Spanje	51,5	51,4	-	-
Groot-Brittannië	86,5	91,0	10,9	12,1
Overige Europese landen	116,2	123,3	11,5	11,8
Verenigde Staten	526,4	509,9	239,0	229,1
Overige	235,7	260,4	49,9	48,6
Tessengerlo Group	1.590,1	1.589,0	589,7	556,9

4. ACQUISITIES EN VERKOPEN

Acquisities – Activiteiten / dochterondernemingen

In februari 2016 heeft de groep de aankoopoptie uitgeoefend om het overige belang van 13,8% te verwerven in de dochteronderneming PB Gelatins (Heilongjiang) Co. Ltd., een Chinese dochteronderneming binnen het bedrijfssegment Bio-valorization. Na deze transactie bezit de groep nu 100% van de aandelen van PB Gelatins (Heilongjiang) Co. Ltd.. De niet-significante impact van deze transactie is rechtstreeks in het eigen vermogen opgenomen, in overeenstemming met IFRS 3 *Bedrijfscombinaties*.

Het resterende belang van 50% in de joint venture Établissements Violleau SAS, een Franse entiteit binnen het bedrijfssegment Bio-valorization, is in maart 2016 verworven. Na deze transactie houdt de groep nu 100% van de aandelen van Établissements Violleau SAS aan. De impact van de herwaardering van het initiële 50% belang in Établissements Violleau SAS aan reële waarde op aanschaffingsdatum was niet significant. De totale aanschaffingswaarde kon volledig toegewezen worden aan de verworven activa en passiva en bijgevolg werd geen goodwill opgenomen naar aanleiding van deze acquisitie. De bijdrage van deze acquisitie tot het resultaat van het jaar wordt niet als significant beschouwd.

Verkopen – Activiteiten / dochterondernemingen

Het belang van 50% in de joint venture Apeval SAS, een Franse entiteit binnen het bedrijfssegment Bio-valorization, is in maart 2016 verkocht. De bijdrage van deze activiteit en het resultaat van de verkoop hebben geen significante impact gehad op de jaarrekening.

5. OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN EN -KOSTEN

Onderstaande tabel toont de overige bedrijfsopbrengsten en -kosten:

(Miljoen EUR)

	2016	2015
Toevoeging aan voorzieningen	-0,6	0,2
Onderzoeks- en ontwikkelingskosten	-8,3	-9,5
Subsidies	0,2	0,2
Afschrijvingen	-0,1	-0,2
Meerwaarden op de realisatie van materiële vaste activa en overige immateriële activa	0,4	0,3
Bijzondere waardeverminderingen op handelsvorderingen	-1,8	-1,1
Overige	-3,6	-4,2
Totaal	-13,7	-14,4

De kosten van de onderzoeksfase van een intern project worden onmiddellijk ten laste genomen. De onderzoeks- en ontwikkelingskosten hebben voornamelijk betrekking op lonen en salarissen voor een bedrag van 5,5 miljoen EUR (2015: 5,7 miljoen EUR) en afschrijvingslasten voor een bedrag van 0,4 miljoen EUR (2015: 0,3 miljoen EUR). In 2016 en 2015 werden geen significante ontwikkelingskosten geactiveerd. Zie eveneens toelichting 13 - Overige immateriële activa.

De overige bedrijfsopbrengsten en -kosten (-3,6 miljoen EUR) omvatten voornamelijk de belastingen, andere dan de belastingen op het resultaat zoals roerende voorheffing en regionale heffingen, en diverse, individueel, niet-significante bedragen binnen meerdere dochterondernemingen van de groep.

6. NIET-RECURRENTE EN UITZONDERLIJKE OPERATIONELE OPBRENGSTEN/(KOSTEN)

De niet-recurrente en uitzonderlijke operationele opbrengsten/(kosten) voor 2016 vertonen een nettoverlies van -6,0 miljoen EUR (2015: -27,3 miljoen EUR).

(Miljoen EUR)	2016	2015
Opbrengsten en verliezen uit verkopen	0,3	10,6
Herstructurering	-0,7	-2,0
Opbrengsten op activa en schulden die worden afgestoten	1,4	0,9
Bijzondere waardeverminderingen	-2,3	-23,6
Voorzieningen en geschillen	-2,3	-5,9
Overige opbrengsten en kosten	-2,3	-7,5
Totaal	-6,0	-27,3

De opbrengsten op activa en schulden die worden afgestoten bedragen 1,4 miljoen EUR en hebben betrekking op een additionele eenmalige opbrengst voor eerder gedane desinvesteringen.

Bijzondere waardeverminderingen (-2,3 miljoen EUR) werden geboekt op verschillende activa die niet langer beschouwd worden een economische waarde te hebben aangezien ze niet langer in gebruik zijn of waarvan de boekwaarde de realiseerbare waarde overschrijdt.

Voorzieningen en geschillen voor -2,3 miljoen EUR hebben voornamelijk betrekking op aanpassingen van milieuvoorzieningen.

Overige opbrengsten en kosten (-2,3 miljoen EUR) betreffen voornamelijk de impact van een aankoopovereenkomst voor elektriciteit, waarvoor de vrijstelling voor eigen gebruik ("own-use exemption") volgens IAS 39 niet meer van toepassing is en verschillende andere, individueel niet significante, bestanddelen.

7. PERSONEELSKOSTEN EN HIERMEE VERBONDEN VOORDELEN

De personeelskosten en hiermee verbonden voordelen, met uitzondering van de herstructureringskosten, zijn als volgt:

(Miljoen EUR)	toelichting	2016	2015
Lonen en salarissen		-211,8	-215,0
Bijdragen van de werkgever aan de sociale zekerheid		-52,6	-53,6
Overige personeelskosten		-16,2	-15,8
Bijdragen aan vaste bijdrage pensioenplannen		-7,6	-6,3
Kosten gerelateerd aan te bereiken doel pensioenplannen	23	-5,6	-6,3
Totaal		-293,8	-297,0

Het gemiddelde aantal voltijdse equivalenten op jaareinde 2016 bedraagt 4.530 (2015: 4.515).

8. BIJKOMENDE INFORMATIE BETREFFENDE BEDRIJFSKOSTEN VOLGENS KOSTENSOORT

Afschrijvingen op materiële vaste activa en overige immateriële activa zijn opgenomen in de volgende rubrieken van de winst-en-verliesrekening:

(Miljoen EUR)	toelichting	Afschrijvingen op materiële vaste activa		Afschrijvingen op overige immateriële activa		Totaal	
		2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kostprijs verkopen		-54,9	-57,4	-4,3	-2,8	-59,2	-60,2
Administratieve kosten		-3,3	-3,6	-2,9	-3,1	-6,3	-6,7
Verkoop- en marketingkosten		-0,1	-0,1	-7,8	-6,3	-7,9	-6,4
Overige bedrijfsopbrengsten en -kosten		-0,5	-0,5	-	-	-0,5	-0,5
Totaal	11/13	-58,8	-61,7	-15,1	-12,2	-73,9	-73,9

Bijzondere waardeverminderingen op materiële vaste activa, overige immateriële activa en goodwill zijn opgenomen in de volgende rubrieken van de winst-en-verliesrekening:

(Miljoen EUR)	toelichting	Bijzondere waardeverminderingen op materiële vaste activa		Bijzondere waardeverminderingen op overige immateriële activa		Bijzondere waardeverminderingen op goodwill		Totaal	
		2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Bijzondere waardeverminderingen op activa en schulden die worden afgestoten en aangehouden zijn voor verkoop		-	-0,4	-	-	-	-	0,0	-0,4
Bijzondere waardeverminderingen		-1,0	-7,9	-1,3	-	-	-5,5	-2,3	-13,3
Totaal	11/13	-1,0	-8,2	-1,3	0,0	-	-5,5	-2,3	-13,7

De totale afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen in 2016 bedragen 76,1 miljoen EUR, in vergelijking met 87,6 miljoen EUR in 2015 (toelichting 11 - Materiële vaste activa, toelichting 12 - Goodwill en toelichting 13 - Overige immateriële activa).

9. FINANCIERINGSKOSTEN EN -OPBRENGSTEN

De nettofinancieringskosten en -opbrengsten bedragen +0,2 miljoen EUR per 31 december 2016, in vergelijking met +8,1 miljoen EUR per 31 december 2015 en kunnen als volgt verder gedetailleerd worden:

(Miljoen EUR)	2016			2015		
	Financieringskosten	Financieringsopbrengsten	Totaal	Financieringskosten	Financieringsopbrengsten	Totaal
Interestkosten op financiële schulden gewaardeerd aan afgeschreven kostprijs	-7,1	-	-7,1	-11,0	-	-11,0
Afschrijvingslasten op transactiekosten verbonden aan financiële schulden	-	-	0,0	-2,1	-	-2,1
Bereidstellingsprovisie op het ongebruikte gedeelte van de kredietfaciliteit	-0,2	-	-0,2	-1,1	-	-1,1
Factoringkosten	-0,1	-	-0,1	-0,7	-	-0,7
Totaal financieringskosten	-7,4	0,0	-7,4	-14,9	0,0	-14,9
Ontvangen dividenden van overige beleggingen	-	0,1	0,1	-	0,1	0,1
Interestopbrengsten op geldmiddelen en kasequivalenten	-	0,5	0,5	-	0,7	0,7
Totaal opbrengsten op beleggingen, geldmiddelen en kasequivalenten	0,0	0,6	0,6	0,0	0,7	0,7
Kosten verbonden met het afwickelen van de verdisconteringsimpact van voorzieningen	-1,1	-	-1,1	-1,1	-	-1,1
Netto interest(kosten)/opbrengsten op pensioenvorderingen/(verplichtingen)	-0,7	0,1	-0,6	-0,7	0,1	-0,6
Netto wisselkoerswinsten en -verliezen (inclusief herwaardering aan reële waarde en realisatie van afgeleide financiële instrumenten)	-16,1	25,4	9,3	-33,7	58,8	25,1
Netto overige financierings(kosten)/opbrengsten	-0,7	0,2	-0,6	-1,3	0,1	-1,2
Totaal	-26,0	26,3	0,2	-51,7	59,7	8,1

De totale financieringskosten daalden van -14,9 miljoen EUR tot -7,4 miljoen EUR. Deze daling is het gevolg van een lagere verschuldigde rentevoet op de financiële schuld naar aanleiding van de herfinanciering hiervan in 2015. Daarenboven werden de transactiekosten met betrekking tot de gesyndiceerde kredietfaciliteit en de private plaatsing in 2015 verder afgeschreven, terwijl dit niet meer van toepassing was in 2016.

De nettowisselkoerswinsten kunnen voornamelijk verklaard worden door de niet-gerealiseerde wisselkoerswinsten op intragroepsleningen in USD die niet ingedekt worden.

10. BELASTINGEN OP HET RESULTAAT

De reconciliatie tussen het theoretisch belastingtarief en het effectief belastingtarief voor de totale belastingen op het resultaat is als volgt:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Opgenomen in de winst-en-verliesrekening		
Verschuldigde belastingen huidig boekjaar	-27,5	-16,9
Wijziging verschuldigde belastingen vorige periodes	1,4	-0,1
Uitgestelde belastingen	2,5	9,8
Belastingen op het resultaat in de winst-en-verliesrekening	-23,6	-7,2
Winst (+) / verlies (-) vóór belastingen	121,8	89,1
Min het aandeel in het resultaat van deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode, na winstbelasting	3,4	4,0
Winst (+) / verlies (-) vóór belastingen en vóór het aandeel in het resultaat van deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	118,4	85,1
Effectief belastingtarief	19,9%	8,5%
Aansluiting met effectief belastingtarief		
Winst (+) / verlies (-) vóór belastingen en vóór het aandeel in het resultaat van deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	118,4	85,1
Aanpassing op de belastbare basis	-14,1	-9,1
- Fiscaal niet-afrekbare uitgaven	4,7	9,5
- Niet-belastbaar inkomen	-6,2	-7,4
- Kapitaalwinsten en -verliezen op deelnemingen	-2,0	-5,3
- Belastingincentieven	-11,3	-6,3
- Overige	0,6	0,4
Belastbaar resultaat	104,2	76,0
Theoretisch belastingtarief ¹	39,3%	39,8%
Verwachte belastingen aan het theoretisch belastingtarief	-41,0	-30,2
Vershil tussen theoretische en effectieve belastingen	-17,5	-23,0
Wijziging van de uitgestelde belastingen	1,8	0,2
Wijziging van belastingtarieven	1,8	0,2
Aanpassing op belastingen	15,6	22,9
Aanwending of opname van niet eerder opgenomen fiscale verliezen/belastingkredieten	15,3	38,6
Fiscale verliezen / tijdelijke verschillen waarvoor geen uitgestelde belastingvordering werd opgenomen	-5,4	-18,3
Wijziging verschuldigde belastingen vorige periodes	1,4	-0,1
Overige	4,3	2,6

¹ Geaggregeerd gewogen theoretisch belastingtarief van alle ondernemingen van de groep.

De fiscaal niet-afrekbare uitgaven omvatten permanente verschillen alsook kosten die niet aftrekbaar zijn volgens de lokale belastingwetgeving (bijv. autokosten en maaltijdcheques).

Het niet-belastbaar inkomen omvat belastingkredieten voor competitiviteit, werkgelegenheid en onderzoek, alsook verschillen door de omrekening van de lokale naar de functionele munt.

Belastingincentieven omvatten de notionele intrestaftrek, verminderingen betreffende onderzoeks- en ontwikkelingskosten, alsook betreffende fabricage- of overige productieactiviteiten in de Verenigde Staten.

De aanwending of opname van niet eerder opgenomen fiscale verliezen/belastingkredieten betreft voornamelijk het gebruik van voorheen niet-geboekte belastingkredieten in België en de opname van bijkomende uitgestelde belastingvorderingen op fiscale verliezen in België en Frankrijk.

Fiscale verliezen en tijdelijke verschillen waarvoor geen uitgestelde belastingvordering werd opgenomen in 2016 en 2015 betreffen voornamelijk fiscale verliezen binnen de gelatine activiteit.

De wijziging verschuldigde belastingen vorige periodes in 2016 heeft voornamelijk betrekking op gewijzigde belastingaangiftes gevorderd in deelstaten van de Verenigde Staten.

11. MATERIËLE VASTE ACTIVA

(Miljoen EUR)	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrusting	Meubilair en rollend materieel	Activa in aanbouw	Totaal
Kostprijs					
Op 1 januari 2016	398,3	1.092,0	91,5	55,0	1.636,7
- wijziging in de consolidatiekring (acquisities)	2,1	4,1	0,1	-	6,3
- voorziening voor ontmanteling	0,2	1,0	-	-	1,2
- aanschaffingen	1,2	14,9	0,9	76,7	93,6
- verkopen en buitengebruikstellingen	-3,7	-25,3	-19,8	-0,4	-49,2
- overboekingen	25,6	32,6	4,2	-63,1	-0,7
- omrekeningsverschillen	3,9	4,4	0,2	0,2	8,7
Op 31 december 2016	427,6	1.123,7	77,0	68,4	1.696,7
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen					
Op 1 januari 2016	-214,0	-875,1	-85,3	0,0	-1.174,4
- afschrijvingen	-15,6	-40,1	-3,2	-	-58,8
- bijzondere waardeverminderingen	-0,3	-0,7	-	-	-1,0
- verkopen en buitengebruikstellingen	3,6	24,6	19,5	-	47,8
- overboekingen	0,7	-0,6	0,0	-	0,1
- omrekeningsverschillen	-0,2	-1,6	-0,1	-	-1,9
Op 31 december 2016	-225,8	-893,5	-69,1	0,0	-1.188,3
Nettoboekwaarde					
Op 1 januari 2016	184,2	216,9	6,2	55,0	462,3
Op 31 december 2016	201,8	230,2	8,0	68,4	508,4

(Miljoen EUR)	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrusting	Meubilair en rollend materieel	Activa in aanbouw	Totaal
Kostprijs					
Op 1 januari 2015	382,3	1.055,1	92,7	57,2	1.587,3
- voorziening voor ontmanteling	0,0	0,4	-	-	0,4
- aanschaffingen	0,6	4,8	0,6	54,9	60,8
- verkopen en buitengebruikstellingen	-8,1	-16,0	-5,0	-2,1	-31,2
- overboekingen	15,5	38,3	2,2	-57,8	-1,8
- omrekeningsverschillen	8,0	9,5	0,9	2,7	21,2
Op 31 december 2015	398,3	1.092,0	91,5	55,0	1.636,7
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen					
Op 1 januari 2015	-202,8	-834,9	-87,1	0,0	-1.124,8
- afschrijvingen	-16,2	-42,9	-2,5	-	-61,7
- bijzondere waardeverminderingen	-1,1	-4,7	-	-2,1	-7,9
- verkopen en buitengebruikstellingen	7,1	14,7	5,0	2,1	29,0
- overboekingen	0,4	0,2	0,0	-	0,7
- omrekeningsverschillen	-1,6	-7,6	-0,6	-	-9,8
Op 31 december 2015	-214,0	-875,1	-85,3	0,0	-1.174,4
Nettoboekwaarde					
Op 1 januari 2015	179,5	220,2	5,6	57,2	462,6
Op 31 december 2015	184,2	216,9	6,2	55,0	462,3

De investeringen in materiële vaste activa bedragen 93,6 miljoen EUR (2015: 60,8 miljoen EUR) en worden per bedrijfssegment weergegeven in toelichting 3 - Gesegmenteerde informatie.

De 2016 wijziging in de consolidatiekring (acquisities) heeft betrekking op de acquisitie van Établissements Violleau SAS (toelichting 4 - Acquisities en verkopen).

De meerderheid van de investeringsuitgaven heeft betrekking op de voltooiing van de calciumchloride productie-eenheid in Ham (België) alsook op de bouw van:

- een Thio-Sul® fabriek in East-Dubuque, Illinois (Verenigde Staten)
- een Thio-Sul® fabriek in Rouen (Frankrijk)
- een elektrolyse fabriek op basis van membraamtechnologie op de site van Produits Chimiques de Loos (Frankrijk)
- een collageenpeptidenfabriek in Santa Fe (Argentinië).

In toelichting 8 - Bijkomende informatie betreffende bedrijfskosten volgens kostensoort worden de rubrieken van de winst-en-verliesrekening toegelicht waarin de afschrijvingen, bijzondere waardeverminderingen en terugnames van bijzondere waardeverminderingen zijn verwerkt.

Er werden geen financieringskosten geactiveerd in 2016 en 2015.

De groep leest materiële vaste activa onder een aantal financiële leasingovereenkomsten. Op het einde van elk van deze leasingcontracten heeft de groep de optie om de activa aan een voordelige prijs aan te schaffen. De nettoboekwaarde van deze geleasede materiële vaste activa is niet-significant.

Er werden geen materiële vaste activa als zekerheid in pand gegeven ter dekking van verplichtingen.

12. GOODWILL

Goodwill vertegenwoordigt slechts ongeveer 2,6% van de totale activa van de groep op 31 december 2016 en bedraagt 35,6 miljoen EUR (2015: 2,7% of 35,3 miljoen EUR).

De nettoboekwaarde van de goodwill per bedrijfssegment en per kasstroomgenererende eenheid wordt weergegeven in onderstaande tabel:

(Miljoen EUR)	2016			2015		
	Kostprijs	Waardevermindering/ Afschrijving*	Nettoboekwaarde	Kostprijs	Waardevermindering/ Afschrijving*	Nettoboekwaarde
Agro	5,1	-4,4	0,7	4,9	-4,3	0,7
Bio-valorization	30,4	-4,0	26,4	29,9	-4,0	25,9
Groep Akiolis	18,4	-3,4	15,0	18,4	-3,4	15,0
Gelatine Amerika	12,0	-0,6	11,4	11,5	-0,6	10,9
Industrial Solutions	10,6	-2,1	8,5	11,1	-2,3	8,8
John Davidson Pipes	3,4	-1,1	2,3	3,9	-1,3	2,7
Nyloplast	3,0	-	3,0	3,0	-	3,0
Groep BT Bautechnik	0,7	-	0,7	0,7	-	0,7
MPR	3,5	-1,0	2,4	3,4	-1,0	2,4
Totaal	46,1	-10,6	35,6	45,9	-10,6	35,3

* Goodwill werd afgeschreven tot 1 januari 2004.

De goodwill van Groep Akiolis en Gelatine Amerika hebben de meest significante nettoboekwaarde:

- Groep Akiolis (onderdeel van het bedrijfssegment "Bio-valorization"); 15,0 miljoen EUR (2015: 15,0 miljoen EUR).
- Gelatine Amerika (onderdeel van het bedrijfssegment "Bio-valorization"); 11,4 miljoen EUR (2015: 10,9 miljoen EUR).

Alle bewegingen met betrekking tot goodwill worden weergegeven in onderstaande tabel:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Kostprijs		
Op 1 januari	45,9	46,6
- verkopen en buitengebruikstellingen	-	-3,4
- omrekeningsverschillen	0,2	2,7
Op 31 december	46,1	45,9
Bijzondere waardeverminderingen		
Op 1 januari	-10,6	-7,8
- bijzondere waardeverminderingen	-	-5,5
- verkopen en buitengebruikstellingen	-	3,4
- omrekeningsverschillen	0,0	-0,7
Op 31 december	-10,6	-10,6
Nettoboekwaarde		
Op 1 januari	35,3	38,8
Op 31 december	35,6	35,3

Er waren geen gebeurtenissen in 2016 en 2015 die resulteerden in de opname van goodwill.

In het vierde kwartaal van 2016 werkte de groep haar jaarlijkse test op bijzondere waardeverminderingen op goodwill af. Er werden geen bijzondere waardeverminderingen nodig geacht.

De groep kan niet voorspellen wanneer en of er zich een feit zal voordoen dat een bijzondere waardevermindering noodzaakt, noch hoe dit de gerapporteerde activawaarden zal beïnvloeden. De groep gelooft dat al haar inschattingen redelijk zijn. Ze zijn consistent met de interne rapportering en weerspiegelen de beste inschattingen van het management.

De test op bijzondere waardeverminderingen op goodwill steunt op een aantal kritische oordeelsvormingen, schattingen en veronderstellingen. Goodwill werd getest op bijzondere waardeverminderingen op het niveau van zijn kasstroomgenererende eenheid, gebruik makend van berekeningen betreffende de bedrijfswaarde.

De belangrijkste oordeelsvormingen, schattingen en veronderstellingen die gebruikt werden in de berekeningen zijn de volgende:

- De cashflowprojectie van het eerste jaar is gebaseerd op het huidige financieel budget zoals goedgekeurd door het management (2017). De toekomstige vrije kasstromen houden rekening met de volgende verwachtingen, die gebaseerd zijn op zowel interne als externe bronnen.
 - De verwachte omzet is gebaseerd op de verwachte verkoopvolumes en de verwachte verkoopprijzen. Verkoopvolumes zijn gebaseerd op prestaties uit het verleden en de inschatting door het management van de evolutie van de markt. Nieuwe productlijnen of productontwikkelingen worden enkel in rekening genomen indien het technisch haalbaar is om deze met de huidige activa te produceren. Verkoopprijzen worden gebaseerd op de huidige trends in de markt, rekening houdend met inflatie en de mogelijkheid tot prijszetting in de markt.
 - Brutowinstmarges zijn gebaseerd op de huidige margeniveaus, de toekomstige productmix en de verwachte evolutie van de belangrijkste grondstofprijzen.
 - Indirecte kosten, die niet significant variëren met verkoopvolumes of prijzen, zijn gebaseerd op de huidige kostenstructuur, rekening houdend met inflatievoorspellingen op lange termijn en exclusief niet-gerealiseerde herstructureringen en kostenbesparende maatregelen.
 - De investeringsuitgaven houden enkel rekening met de kasuitgaven vereist om de activa in hun huidige toestand te behouden en houden geen rekening met toekomstige investeringsuitgaven die de winstgevendheid van de activa aanzienlijk verbeteren of verhogen tegenover hun origineel ingeschatte standaardprestatie.
- Om de eindwaarde te berekenen, werden de data van het vijfde jaar geëxtrapoleerd door vereenvoudigde veronderstellingen te hanteren zoals constante verkochte hoeveelheden, gecombineerd met constante kosten. Het groeipercentage werd verondersteld 1% te zijn.
- Projecties werden gemaakt in de functionele munt van de kasstroomgenererende eenheid en zijn verdisconteerd aan de gewogen gemiddelde kapitaalkost (WACC) na belastingen op het niveau van de kasstroomgenererende eenheid. Deze varieert tussen 6,6% en 8,2%. Aangezien de kasstromen na winstbelasting worden opgenomen in de berekening van de 'bedrijfswaarde' van de kasstroomgenererende eenheden, wordt een discontovoet na winstbelasting gebruikt om consistent te blijven.

De gewogen gemiddelde kapitaalkosten (WACC) die werden gebruikt in de test op bijzondere waardeverminderingen bedroegen voor Groep Akiolis en Gelatine Amerika respectievelijk 6,6% (2015: 7,9%) en 7,9% (2015: 7,6%).

De toename van deze WACC's met 1% en een gelijktijdige afname van de totale toekomstige verwachte kasstroom met 10% zou er niet toe hebben geleid dat de boekwaarde binnen de significante kasstroomgenererende eenheden groter is dan hun realiseerbare waarde.

Hoewel de groep gelooft dat haar oordeelsvormingen, veronderstellingen en schattingen gepast zijn, kunnen de werkelijke resultaten afwijken van deze schattingen in geval van andere veronderstellingen of omstandigheden.

13. OVERIGE IMMATERIËLE ACTIVA

(Miljoen EUR)	Levensduur					
	Bepaald				Onbepaald	
	Concessies, octrooien, licenties	Software	Klantenlijsten	Overige immateriële activa	Overige immateriële activa	Totaal
Kostprijs						
Op 1 januari 2016	79,7	14,4	38,4	26,1	0,0	158,6
- wijziging in de consolidatiekring (acquisities)	-	-	0,1	-	-	0,1
- aanschaffingen	0,0	0,3	-	0,0	-	0,4
- verkopen en buitengebruikstellingen	-6,5	-0,4	0,1	-	-	-6,8
- overboekingen	1,2	1,3	-	-1,0	-	1,5
- omrekeningsverschillen	1,8	-0,3	0,6	0,6	-	2,7
Op 31 december 2016	76,2	15,3	39,2	25,7	0,0	156,4
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen						
Op 1 januari 2016	-46,8	-9,7	-27,6	-15,1	0,0	-99,3
- afschrijvingen	-5,8	-2,3	-4,8	-2,3	-	-15,1
- bijzondere waardeverminderingen	-1,3	-	-	-	-	-1,3
- verkopen en buitengebruikstellingen	6,4	0,6	-0,1	-	-	6,8
- overboekingen	0,0	0,0	-	-	-	0,0
- omrekeningsverschillen	-1,0	0,2	-0,5	-0,6	-	-1,9
Op 31 december 2016	-48,5	-11,2	-33,1	-18,0	0,0	-110,7
Nettoboekwaarde						
Op 1 januari 2016	32,9	4,7	10,7	11,0	0,0	59,3
Op 31 december 2016	27,7	4,1	6,1	7,7	0,0	45,7

(Miljoen EUR)	Levensduur					
	Bepaald				Onbepaald	
	Concessies, octrooien, licenties	Software	Klantenlijsten	Overige immateriële activa	Overige immateriële activa	Totaal
Kostprijs						
Op 1 januari 2015	58,5	13,4	34,4	18,9	3,2	128,3
- wijziging in de consolidatiekring (acquisities)	17,0	-	2,5	1,9	-	21,4
- aanschaffingen	0,0	0,3	-	-	-	0,3
- verkopen en buitengebruikstellingen	-	-0,2	-0,2	-0,3	-	-0,7
- overboekingen	0,2	1,2	-	3,5	-3,5	1,3
- omrekeningsverschillen	4,1	-0,2	1,7	2,1	0,3	7,9
Op 31 december 2015	79,7	14,4	38,4	26,1	0,0	158,6
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen						
Op 1 januari 2015	-39,6	-8,0	-23,1	-12,4	0,0	-83,1
- afschrijvingen	-5,0	-2,1	-3,5	-1,6	-	-12,2
- bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	0,0
- verkopen en buitengebruikstellingen	-	0,2	0,2	0,3	-	0,7
- omrekeningsverschillen	-2,2	0,2	-1,3	-1,4	-	-4,7
Op 31 december 2015	-46,8	-9,7	-27,6	-15,1	0,0	-99,3
Nettoboekwaarde						
Op 1 januari 2015	18,8	5,4	11,3	6,5	3,2	45,2
Op 31 december 2015	32,9	4,7	10,7	11,0	0,0	59,3

De investeringsuitgaven in overige immateriële activa bedragen 0,4 miljoen EUR (2015: 0,3 miljoen EUR). De informatie per bedrijfssegment wordt weergegeven in toelichting 3 - Gesegmenteerde informatie.

Er werden geen financieringskosten geactiveerd in 2016 en 2015.

De “overige” immateriële activa met een bepaalde gebruiksduur bestaan voornamelijk uit niet-concurrentiebedingen, knowhow, productlabels, handelsmerken en gebruiksrechten op terreinen. De niet-concurrentiebedingen, productlabels en knowhow worden afgeschreven op lineaire basis over 10 tot 20 jaar.

In toelichting 8 - Bijkomende informatie betreffende bedrijfskosten volgens kostensoort worden de rubrieken van de winst-en-verliesrekening toegelicht waarin de afschrijvingen, bijzondere waardeverminderingen en de terugnames van bijzondere waardeverminderingen zijn verwerkt.

Er werden geen overige immateriële activa als zekerheid in pand gegeven ter dekking van verplichtingen.

14. DEELNEMINGEN OPGENOMEN VOLGENS DE VERMOGENSMUTATIEMETHODE

Deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode bestaan uit joint ventures en geassocieerde ondernemingen.

De joint ventures van de groep zijn:

	Land	Eigendom	
		2016	2015
MPR Middle East WLL	Bahrein	-	50%
Apeval SAS	Frankrijk	-	50%
Établissements Michel SAS	Frankrijk	50%	50%
Établissements Violleau SAS	Frankrijk	-	50%
Jupiter Sulphur LLC	Verenigde Staten	50%	50%

In 2016 verwierf de groep het resterende belang van 50% in de joint venture Établissements Violleau SAS, terwijl het belang van 50% in de joint venture Apeval SAS werd verkocht (toelichting 4 - Acquisities en verkopen). MPR Middle East WLL werd ontbonden in 2016. Het resultaat op deze transacties was niet significant.

De geassocieerde ondernemingen van de groep zijn:

	Land	Eigendom	
		2016	2015
T-Power SA	België	20%	20%
Wolf Mountain Products LLC	Verenigde Staten	45%	45%

De boekwaarde van de deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode is als volgt:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Établissements Violleau SAS	-	1,9
Jupiter Sulphur LLC	17,0	14,7
T-Power SA	9,6	7,8
Overige deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	0,7	0,7
Totaal	27,3	25,1

Geen enkele van de deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode is beursgenoteerd en bijgevolg is er geen publieke waardering beschikbaar.

Samenvatting van de financiële informatie van deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode aan 100%:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Vaste activa	415,1	389,3
Vlottende activa	99,7	83,7
Totaal activa	514,7	473,1
Eigen vermogen	83,5	73,6
Schulden op meer dan één jaar	400,0	364,8
Schulden op ten hoogste één jaar	31,2	34,7
Totaal eigen vermogen en schulden	514,7	473,1
Omzet	107,4	125,8
Kostprijs verkopen	-33,9	-49,7
Brutowinst	73,5	76,1
Bedrijfswinst (+) / verlies (-) vóór niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen (REBIT)	38,5	39,8
Bedrijfswinst (+) / verlies (-) (EBIT)	38,5	39,8
Financierings (kosten) / opbrengsten - netto	-15,8	-16,7
Winst (+) / verlies (-) vóór belastingen	22,7	23,1
Winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode	14,7	13,9
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	16,2	19,5

De toename van de vaste activa heeft betrekking op de bouw van een nieuwe zwavel terugwinnings- en verwerkingsfabriek door Jupiter Sulphur LLC. Om deze bouw te financieren werden nieuwe leningen door Jupiter Sulphur LLC aangegegaan. Deze hebben een impact op de schulden op meer dan één jaar.

15. UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -SCHULDEN

(Miljoen EUR)	Vorderingen		Schulden		Netto	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Materiële vaste activa	1,7	0,9	-48,5	-42,4	-46,8	-41,5
Overige immateriële activa	9,1	7,5	-6,6	-7,0	2,5	0,5
Voorraden	8,5	4,7	-0,7	-0,8	7,7	3,9
Personeelsbeloningen	4,6	3,6	-1,8	-2,6	2,8	1,0
Voorzieningen	17,0	21,6	-24,3	-27,2	-7,3	-5,7
Andere bestanddelen	6,6	5,1	-7,7	-3,7	-1,0	1,4
Fiscaal overgedragen verliezen	28,2	27,7	-	-	28,2	27,7
Bruto uitgestelde belastingvorderingen (schulden)	75,7	71,1	-89,5	-83,8	-13,8	-12,7
Compensatie van belastingen	-44,0	-41,1	44,0	41,1		
Netto uitgestelde belastingvorderingen (schulden)	31,7	30,0	-45,5	-42,7	-13,8	-12,7

Uitgestelde belastingvorderingen op fiscaal overgedragen verliezen van de Belgische moedermaatschappij, Tessenderlo Chemie nv, werden voor 20,0 miljoen EUR opgenomen per jaareinde 2016 (totaal overgedragen fiscale verliezen en belastingkredieten van Tessenderlo Chemie nv bedragen 146,1 miljoen EUR). Bovendien werden er verder uitgestelde belastingvorderingen opgenomen in 2016 voor een bedrag van 8,2 miljoen EUR, voornamelijk voor fiscaal overgedragen verliezen in Frankrijk (totaal overgedragen fiscale verliezen en belastingkredieten in Frankrijk bedragen 67,4 miljoen EUR). Deze werden opgenomen naar aanleiding van het beoordelen van de toekomstige belastbare winsten per jaareinde 2016.

Op 31 december 2016 werden uitgestelde belastingsschulden voor een bedrag van 1,7 miljoen EUR (2015: 4,2 miljoen EUR), betreffende de niet-uitgekeerde reserves binnen de dochterondernemingen van de groep, niet

opgenomen onder de uitgestelde belastingsschulden omdat het management niet verwacht dat deze schuld zich zal realiseren in de nabije toekomst.

De overgedragen fiscale verliezen en belastingkredieten, inclusief de notionele interestaftrek, waarvoor geen uitgestelde belastingvordering werd aangelegd, bedragen 258,1 miljoen EUR (2015: 285,3 miljoen EUR). Van deze belastingkredieten is 41,7 miljoen EUR voor een beperkte periode overdraagbaar (deze vervallen in de periode 2017-2021). Uitgestelde belastingvorderingen worden enkel opgenomen in de mate dat er voldoende toekomstige belastbare winsten (in de komende vijf jaar) beschikbaar zullen zijn, waartegen de ongebruikte fiscale verliezen en belastingkredieten kunnen afgezet worden.

De beweging van de uitgestelde belastingvorderingen en -schulden tijdens het jaar kan als volgt samengevat worden¹⁴:

(Miljoen EUR)	Saldo op 1 januari 2016	Opgenomen in de winst- en verliesrekening	Opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten	Wijziging in de consolidatiekring	Omrekeningsverschillen	Saldo op 31 december 2016
Materiële vaste activa	-41,5	-3,0	-	-1,0	-1,3	-46,8
Overige immateriële activa	0,5	1,9	-	0,0	0,1	2,5
Voorraden	3,9	3,8	-	-	0,0	7,7
Personeelsbeloningen	1,0	2,9	-1,2	-	0,1	2,8
Voorzieningen	-5,7	-1,6	-	-	0,0	-7,3
Andere bestanddelen	1,4	-2,1	-	-	-0,3	-1,0
Fiscaal overgedragen verliezen	27,7	0,6	-	-	-0,1	28,2
Totaal	-12,7	2,5	-1,2	-1,0	-1,4	-13,8

16. HANDELS- EN OVERIGE VORDERINGEN

(Miljoen EUR)	2016	2015
Handels- en overige vorderingen op meer dan één jaar		
Handelsvorderingen	0,0	0,0
Brutohandelsvorderingen	0,0	0,0
Waardeverminderingen	-	-
Overige vorderingen	10,9	10,5
Vorderingen gerelateerd aan pensioenplannen	-	4,4
Totaal	10,9	14,9

(Miljoen EUR)	2016	2015
Handels- en overige vorderingen op ten hoogste één jaar		
Handelsvorderingen	226,3	208,7
Brutohandelsvorderingen	232,9	216,9
Waardeverminderingen	-6,6	-8,1
Overige vorderingen	34,2	35,5
Vooruitbetalingen	0,4	0,8
Vorderingen op verbonden partijen	7,1	8,2
Totaal	268,0	253,2

Vorderingen op verbonden partijen hebben betrekking op vorderingen op joint ventures (toelichting 30 - Verbonden partijen).

¹⁴ Uitgestelde belastingsschulden en uitgestelde belastingkosten worden weergegeven als negatieve bedragen; uitgestelde belastingvorderingen en uitgestelde belastingopbrengsten worden weergegeven als positieve bedragen.

De ouderdomsbalans van de brutohandelsvorderingen en waardeverminderingen wordt toegelicht in de rubriek “Kredietrisico” van toelichting 26 - Financiële instrumenten.

De overige vorderingen op meer dan één jaar hebben voornamelijk betrekking op een Franse belastingvordering van 8,2 miljoen EUR (2015: 7,9 miljoen EUR) gerelateerd aan belastingkredieten voor competitiviteit, werkgelegenheid en onderzoek.

De daling van de vorderingen gerelateerd aan pensioenplannen wordt verklaard door wijzigingen in financiële veronderstellingen (de daling van de discontovoet voor het actualiseren van pensioenverplichtingen). Dit resulteerde in een verplichting die de activa van het pensioenplan in het Verenigd Koninkrijk overschreed.

De overige vorderingen op ten hoogste één jaar bevatten voornamelijk een netto inkomstenbelastingvordering in de Verenigde Staten, overige belasting- en BTW vorderingen en diverse, individueel, niet-significante bedragen binnen meerdere dochterondernemingen van de groep.

Het “non-recourse” factoringprogramma werd opgeschort tijdens 2016 en 2015. Er werd geen cash ontvangen via diverse “non-recourse” factoring- en effectiseringprogramma’s, waarbij handelsvorderingen werden verkocht aan hun nominale waarde verminderd met een korting in ruil voor cash.

17. VOORRADEN

(Miljoen EUR)	2016	2015
Hulpstoffen	61,4	56,8
Goederen in bewerking	7,7	8,6
Gereed product	212,8	198,4
Handelsgoederen	27,8	25,1
Totaal	309,7	288,9

Er werden geen voorraden in pand gegeven.

De voorraadkosten die werd verwerkt in de kostprijs verkopen in 2016 bedraagt 615,7 miljoen EUR (2015: 651,8 miljoen EUR).

Er waren geen significante toevoegingen of terugnames van afwaarderingen op voorraden in 2016. In 2015 werd een bedrag van 27,8 miljoen EUR in kosten genomen, waarvan een afwaardering van 21,6 miljoen EUR op voorraad en wisselstukken (die deel uitmaken van de hulpstoffen) ten gevolge van gewijzigde boekhoudkundige inschattingen betreffende verouderde voorraden (11,8 miljoen EUR werd opgenomen in de kostprijs verkopen en 9,8 miljoen EUR werd opgenomen in niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen).

18. GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

(Miljoen EUR)	2016	2015
Termijndeposito's	57,7	80,0
Zichtrekeningen	61,5	50,2
Geldmiddelen en kasequivalenten	119,2	130,2
Kortetermijnschulden bij kredietinstellingen	-0,0	-0,5
Geldmiddelen en kasequivalenten in het kasstroomoverzicht	119,2	129,7

De termijndeposito's hebben een maximum looptijd van 1 maand. De geldmiddelen en kasmiddelen op 31 december 2016 omvatten 77.3 miljoen USD (of 73.3 miljoen EUR).

19. EIGEN VERMOGEN

Aandelenkapitaal en uitgiftepremie

	Gewone aandelen	
	2016	2015
Aantal aandelen per 1 januari	42.902.722	42.396.563
Uitgegeven aandelen per 16 juli 2015	-	396.476
Uitgegeven aandelen per 24 augustus 2015	-	53.866
Uitgegeven aandelen per 26 oktober 2015	-	12.251
Uitgegeven aandelen per 18 december 2015	-	43.566
Uitgegeven aandelen per 19 juli 2016	61.236	-
Uitgegeven aandelen per 26 augustus 2016	46.009	-
Uitgegeven aandelen per 27 oktober 2016	24.784	-
Uitgegeven aandelen per 16 december 2016	34.133	-
Aantal aandelen per 31 december - volstort	43.068.884	42.902.722

Het aantal aandelen bevat 13.832.834 aandelen op naam (2015: 13.892.809) en 29.236.050 gewone aandelen aan toonder (2015: 29.009.913). De aandelen zijn zonder nominale waarde. De aandeelhouders van Tessenderlo Chemie nv hebben het recht om dividenden te ontvangen zoals goedgekeurd, alsook op één stem per aandeel op algemene aandeelhoudersvergaderingen van de vennootschap.

Naar aanleiding van de omzetting van warranten werden gewone aandelen opgenomen in verhandeling op Eurolist van Euronext Brussels op:

- 19 juli 2016: 61.236 gewone aandelen. Deze transactie verhoogde het geplaatst kapitaal en uitgiftepremies met 1,3 miljoen EUR;
- 26 augustus 2016: 46.009 gewone aandelen. Deze transactie verhoogde het geplaatst kapitaal en uitgiftepremies met 1,0 miljoen EUR;
- 27 oktober 2016: 24.784 gewone aandelen. Deze transactie verhoogde het geplaatst kapitaal en uitgiftepremies met 0,5 miljoen EUR;
- 16 december 2016: 34.133 gewone aandelen. Deze transactie verhoogde het geplaatst kapitaal en uitgiftepremies met 0,7 miljoen EUR.

Het voorstel van de raad van bestuur om geen dividend toe te kennen voor het boekjaar 2015, werd goedgekeurd door de aandeelhouders van Tessenderlo Chemie nv op hun jaarlijkse algemene vergadering die plaatsvond op 7 juni 2016.

Er werden in 2016 geen nieuwe aandelen aangeboden aan het personeel.

Toegestaan kapitaal

Zoals goedgekeurd tijdens de buitengewone algemene vergadering gehouden op 7 juni 2011 werd aan de raad van bestuur de bevoegdheid toegekend om, gedurende de termijn en op de manier bepaald, het kapitaal van Tessenderlo Chemie nv, in een of meerdere malen te verhogen tot beloop van een maximum bedrag van 40,0 miljoen EUR, uitsluitend in het kader van (i) kapitaalverhogingen voorbehouden aan de personeelsleden van de groep, (ii) kapitaalverhogingen in het kader van de uitgifte van warranten ten gunste van bepaalde personeelsleden van de groep, en eventueel, ten behoeve van bepaalde personen die geen personeelslid zijn van de groep, (iii) kapitaalverhogingen in het kader van een optioneel dividend, ongeacht of in dit kader het dividend rechtstreeks wordt uitbetaald in aandelen dan wel het dividend wordt uitgekeerd in contanten en vervolgens met de uitgekeerde contanten kan worden ingeschreven op aandelen, in voorkomend geval met een opleg in geld en (iv) kapitaalverhogingen die geschieden door omzetting van reserves of overige posten van het eigen vermogen, teneinde toe te laten om het bedrag van het maatschappelijk kapitaal af te ronden naar het dichtstbijzijnde rond bedrag. De bevoegdheid van de raad van bestuur, om het kapitaal te verhogen, verviel op 7 juni 2016.

Wettelijke reserves Volgens de Belgische wetgeving moet elk jaar 5% van de statutaire nettowinst van een Belgische onderneming overgedragen worden naar de wettelijke reserve tot deze wettelijke reserve 10% van het geplaatst kapitaal bedraagt. Deze wettelijke reserve van de vennootschap bedraagt 18,4 miljoen EUR op balansdatum. Normaal kan deze reserve niet uitgekeerd worden aan de aandeelhouders, behalve in het geval van vereffening.

De te betalen dividenden door de operationele dochterondernemingen aan Tessenderlo Chemie nv zijn, naast andere beperkingen, onderworpen aan algemene beperkingen opgelegd door wetgevingen van de respectievelijke rechtsdistricten waar deze dochterondernemingen georganiseerd en operationeel zijn. Dividenden aan de moedermaatschappij betaald door bepaalde dochterondernemingen zijn eveneens onderworpen aan roerende voorheffing.

Omrekeningsverschillen

De omrekeningsverschillen omvatten alle wisselkoersverschillen die het resultaat zijn van de omrekening van de jaarrekeningen van buitenlandse entiteiten.

Indekkingsreserves

De indekkingsreserves omvatten het effectieve deel van de cumulatieve nettowijziging in de reële waarde van kasstroomafdekkingsinstrumenten voor zover het afgedekte risico nog geen invloed had op de winst-en-verliesrekening.

Dividenden De raad van bestuur zal op 6 juni 2017 aan de algemene vergadering van aandeelhouders voorstellen om geen dividend uit te keren over het financiële jaar 2016.

Kapitaalmanagement

Het beleid van de raad van bestuur bestaat erin om een sterke kapitaalbasis te behouden en zodoende het vertrouwen van investeerders, leveranciers en dat van de markt te bewaren alsook de toekomstige ontwikkeling van de activiteiten te kunnen voortzetten. Kapitaal bestaat uit geplaatst kapitaal, uitgiftepremies en reserves.

De raad van bestuur wenst een evenwicht te behouden tussen een hoger rendement enerzijds door middel van financiële schulden en de voordelen en veiligheid van een sterke kapitaalstructuur anderzijds. Eind 2016 bedraagt de gearing ratio 18,4% (2015: 21,9%).

20. WINST PER AANDEEL

Gewone winst per aandeel

De berekening van de gewone winst per aandeel is gebaseerd op de winst toewijsbaar aan de gewone aandeelhouders en het gewogen gemiddelde van het aantal gewone aandelen, uitstaand gedurende het boekjaar.

Het gewogen gemiddelde van het aantal gewone aandelen en de winst per aandeel worden als volgt berekend:

	2016	2015
Aangepast gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen per 31 december¹	42.952.548	42.603.242
Winst (+) / verlies (-) toerekenbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap (miljoen EUR)	98,8	84,5
Gewone winst (+) / verlies (-) per aandeel (in EUR)	2,30	1,98

¹ Rekening houdend met het effect van uitgegeven aandelen, dat gebaseerd is op het gewogen gemiddelde aantal uitgegeven aandelen tijdens het boekjaar.

Verwaterde winst per aandeel

De berekening van de verwaterde winst per aandeel is gebaseerd op de winst toewijsbaar aan de gewone aandeelhouders en het verwaterd gewogen gemiddelde van het aantal gewone aandelen, uitstaand gedurende het boekjaar.

Potentiële gewone aandelen worden als verwaterd beschouwd enkel wanneer hun omzetting in gewone aandelen zou leiden tot een daling van de winst per aandeel of een toename van het verlies per aandeel. Het (verwaterd) gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen en de verwaterde winst per aandeel worden als volgt berekend:

	2016	2015
Aangepast gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen per 31 december	42.952.548	42.603.242
Effect van uitgegeven warrants ¹	6.386	63.266
Verwaterd gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen per 31 december	42.958.934	42.666.508
Winst (+) / verlies (-) toerekenbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap (miljoen EUR)	98,8	84,5
Verwaterde winst (+) / verlies (-) per aandeel (in EUR)	2,30	1,98

¹ de gemiddelde prijs van de aandelen die werd gebruikt in de berekening van winst/verlies per aandeel is gebaseerd op de gemiddelde dagdagelijkse slotkoers van het aandeel van Tessengerlo Group zoals genoteerd op de aandelenmarkt.

Per 31 december 2016 stonden 117.345 warrants uit die aan het senior management werden toegekend. Hiervan zijn er 41.520 verwaterd en opgenomen in de berekening van de verwaterde winst per aandeel (het effect van uitgegeven warrants bedroeg 6.386). De 2016 berekening van de verwaterde winst per aandeel bevat de overige 75.825 warrants niet omdat deze niet verwaterd zijn in de gerapporteerde periode.

21. MINDERHEIDSBELANG

De deelnemingen met een minderheidsbelang zijn:

	Land	Percentage minderheidsbelang	
		2016	2015
Environmentally Clean Systems LLC	Verenigde Staten	30,99%	30,99%
ECS Myton, LLC	Verenigde Staten	49,00%	49,00%
PB Gelatins (Wenzhou) Co. Ltd.	China	20,00%	20,00%
PB Gelatins (Heilongjiang) Co. Ltd.	China	-	13,80%

In februari 2016 heeft de groep het overige belang van 13,8% verworven in de dochteronderneming PB Gelatins (Heilongjiang) Co. Ltd. (toelichting 4 - Acquisities en verkopen).

Samenvatting van de financiële informatie van deelnemingen met een minderheidsbelang aan 100%:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Vaste activa	11,8	32,6
Vlottende activa	13,6	26,0
Totaal activa	25,4	58,5
Eigen vermogen	2,3	3,9
Schulden op meer dan één jaar	4,6	7,7
Schulden op ten hoogste één jaar	18,6	47,0
Totaal eigen vermogen en schulden	25,4	58,5
Omzet	15,2	24,7
Kostprijs verkopen	-15,4	-29,9
Brutowinst	-0,2	-5,2
Bedrijfswinst (+) / verlies (-) vóór niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen (REBIT)	-3,6	-9,4
Bedrijfswinst (+) / verlies (-) (EBIT)	-3,7	-13,5
Financierings (kosten) / opbrengsten - netto	-1,0	-2,5
Winst (+) / verlies (-) vóór belastingen	-4,7	-16,0
Winst (+) / verlies (-) over de verslagperiode	-4,9	-14,2

22. FINANCIËLE SCHULDEN

(Miljoen EUR)	2016	2015
Financiële schulden op meer dan één jaar	226,9	226,7
Financiële schulden op ten hoogste één jaar	28,9	48,3
Totaal financiële schulden	255,8	275,0
Geldmiddelen en kasequivalenten	-119,2	-130,2
Kortetermijnschulden bij kredietinstellingen	0,0	0,5
Netto financiële schuld	136,6	145,3

Eind 2016 kwam de netto financiële schuld van de groep uit op 136,6 miljoen EUR, hetgeen een leverage ratio impliceert van 0,7x. De netto financiële schuld bedroeg 145,3 miljoen EUR eind 2015.

Financiële schulden op meer dan één jaar en op ten hoogste één jaar

(Miljoen EUR)	2016	2015
Financiële schulden op meer dan één jaar		
Leasingschulden	0,1	0,1
Obligaties (met vervaldatum in 2022 en 2025)	223,6	223,6
Kredietinstellingen	3,2	3,0
Totaal	226,9	226,7
Financiële schulden op ten hoogste één jaar		
Leasingschulden op minder dan één jaar	0,1	0,0
Handelspapier en kredietinstellingen	28,8	48,3
Totaal	28,9	48,3

De financiële schulden op meer dan één jaar bevatten twee series van obligaties, uitgegeven in 2015, met een looptijd van 7 jaar (de "2022 obligaties") en 10 jaar (de "2025 obligaties"). Beide obligaties zijn uitgegeven met vaste coupons van respectievelijk 2,875% en 3,375%.

De groep heeft toegang tot een Belgisch programma van handelspapier voor een bedrag van 200,0 miljoen EUR waarvan 28,0 miljoen EUR werd gebruikt per eind december 2016 en opgenomen is in de financiële schulden op ten hoogste één jaar (31 december 2015: 43,0 miljoen EUR). Dit handelspapier is uitgegeven door Tessenderlo Chemie nv, de moedermaatschappij.

Per 31 december 2016 heeft er geen opname plaatsgevonden van de vijfjarige toegezegde bilaterale kredietlijnen. Het totaal bedrag van deze toegezegde bilaterale kredietlijnen bedraagt 142,5 miljoen EUR (waarvan een deel opgevraagd kan worden in USD).

Per jaareinde 2016 zijn er geen andere significante in pandgevingen voor de financiële schulden of na te leven financiële convenanten dan deze opgenomen in de 2015 obligatie documentatie.

Financiële schulden op meer dan één jaar en op ten hoogste één jaar per munteenheid

Analyse van de financiële schulden op ten hoogste één jaar en op meer dan één jaar per munteenheid, uitgedrukt in EUR (2016):

(Miljoen EUR)	EUR	Overige	Totaal
Financiële schulden op ten hoogste één jaar	28,8	0,1	28,9
Financiële schulden op meer dan één jaar	226,7	0,2	226,9

Totaal financiële schulden	255,6	0,3	255,8
Percentage van totale financiële schulden	99,9%	0,1%	100,0%

Analyse van de financiële schulden op ten hoogste één jaar en op meer dan één jaar per munteenheid, uitgedrukt in EUR (2015):

(Miljoen EUR)	EUR	Overige	Totaal
Financiële schulden op ten hoogste één jaar	43,6	4,7	48,3
Financiële schulden op meer dan één jaar	226,6	0,1	226,7
Totaal financiële schulden	270,2	4,8	275,0
Percentage van totale financiële schulden	98,2%	1,8%	100,0%

Financiële leasing

Er zijn geen individueel significante financiële leasingcontracten in 2016 en 2015.

23. PERSONEELSBELONINGEN

De voorzieningen voor personeelsbeloningen werden als volgt opgenomen in de balans per 31 december:

(Miljoen EUR)	2016				2015			
	Voorziening voor brugpensioenen	Pensioenplannen met een te bereiken doel	Overige personeelsbeloningen	Totaal	Voorziening voor brugpensioenen	Pensioenplannen met een te bereiken doel	Overige personeelsbeloningen	Totaal
Op meer dan één jaar	5,6	51,1	4,8	61,5	7,8	38,0	2,4	48,3
Op ten hoogste één jaar	1,7	-	0,2	1,8	1,6	-	0,2	1,7
Totaal	7,3	51,1	5,0	63,3	9,4	38,0	2,6	50,0

(Miljoen EUR)	2016			
	Voorziening voor brugpensioenen	Pensioenplannen met een te bereiken doel	Overige personeelsbeloningen	Totaal
Saldo op 1 januari 2016	9,4	38,0	2,6	50,0
Toevoeging van voorzieningen	0,1	13,8	1,8	15,7
Aanwending van voorzieningen	-1,7	-0,7	-0,1	-2,5
Terugname van voorzieningen	-	-	-	0,0
Overboekingen	-0,6	-	0,7	0,1
Omrekeningsverschillen	-	0,0	0,0	0,0
Saldo op 31 december 2016	7,3	51,1	5,0	63,3

De voorzieningen voor brugpensioen bedragen 7,3 miljoen EUR per 31 december 2016, waarvan 5,6 miljoen EUR betrekking heeft op de sluiting van de fosfaatproductie in 2013 (opgenomen in overeenstemming met de bepalingen in IAS 19 voor ontslagvergoedingen).

De voorzieningen voor overige personeelsbeloningen omvatten de anciënniteitsvoordelen ("nationale orde van verdienste (médailles d'honneur du travail)", premies voor jubilea, ...).

Een algemene beschrijving van het type plan

• Personeelsbeloningen

Deze verplichtingen worden geboekt om de vergoedingen na uitdiensttreding te dekken en zij dekken de pensioenplannen en andere voordelen, in overeenstemming met de lokale praktijken en voorwaarden, en gebruik makend van een actuariële berekening die de financiering van de verzekeringsmaatschappijen en andere pensioenplannen in rekening neemt. De belangrijkste pensioenplannen bevinden zich in België, Nederland, Groot-Brittannië en Duitsland.

• Vaste bijdrage pensioenplannen

De vaste bijdrage pensioenplannen zijn plannen voor dewelke de onderneming vooraf vastgestelde bijdragen stort in een juridische vennootschap of een afzonderlijk fonds, in overeenstemming met de bepalingen van het plan. De wettelijke of feitelijke verplichting van de groep is beperkt tot de gestorte bijdragen. De bijdragen worden geboekt als kosten in de winst-en-verliesrekening op het ogenblik dat ze zich voordoen en worden opgenomen in toelichting 7 - Personeelskosten en hiermee verbonden voordelen.

• Pensioenplannen met een te bereiken doel

De pensioenplannen met een te bereiken doel dekken de vergoedingen gebaseerd op het loon en het aantal jaren dienst. Deze plannen worden extern gefinancierd door pensioenfondsen of verzekeringsmaatschappijen. Onafhankelijke actuarissen voeren op jaarbasis een actuariële waardering uit.

De pensioenplannen met een te bereiken doel in België zijn allemaal eindsalaris pensioenplannen en keren de voordelen aan de aangeslotenen uit in de vorm van een gegarandeerd pensioenkapitaal (betaalbaar als een éénmalig kapitaal of een levenslange rente). Deze plannen worden gedekt door een beheerd pensioenfonds en door groepsverzekeringscontracten. De toegekende voordelen zijn afhankelijk van het aantal jaren dienst en van het gemiddeld salaris in de laatste 3 jaar vóór pensionering, of het gemiddeld salaris van de beste 3 opeenvolgende jaren, indien deze hoger is.

De vaste bijdrage pensioenplannen in België zijn wettelijk verplicht om een minimumrentabiliteit te garanderen (de wettelijke minimumrentabiliteit bedraagt 1,75% vanaf 1 januari 2016, terwijl deze voordien voor werkgeversbijdragen 3,25% bedroeg). In de mate dat de wettelijke rentabiliteitsgarantie voldoende afgedekt is, heeft de groep geen verdere betalingsverplichting buiten de pensioenbijdragen die in de winst-en-verliesrekening worden opgenomen op het moment dat de gerelateerde dienst is geleverd. De vaste bijdrage pensioenplannen in België moeten behandeld worden als pensioenplannen met een te bereiken doel volgens IAS 19 aangezien ze niet aan de criteria voldoen om behandeld te worden als pure vaste bijdrage pensioenplannen onder IFRS. De groep volgt de voorgeschreven methodologie voor de verwerking van pensioenplannen met een te bereiken doel in lijn met onder meer IAS 19 §57.(a), namelijk de “projected unit credit” methode. In het kader van vaste bijdrage pensioenplannen met een gegarandeerde minimumrentabiliteit is de pensioenverplichting de actuele waarde van de totale geraamde en verwachte voordelen (uiteindelijke kosten) voor een volledige loopbaan gebruik makend van opgebouwde rechten op het moment van de berekening, verhoogd met de verwachte toekomstige bijdragen (geraamd en gebruik makend van assumpties betreffende salarisstijging) en welke verwant is met de diensten geleverd op datum van berekening en rapportering. De gegarandeerde minimumrentabiliteit wordt bij de toekomstige bijdragen gevoegd. Het verschil tussen de pensioenverplichting en de reële waarde van de fondsbeleggingen (IAS 19 §57.(a) (iii)) werd opgenomen in de balans.

De fondsbeleggingen van de vaste bijdrage pensioenplannen in België zijn opgenomen in het Belgische pensioenfonds “OFP Pensioenfondsen” of zijn extern verzekerd via verzekeringscontracten. Voor de plannen gefinancierd via verzekeringscontracten, worden er verschillende rendementen gegarandeerd op de reserves en op de premies afhankelijk van het niveau bereikt op specifieke data:

- Voor de bijdragen betaald tot 01/01/2001 bedraagt het gegarandeerd rendement 4,75%;
- Voor de bijdragen betaald in de periode van 01/01/2001 tot 01/01/2013 bedraagt het gegarandeerd rendement 3,25%;
- Voor de bijdragen betaald in de periode van 01/01/2013 tot 01/04/2015 bedraagt het gegarandeerd rendement 1,75%.

- Voor de bijdragen betaald in de periode van 01/04/2015 tot 01/10/2015 bedraagt het gegarandeerd rendement 0,75%.
- Voor de bijdragen betaald in de periode 01/10/2015 tot 1/10/2016 bedraagt het gegarandeerd rendement 0,50%.
- Voor de bijdragen betaald vanaf 1/10/2016 bedraagt het gegarandeerd rendement 0,10%.

De pensioenplannen in Groot-Brittannië en in Duitsland zijn eindsalaris pensioenplannen en voorzien een levenslang gegarandeerd pensioen. Het plan in Groot-Brittannië is gedekt door een beheerd pensioenfonds en het plan in Duitsland is gedekt door voorzieningen opgenomen in de geconsolideerde balans.

Voor de pensioenplannen in Groot-Brittannië en in België, die gedekt zijn door een beheerd pensioenfonds, moet de raad van bestuur, volgens het pensioenreglement, bestaan uit vertegenwoordigers van de onderneming en aangeslotenen in het plan. De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het beheer van deze plannen.

De groep is blootgesteld aan een aantal risico's verbonden met de pensioenplannen met een te bereiken doel. De belangrijkste risico's zijn de volgende:

- Volatiliteit van de activa: de groep voert op regelmatige basis een ALM (Asset and Liability Management) studie uit voor het beheerd pensioenfonds teneinde een nauwkeurige overeenstemming te garanderen tussen de fondsbeleggingen en de verplichtingen. De plannen hebben belangrijke investeringen in investeringsfondsen, die beleggen in aandelen, en zijn bijgevolg blootgesteld aan aandelenmarktrisico's.
- Inflatie, interestvoet en levensverwachting: de pensioenen in de meeste plannen zijn verbonden met inflatie. Bijgevolg zijn de pensioenplannen blootgesteld aan risico's betreffende de inflatie, interestvoet en levensverwachting van de gepensioneerden.

De groep is van oordeel dat alle pensioenplannen met een te bereiken doel gelijkaardige kenmerken en risico's hebben.

Pensioenplan met een te bereiken doel

De bedragen opgenomen in de balans zijn de volgende:

(Miljoen EUR)	toelichting	2016	2015
Netto actuele waarde van de volledig gefinancierde verplichtingen		-	-47,3
Netto actuele waarde van de gedeeltelijk gefinancierde verplichtingen		-137,9	-79,5
Netto actuele waarde van de volledig niet-gefinancierde verplichtingen		-25,8	-21,8
Totale netto actuele waarde van de verplichtingen		-163,7	-148,6
Reële waarde van de fondsbeleggingen		112,6	115,1
Netto(verplichting) / vordering		-51,1	-33,6
Bedragen opgenomen in de balans:			
Schulden		-51,1	-38,0
Vorderingen	16	-	4,4
Netto(verplichting) / vordering		-51,1	-33,6

De reconciliatie van de nettopensioen(verplichting)/vordering en haar componenten wordt in volgende tabel weergegeven:

(Miljoen EUR)	2016			2015		
	Netto actuele waarde van de verplichtingen	Reële waarde van de fonds-beleggingen	Netto (verplichting) / vordering	Netto actuele waarde van de verplichtingen	Reële waarde van de fonds-beleggingen	Netto (verplichting) / vordering
Saldo op 1 januari	-148,6	115,1	-33,6	-161,5	117,1	-44,4
Opgenomen in de winst-en-verliesrekening						
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	-5,0	-	-5,0	-5,8	-	-5,8
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten - Bijdrage werknemers	-	0,3	0,3	-	0,4	0,4
Rente(kosten) / opbrengsten	-3,5	3,0	-0,6	-3,6	3,0	-0,6
(Kosten)/opbrengsten van inperking	-	-	0,0	0,1	-	0,1
Administratieve kosten	-	-0,3	-0,3	-	-0,4	-0,4
Totaal opgenomen in de winst-en-verliesrekening	-8,5	3,0	-5,6	-9,3	3,1	-6,3
Opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten						
Herwaarderingen:						
- Opbrengsten/(kosten) door wijzigingen in demografische veronderstellingen	-	-	-	-	-	-
- Opbrengsten/(kosten) door wijzigingen in financiële veronderstellingen	-19,3	-	-19,3	8,2	-	8,2
- Ervaringsaanpassingen: opbrengsten/(kosten)	0,5	3,9	4,4	2,7	1,8	4,5
Totaal opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten	-18,8	3,9	-14,9	10,9	1,8	12,7
Overige						
Omrekeningsverschillen op buitenlandse plannen	7,0	-7,4	-0,4	-3,3	3,3	0,0
Bijdragen van de werkgever	-	3,4	3,4	-	4,4	4,4
Betaalde vergoedingen	5,3	-5,3	0,0	14,6	-14,6	0,0
Totaal overige	12,3	-9,3	3,0	11,3	-6,9	4,4
Saldo op 31 december	-163,7	112,6	-51,1	-148,6	115,1	-33,6

Het verlies door de wijziging in financiële veronderstellingen in 2016, opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten, kan voornamelijk verklaard worden door de afname van de disconteringsvoet gebruikt in de 2016 berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichting met een te bereiken doel (gewogen gemiddelde van 1,7%) in vergelijking met de disconteringsvoet gebruikt in 2015 (gewogen gemiddelde van 2,5%). De opbrengst in 2015 door de wijziging in financiële veronderstellingen werd verklaard door de toename van de gewogen gemiddelde disconteringsvoet in vergelijking met deze gebruikt in 2014 (van 2,2% naar 2,5%).

De netto periodieke pensioenkosten zijn vervat in de volgende rubrieken van de winst-en-verliesrekening:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Kostprijs verkopen	-0,8	-0,7
Distributiekosten	-0,1	-0,1
Verkoop- en marketingkosten	-0,2	-0,3
Administratieve kosten	-2,5	-3,4
Overige bedrijfsopbrengsten/(kosten)	-1,4	-1,1
Financierings (kosten) / opbrengsten - netto	-0,6	-0,6
Niet-recurrente en uitzonderlijke operationele opbrengsten/(kosten)	-	0,0
Totaal	-5,6	-6,3

De effectieve opbrengsten van de fondsbeleggingen in 2016 bedroegen 6,9 miljoen EUR (2015: 4,8 miljoen EUR).

De groep verwacht in 2017 een bijdrage van 3,2 miljoen EUR te leveren voor de pensioenplannen met een te bereiken doel.

De reële waarde van de belangrijkste categorieën van fondsbeleggingen is de volgende:

(Miljoen EUR)	2016				2015			
	Genoteerd	Niet genoteerd	Totaal	%	Genoteerd	Niet genoteerd	Totaal	%
Vastgoed	-	4,0	4,0	3,6%	-	4,0	4,0	3,5%
Verzekeringscontracten	-	18,7	18,7	16,6%	-	17,9	17,9	15,6%
Geldmiddelen en kasequivalenten	-	7,4	7,4	6,5%	-	4,9	4,9	4,3%
Investeringsfondsen	80,4	-	80,4	71,4%	86,1	-	86,1	74,9%
Tessengerlo Chemie obligatie met vervaldatum 15 juli 2022	2,1	-	2,1	1,9%	2,0	-	2,0	1,8%
Totaal	82,5	30,1	112,6	100,0%	88,2	26,9	115,1	100,0%

De fondsbeleggingen omvatten geen vastgoed in gebruik genomen door de groep en geen aandelen van de moedermaatschappij noch van de dochterondernemingen.

De investeringsfondsen omvatten een portefeuille van investeringen in aandelen, vastrentende beleggingen en andere financiële activa. Deze diversificatie beperkt het risico van de portefeuille tot een minimum.

De belangrijkste actuariële veronderstellingen, gebruikt in de bepaling van de pensioenverplichtingen op balansdatum (uitgedrukt als gewogen gemiddelden), zijn de volgende:

	2016	2015
Discontovoet per 31 december	1,7%	2,5%
Verwachte procentuele salarisstijging	1,0%	1,0%
Inflatie	2,3%	2,3%

Veronderstellingen betreffende toekomstige sterftcijfers, gebaseerd op gepubliceerde statistieken en sterftetabellen, zijn de volgende:

	Sterftetafel
België	MR/FR - 3
Groot-Brittannië	Niet gepensioneerden: S1PXA CMI 2013 1,25% M/1,00% F trend vanaf 2003. Gepensioneerden: 90% S1PMA/80% S1PFA CMI 2013 1,25% M/1,00% F trend vanaf 2008.
Duitsland	© RICHTTAFELN 2005 G von Klaus Heubeck - Lizenz Heubeck-Richttfaeln-GmbH, Köln

De pensioenplannen in Groot-Brittannië en in België, gedekt door beheerde pensioenfondsen, voeren minstens om de 3 jaar een ALM-studie uit overeenkomstig de “Statements of Investment Principles (SIP)” van de fondsen. De beheerders waarborgen dat de investeringsstrategie, zoals bepaald in de SIP, overeenstemt met de ALM- strategie en deze wordt nauwlettend opgevolgd door de vermogensbeheerders.

De volgende driejaarlijkse evaluatie van het pensioenfonds in Groot-Brittannië zal worden uitgevoerd op 1 januari 2017. Het Belgische plan voert jaarlijks een evaluatie uit. De groep verwacht niet dat de reguliere bijdragen significant zullen stijgen.

De gewogen gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen bedraagt 10,7 jaar voor de pensioenplannen in de eurozone. De looptijd voor het pensioenplan in Groot-Brittannië bedraagt 19,8 jaar.

De gevoeligheid van de pensioenverplichting voor wijzigingen in de belangrijkste actuariële veronderstellingen per 31 december 2016 is als volgt:

	Wijziging in veronderstelling	Invloed op de pensioenverplichting	Wijziging in veronderstelling	Invloed op de pensioenverplichting
Discontovoet	+0.5%	-7,5%	-0.5%	8,0%
Salarisgroei	+0.5%	3,5%	-0.5%	-1,3%
Pensioen-/inflatiegroei	+0.5%	4,7%	-0.5%	-4,5%
Levensverwachting	+ 1 jaar	1,9%	- 1 jaar	-1,9%

De bovenstaande gevoeligheidsanalyses zijn gebaseerd op een wijziging in één veronderstelling terwijl alle andere veronderstellingen constant worden gehouden. Dit is in de praktijk vrij onwaarschijnlijk, vermits wijzigingen in sommige veronderstellingen een correlatie kunnen vertonen.

Op aandelen gebaseerde betalingen

In het verleden werd een warrantplan gecreëerd om de loyaliteit en motivatie van het senior management van de groep te verhogen. Het plan gaf het senior management de mogelijkheid om warrants te aanvaarden die hen het recht gaven om aandelen te onderschrijven. De raad van bestuur bepaalde jaarlijks de lijst met de begunstigden. Er bestonden geen voorwaarden met betrekking tot het aantal dienstjaren, echter de begunstigden mochten niet ontslagen zijn of hun ontslag hebben ingediend (en hun hiermee gerelateerde opzeggingstermijn uitdienen). Het benoemings- en vergoedingscomité kende de warrants toe aan de begunstigden op basis van de door hen geleverde prestaties.

De uitoefenprijs van de warrant was gelijk aan de gemiddelde marktprijs van de onderliggende aandelen in de dertig werkdagen voorafgaand aan de dag van het aanbod of de marktprijs op de laatste dag voorafgaand aan het aanbod, indien deze waarde lager was. Voor Amerikaanse ingezetenen was de uitoefenprijs gelijk aan de prijs van de normale aandelen van Tessenderlo Chemie nv bij afsluiting van de beurs op de dag zelf van het aanbod.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitgegeven warrants per 31 december 2016:

Toewijzingsdatum	Laatste uitoefendatum	Gemiddelde uitoefenprijs	Aantal uitstaande onderschrijvingsrechten
november '05	juli '17	25,46	7.400
november '06	juli '18	28,20	22.120
januari '08	december '17	40,48	75.825
januari '13	december '19	20,81	12.000
Totaal			117.345

IFRS 2 *Op aandelen gebaseerde betalingen* vereist dat de verloning in aandelen toegekend aan personeel verwerkt wordt in de jaarrekening gebaseerd op de reële waarde van de warrants op toekenningsdatum.

Er werden geen nieuwe warrants aangeboden aan het senior management van de groep in 2015 en 2016.

Het aantal en de gewogen gemiddelde uitoefenprijs van de aandelenwarrants zijn als volgt:

	2016		2015	
	Gewogen gemiddelde uitoefenprijs	Aantal warrants	Gewogen gemiddelde uitoefenprijs	Aantal warrants
Uitstaande warrants per begin boekjaar	26,09	338.598	23,69	870.073
Vervallen gedurende het boekjaar	21,26	55.091	23,44	25.316
Uitgeoefend gedurende het boekjaar	21,26	166.162	22,10	506.159
Toegekend gedurende het boekjaar	-	-	-	-
Openstaand op het einde van het boekjaar	35,21	117.345	26,09	338.598
Uitoefenbaar op het einde van het boekjaar	35,21	117.345	30,31	188.598

Per jaareinde 2016 waren 117.345 warrants uitoefenbaar aan een gemiddelde uitoefenprijs van 35,21 EUR (met een werkelijke uitoefenprijs tussen 20,76 EUR en 40,48 EUR).

De gewogen gemiddelde resterende contractuele levensduur van de warrants per 31 december 2016 bedraagt 1,2 jaar (2015: 2,6 jaar).

24. VOORZIENINGEN

(Miljoen EUR)	2016			2015		
	Op ten hoogste één jaar	Op meer dan één jaar	Totaal	Op ten hoogste één jaar	Op meer dan één jaar	Totaal
Milieu	7,2	104,0	111,2	7,1	104,9	111,9
Ontmanteling	-	20,5	20,5	-	19,5	19,5
Herstructurering	0,3	1,7	2,1	2,5	2,6	5,1
Overige	2,5	6,1	8,6	6,7	8,0	14,8
Totaal	10,0	132,4	142,4	16,3	135,0	151,3

	Milieu	Ontmanteling	Herstructurering	Overige	Totaal
Saldo op 1 januari 2016	111,9	19,5	5,1	14,8	151,3
Toevoeging van voorzieningen	1,1	1,3	-	1,8	4,2
Aanwending van voorzieningen	-4,3	-0,3	-2,4	-5,9	-12,8
Terugname van voorzieningen	-0,3	0,0	-0,5	-2,0	-2,7
Effect van verdiscontering	2,6	-	-	-	2,6
Omrekeningsverschillen	-	0,1	-	-0,0	0,0
Overboekingen	-	-	-0,1	-	-0,1
Saldo op 31 december 2016	111,2	20,5	2,1	8,6	142,4

De milieuvorzieningen bedragen 111,2 miljoen EUR en hebben voornamelijk betrekking op de milieuvorzieningen om de kosten van historische bodem- en grondwaterverontreiniging op de fabrieksterreinen te Ham (België), Tessenderlo (België), Vilvoorde (België) en Loos (Frankrijk) te dekken. Een betrouwbare schatting werd gemaakt van de uitstroom van middelen voor de afwikkeling van deze verplichting. De assumpties werden niet significant gewijzigd in 2016. Het bedrag reflecteert de huidige waarde van de verwachte toekomstige kasuitstromen van het saneringsplan gespreid over de periode 2017-2053. De gebruikte discontovoet, een afgeleide van de rentecurve van Belgische en Franse staatsobligaties op jaareinde, varieert tussen 0% en 2%.

Het gebruik van milieuvorzieningen bedraagt -4,3 miljoen EUR in 2016 (2015: -5,3 miljoen EUR), terwijl de impact van het afwikkelen van de verdiscontering -1,1 miljoen EUR bedraagt in 2016 (2015: -1,1 miljoen EUR) en is opgenomen in de financieringskosten (toelichting 9 - Financieringskosten- en opbrengsten). De impact op de milieuvorzieningen, naar aanleiding van een aangepaste fasering ten gevolge van voeger verwachte kasuitstromen, bedraagt -1,6 miljoen EUR en werd opgenomen in een niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen.

Deze erkende voorzieningen reflecteren de beste raming van het management met betrekking tot de verwachte uitgaven om aan de verplichtingen op balansdatum te kunnen voldoen.

Een aantal vestigingen in Frankrijk, die door de groep worden uitgebaat, worden onderworpen aan de wetgeving met betrekking tot de voor de bescherming van het leefmilieu geklasseerde installaties (ICPE). Deze wetgeving verplicht tot ontmanteling van geklasseerde installaties. De ontmantelingsvoorziening is opgenomen in de kost van de betreffende materiële vaste activa, welke overeenkomstig wordt afgeschreven. De totale provisie voor de vestigingen in Frankrijk bedraagt 17,8 miljoen EUR per 31 december 2016 (2015: 17,4 miljoen EUR). De geboekte bedragen werden bepaald op basis van een interne evaluatie en aan de hand van de aanschaffingswaarde van de gerelateerde activa. Deze bedragen reflecteren de beste raming van het management met betrekking tot de verwachte uitgaven. De verwachte timing van de kasuitgaven is nog niet gekend. Er worden echter geen significante kasuitgaven verwacht in de nabije toekomst.

De herstructureringsvoorzieningen hebben betrekking op het resterende saldo van eerder aangekondigde herstructureringen.

De overige voorzieningen omvatten voorzieningen voor verlieslatende leasingcontracten, voorwaardelijke belastingverplichtingen, lopende commerciële geschillen en productaansprakelijkheid en diverse, individueel, niet-significante bedragen.

Er werd geen actief geboekt, aangezien alle verwachte terugbetalingen, in voorkomend geval, als immaterieel worden beschouwd (bijvoorbeeld als gevolg van de uitvoering van milieu- en ontmantelingsplannen).

25. HANDELS- EN OVERIGE SCHULDEN

(Miljoen EUR)	2016	2015
Handels- en overige schulden op meer dan één jaar		
Toe te rekenen kosten en overgedragen opbrengsten	3,0	3,7
Overige schulden	1,2	0,6
Totaal	4,2	4,3
Handels- en overige schulden op ten hoogste één jaar		
Handelsschulden	144,5	161,1
Bezoldigingen en sociale zekerheid	51,8	56,3
BTW en overige belastingen	10,8	10,9
Toe te rekenen kosten en overgedragen opbrengsten	7,1	6,9
Handels- en overige schulden op verbonden partijen	1,1	1,9
Overige schulden	6,6	6,3
Totaal	221,9	243,4

26. FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Wisselkoersrisico

De groep is blootgesteld aan wisselkoersschommelingen wat kan leiden tot winst of verlies in wisselkoerstransacties. De activa, inkomsten en kasstromen van de groep zijn beïnvloed door schommelingen in de wisselkoersen. In het bijzonder is de groep blootgesteld aan een wisselkoersrisico op o.a. de verkopen, de aankopen, beleggingen en leningen uitgedrukt in een andere munt dan de functionele munt van de onderneming. De munten die aanleiding geven tot dit risico zijn voornamelijk USD (Amerikaanse dollar), GBP (Pond sterling), CNY (Chinese yuan), ARS (Argentijnse peso) en BRL (Braziliaanse real). Schommelingen in de wisselkoers kunnen bijgevolg een ongunstig effect hebben op de activiteiten, resultaten of op de financiële situatie van de groep.

Dochterondernemingen zijn verplicht om hun netto positie in vreemde munt, indien het gaat om gefactureerde bedragen (klanten, leveranciers), te communiceren aan Tessenderlo Chemie nv, de moedermaatschappij. Alle posities worden samengevoegd op het niveau van Tessenderlo Chemie nv en de nettosaldis (long/short), worden dan gekocht of verkocht op de markt. De belangrijkste beheersinstrumenten die gebruikt worden zijn de contante aan- en verkoop van munten gevolgd door valutaswaps.

Financiële schulden worden in het algemeen aangegaan door holdingmaatschappijen van de groep en financieringsentiteiten, die de opbrengsten van de financiële schulden beschikbaar stellen aan de operationele entiteiten. In principe worden de operationele entiteiten gefinancierd in hun functionele munt. Vanaf maart 2015 gebruikt de groep niet langer valutaswaps om intragroepsleningen in te dekken.

In groei landen is het niet altijd mogelijk om leningen aan te gaan in de lokale munt aangezien de lokale financiële markten te klein zijn, er geen fondsen beschikbaar zijn of de financiële voorwaarden te belastend zijn. Deze bedragen zijn relatief klein voor de groep.

De blootstelling aan het valutarisico van de groep kan, op basis van de nominale bedragen, als volgt voorgesteld worden (voor de gebruikte wisselkoersen, zie toelichting 1 - Samenvatting van de voornaamste boekhoudprincipes):

(Miljoen EUR)	2016				2015			
	EUR*	CNY	USD	GBP	EUR*	CNY	USD	GBP
Activa	7,6	292,7	548,2	34,3	8,4	253,1	547,5	27,3
Schulden	-13,3	-	-48,4	-0,5	-11,3	-	-36,5	-0,6
Brutoblootstelling	-5,7	292,7	499,8	33,9	-2,8	253,1	511,0	26,8
Valutaswaps	-4,1	-	5,0	-0,8	-0,8	-	-	-6,9
Nettoblootstelling	-9,8	292,7	504,8	33,1	-3,7	253,1	511,0	19,8
Netto blootstelling (in EUR)	-9,8	40,0	478,9	38,6	-3,7	35,8	469,4	27,0

* EUR omvat de blootstelling aan het valutarisico in EUR en verschillende andere, individueel niet significante, valuta uitgedrukt in EUR.

De blootstelling in USD, CNY en GBP is voornamelijk het gevolg van intragroepsleningen die vanaf maart 2015 niet langer worden ingedekt.

Indien de euro met 10% zou zijn versterkt of verzwakt ten opzichte van de volgende munten en indien we alle andere variabelen constant zouden gehouden hebben, zou de impact op het eigen vermogen en de winst na belastingen voor de periode de volgende zijn:

(Miljoen EUR)	Wijziging in de wisselkoers	Invloed op de winst-en-verliesrekening: verlies (-) / winst (+)	Invloed op het eigen vermogen: verlies (-) / winst (+)
Op 31 december 2016			
USD	+10%	-48,6	-48,1
	-10%	59,4	58,8
GBP	+10%	-3,0	-2,2
	-10%	3,6	2,6
CNY	+10%	-2,7	-2,5
	-10%	3,3	3,1
Op 31 december 2015			
USD	+10%	-45,9	-35,3
	-10%	56,1	43,1
GBP	+10%	-1,9	-2,1
	-10%	2,3	2,5
CNY	+10%	-2,0	-2,5
	-10%	2,4	3,1

Kredietrisico

De groep is onderhevig aan het risico dat de tegenpartijen met wie ze handelt (in het bijzonder haar klanten) en die betalingen aan de groep moeten doen, niet in staat zijn om een dergelijke betaling al dan niet tijdig te doen. Het merendeel van de schuldvorderingen is gedekt onder een kredietverzekeringsprogramma van de groep. De groep is er van overtuigd dat het huidige niveau van kredietverzekeringsdekking in de toekomst kan worden volgehouden.

De groep heeft geen aanzienlijke concentratie van kredietrisico. Er kan echter geen zekerheid worden gegeven dat de groep in staat zal zijn om haar potentiële verlies te beperken ten opzichte van tegenpartijen die niet in staat zijn om te betalen of tijdig te betalen. De beschikbare geldmiddelen op jaareinde worden geplaatst op deposito's bij internationaal gerenommeerde banken op heel korte termijn.

De maximale blootstelling aan kredietrisico op 31 december 2016 bedroeg 398,6 miljoen EUR (2015: 399,3 miljoen EUR). Dit bedrag is samengesteld uit handels- en overige vorderingen op ten hoogste één jaar en op meer dan één jaar (278,9 miljoen EUR, toelichting 16 - Handels- en overige vorderingen), afgeleide financiële

instrumenten op ten hoogste één jaar (0,5 miljoen EUR) en geldmiddelen en kasequivalenten (119,2 miljoen EUR, toelichting 18 - Geldmiddelen en kasequivalenten).

De maximale blootstelling aan kredietrisico op 31 december voor handelsvorderingen per bedrijfssegment bedroeg (toelichting 16 - Handels- en overige vorderingen):

(Miljoen EUR)	2016	2015
Agro	80,5	75,3
Bio-valorization	78,0	69,4
Industrial Solutions	62,0	62,6
Overige	0,0	0,0
Niet toegewezen	5,7	1,4
Totaal	226,3	208,8

De ouderdomsbalans van de handelsvorderingen op 31 december kan als volgt samengevat worden:

(Miljoen EUR)	2016		2015	
	Brutobedrag	Waardeverminderingen	Brutobedrag	Waardeverminderingen
Niet vervallen	189,6	-	178,1	-0,4
Vervallen 0-30 dagen	29,5	-0,0	26,0	-0,0
Vervallen 31-120 dagen	6,6	-0,3	4,0	-0,1
Vervallen 120-365 dagen	2,6	-1,8	0,7	-0,2
Vervallen meer dan één jaar	4,6	-4,4	8,1	-7,5
Totaal	232,9	-6,6	216,9	-8,1

Op basis van historisch betalingsgedrag en uitgebreide analyse van de onderliggende kredietwaardigheid van de klanten, is de groep van mening dat de vervallen bedragen die geen bijzondere waardevermindering hebben ondergaan, nog altijd inbaar zijn.

Op basis van de controle van het kredietrisico van klanten is de groep van oordeel dat geen bijzondere waardevermindering nodig is voor handelsvorderingen die niet vervallen zijn.

De beweging van de waardeverminderingen op handelsvorderingen tijdens het jaar kan als volgt samengevat worden:

(Miljoen EUR)	toelichting	2016	2015
Saldo op 1 januari		-8,1	-8,2
Gebruik van bijzondere waardeverminderingen		3,2	1,4
Geboekte waardeverminderingen	5	-1,8	-1,1
Overige bewegingen		0,1	-0,2
Saldo op 31 december	16	-6,6	-8,1

Interestriscico

Schommelingen in interestvoeten kunnen de interestopbrengsten en -kosten op rentedragende activa en schulden doen variëren. Bovendien kunnen deze schommelingen de marktwaarde van bepaalde financiële activa, schulden en instrumenten beïnvloeden.

De financiële schuld op jaareinde 2016 was voornamelijk gefinancierd met vastrentende instrumenten, o.a. uitgegeven obligaties.

Op rapporteringsdatum waren de rentedragende financiële instrumenten van de groep de volgende:

(Miljoen EUR)	toelichting	2016	2015
Vastrentende financiële instrumenten			
Financiële activa	18	15,0	80,0
Financiële schulden	22	227,8	227,2
Financiële instrumenten met een variabele rentevoet			
Financiële activa	18	104,2	50,2
Financiële schulden	22	28,0	48,3

De uitstaande financiële schulden bedragen 255,8 miljoen EUR, waarvan 227,8 miljoen EUR vastrentend zijn op lange termijn. De vastrentende financiële schulden bevatten voornamelijk de 2022 en 2025 obligaties met een vaste rentevoet van respectievelijk 2,875% en 3,375%. De financiële schulden met een variabele rentevoet hebben voornamelijk betrekking op het programma van handelspapier. Bewegingen in de rentevoeten hebben bijgevolg geen significante impact op de kasstroom of het resultaat van de groep.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat een entiteit niet voldoende middelen heeft om op elk moment aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien niet aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan, kan dit leiden tot hogere kosten en tot een blootstelling aan een reputatierisico.

Teneinde dit risico te beperken, heeft de groep de volgende acties ondernomen:

- Het opzetten van een factoringprogramma op het einde van 2009 dat opgeschort werd in de loop van 2015.
- Een kapitaalsverhoging van 174,8 miljoen EUR in december 2014.
- De uitgifte in juli 2015 van twee series van obligaties met een looptijd van 7 jaar (de "2022 obligaties") en 10 jaar (de "2025 obligaties"). Het totaal uitgegeven bedrag was 250,0 miljoen EUR, waarvan 192,0 miljoen EUR voor de 2022 obligaties en 58,0 miljoen EUR voor de 2025 obligaties.
- De vervanging van de gesyndiceerde kredietfaciliteit (beëindigd in december 2015) door toegezegde bilaterale overeenkomsten van vijf jaar met vier kredietinstellingen voor een totaalbedrag van 142,5 miljoen EUR (waarvan een deel opgevraagd kan worden in USD). Deze nieuwe faciliteiten bevatten geen financiële convenanten en verzekeren een maximale flexibiliteit voor de verschillende activiteiten.

Daarenboven beschikt de groep over een programma van handelspapier voor een maximaal bedrag van 200,0 miljoen EUR.

Verder maakt de groep op regelmatige basis korte- en langetermijnvooruitzichten om de financiële middelen te kunnen afstemmen met de vooropgestelde noden.

Onderstaande tabel geeft de contractuele vervaldagen van de financiële schulden weer, inclusief interestbetalingen.

(Miljoen EUR)	2016				
	Boekwaarde	Contractuele kasstromen	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Niet-afgeleide financiële schulden					
Obligatie met vervaldatum 15 juli 2022	165,6	192,0	4,8	19,0	168,2
Obligatie met vervaldatum 15 juli 2025	58,0	74,7	2,0	7,8	64,9
Kredietinstellingen (handelspapier)	28,0	28,0	28,0	-	-
Kredietinstellingen	4,0	4,6	1,1	2,6	0,9
Kortetermijnschulden bij kredietinstellingen	0,0	0,0	0,0	-	-
Financiële leasingschulden	0,2	0,2	0,1	0,1	-
Totaal	255,8	299,5	35,9	29,6	234,0
Afgeleide producten					
Valutaswaps	0,5				
Instroom		10,3	-	-	-
Uitstroom		-9,8	-	-	-
Totaal	0,5	0,5	-	-	-

(Miljoen EUR)	2015				
	Boekwaarde	Contractuele kasstromen	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Niet-afgeleide financiële schulden					
Obligatie met vervaldatum 15 juli 2022	165,6	196,8	4,8	19,0	173,0
Obligatie met vervaldatum 15 juli 2025	58,0	76,7	2,0	7,8	66,9
Kredietinstellingen (handelspapier)	43,0	43,1	43,1	-	-
Kredietinstellingen	8,2	8,8	5,5	3,3	-
Kortetermijnschulden bij kredietinstellingen	0,5	0,5	0,5	-	-
Financiële leasingschulden	0,2	0,2	0,0	0,1	-
Totaal	275,5	326,0	55,8	30,3	239,9
Afgeleide producten					
Valutaswaps	0,0				
Instroom		10,3	-	-	-
Uitstroom		-10,3	-	-	-
Totaal	0,0	0,0	0,0	-	-

Schatting van de reële waarde van financiële activa en schulden

De reële waarde van niet-afgeleide financiële schulden wordt berekend op basis van de huidige waarde van toekomstige kapitaal en interest kasstromen, die geactualiseerd werd aan de markttrente. Deze zijn gebaseerd op marktinformatie afkomstig van betrouwbare financiële informatieverschaffers. De reële waarde van de vaste rentedragende schulden behoort hierdoor tot niveau 2 binnen de reële waardehiërarchie.

De reële waarde van de financiële schulden op meer dan één jaar, gewaardeerd aan hun afgeschreven kostprijs per 31 december, is als volgt:

(Miljoen EUR)	2016		2015	
	Boekwaarde	Reële waarde	Boekwaarde	Reële waarde
Financiële schulden op meer dan één jaar				
Leasingschulden	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Kredietinstellingen	-3,2	-3,4	-3,0	-3,2
Obligaties (met vervaldatum in 2022 en 2025)	-223,6	-236,5	-223,6	-227,7

De notering van de obligaties, uitgegeven in 2015, met een looptijd van 7 jaar (de “2022 obligaties”) en 10 jaar (de “2025 obligaties”) bedroeg respectievelijk 105,5% en 106,5% per 31 december 2016.

De reële waarde van de volgende financiële activa en schulden benaderen hun boekwaarde:

- Handels- en overige vorderingen
- Overige beleggingen
- Geldmiddelen en kasequivalenten
- Financiële schulden op ten hoogste één jaar
- Handels- en overige schulden
- Activa binnen “Vaste activa aangehouden voor verkoop”.

Reële waarde van afgeleide financiële instrumenten

Onderstaande tabel geeft de boekwaarde weer van de afgeleide financiële instrumenten, opgenomen aan reële waarde in de balans en op volgende wijze voorgesteld in de reële waarde hiërarchie:

(Miljoen EUR)	2016							
	Boekwaarde balans				Reële waarde hiërarchie			
	Vlottende activa	Vaste activa	Schulden op ten hoogste één jaar	Schulden op meer dan één jaar	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Valutaswaps	0,5	-	0,0	-	-	0,5	-	0,5
Termijncontracten voor elektriciteit	-	-	-6,0	-12,2	-	-	-18,3	-18,3
Totaal	0,5	0,0	-6,0	-12,2	-	0,5	-18,3	-17,8

(Miljoen EUR)	2015							
	Boekwaarde balans				Reële waarde hiërarchie			
	Vlottende activa	Vaste activa	Schulden op ten hoogste één jaar	Schulden op meer dan één jaar	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Valutaswaps	0,0	-	-	-	-	0,0	-	0,0
Termijncontracten voor elektriciteit	1,0	-	-6,3	-11,1	-	-	-16,5	-16,5
Totaal	1,0	0,0	-6,3	-11,1	-	0,0	-16,5	-16,5

De reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waarderingsdatum.

De reële waarde van valuta termijncontracten wordt berekend als de verdisconteerde waarde van het verschil tussen de contractwaarde en de huidige termijnkoers.

De reële waarde van deze instrumenten geeft in het algemeen de geschatte bedragen weer die de groep zou ontvangen bij het afsluiten van voordelige contracten of de geschatte bedragen die de groep zou moeten betalen om onvoordelige contracten te verbreken op balansdatum, hierbij rekening houdend met huidige niet-gerealiseerde winsten of verliezen op lopende contracten.

De volgende tabel geeft de reële waarde weer van alle uitstaande afgeleide financiële instrumenten op jaareinde:

(Miljoen EUR)	2016		2015	
	Contractueel bedrag	Reële waarde	Contractueel bedrag	Reële waarde
Valutaswaps	10,3	0,5	10,3	0,0
Termijncontracten voor elektriciteit	NVT	-18,3	NVT	-16,5
Totaal	10,3	-17,8	10,3	-16,5

Het contractuele bedrag geeft het volume weer van de op balansdatum uitstaande afgeleide producten en vertegenwoordigt als dusdanig geenszins het risico van de groep afkomstig van dergelijke transacties.

De totale reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten per 31 december 2016 bedraagt -17,8 miljoen EUR (2015: -16,5 miljoen EUR) en omvat termijncontracten voor elektriciteit en valutaswaps. Deze laatste hebben een vervaldatum in het eerste semester van 2017.

De nettowijziging in het bedrag van afgeleide financiële instrumenten, voor winstbelasting, opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten, bedraagt 0,7 miljoen EUR en kan worden verklaard door het aandeel van de groep in de wijziging van de reële waarde van de interestswaps in de geassocieerde onderneming T-Power SA en in de joint venture Jupiter Sulphur LLC opgenomen in het eigen vermogen in overeenstemming met de boekhoudprincipes betreffende kasstroomafdekkingen.

Onderstaande tabel geeft de onderliggende contractwaarden weer van de uitstaande contracten per munteenheid (verkoop van vreemde munten) op jaareinde.

(miljoen)	2016		2015	
	Bedrag in vreemde munt	Bedrag in EUR	Bedrag in vreemde munt	Bedrag in EUR
GBP	0,8	0,9	6,9	9,4
USD	5,0	4,8	-	-
JPY	445,4	4,1	-	-
Overige		0,5		0,8
Totaal		10,3		10,3

Aangezien de belangrijkste parameters niet beschikbaar zijn op de vrije markt, werd het aankoopcontract voor elektriciteit ("PPA" - Purchase Power Agreement), waarvoor de vrijstelling voor eigen gebruik ("own use exemption") onder IAS 39 niet langer van toepassing was, gewaardeerd aan reële waarde volgens Niveau 3. De waarde van het contract is enerzijds afhankelijk van het toekomstige verschil tussen de marktprijzen voor elektriciteit en de productiekosten gebaseerd op marktprijzen voor gas (de zogenaamde "spark spread") en anderzijds van de prijsvolatiliteit per uur, gezien de contract-optimalisatie per uur geëvalueerd wordt. De marktprijzen op termijn zijn enkel beschikbaar voor een periode van 3 jaar en dit voor het "base load" product. De onzekerheid na deze periode is hoog voor verschillende belangrijke parameters (waaronder ook de regelgeving). Echter, gebaseerd op meer gunstige verwachtingen betreffende marktprijzen en regelgeving, werd de reële waarde van het PPA contract op nul gezet na deze periode van 3 jaar. De gebruikte toekomstige "base load" prijzen zijn berekend door gebruik te maken van het gemiddelde van de dagelijkse noteringen van

de “Zeebrugge Gas Yearly” termijnprijzen in 2016 en het gemiddelde van de dagelijkse noteringen van de “Endex B Baseload Yearly” termijnprijzen in 2016 voor elektriciteit voor België. Het toekomstige optimalisatie-effect per uur werd bepaald door een extrapolatie van de geobserveerde tendens sinds de start van het contract.

Bovenstaande inputs hebben geleid tot een netto reële waarde van -18,3 miljoen EUR voor het PPA contract per 31 december 2016, tegenover een netto reële waarde van -16,5 miljoen EUR per 31 december 2015. De wijziging in netto reële waarde voor een bedrag van -1,8 miljoen EUR werd opgenomen als uitzonderlijke operationele kosten (toelichting 6 - Niet-recurrente en uitzonderlijke operationele opbrengsten/(kosten)).

De belangrijkste veronderstellingen gebruikt bij de waardering per 31 december 2016 zijn de volgende:

		2017	2018	2019
Termijnprijs voor gas	EUR/MWh	17,0	17,5	17,4
Termijnprijs voor elektriciteit	EUR/MWh	36,4	34,8	33,7
Discontovoet	5,5%			

De belangrijkste veronderstellingen gebruikt bij de waardering per 31 december 2015 zijn de volgende:

		2016	2017	2018
Termijnprijs voor gas	EUR/MWh	16,4	16,9	16,0
Termijnprijs voor elektriciteit	EUR/MWh	35,1	34,8	34,6
Discontovoet	5,5%			

De gevoeligheid van de waardering voor wijzigingen in de belangrijkste veronderstellingen is als volgt:

Wijziging in veronderstelling	Impact reële waarde (miljoen EUR)		
	2016	2015	
Gasprijs	+1 EUR/MWh	-2,3	-2,3
Elektriciteitsprijs	+1 EUR/MWh	1,2	1,2
Spark spread optimalisatie	+1 EUR/MWh	1,2	1,2
Discontovoet	+1%	0,3	0,3
Productie-uren T-Power	+10%	-0,1	0,0

De bovenstaande gevoeligheidsanalyses zijn gebaseerd op een wijziging in één veronderstelling terwijl alle andere veronderstellingen constant worden gehouden. Dit is in de praktijk vrij onwaarschijnlijk, vermits wijzigingen in sommige veronderstellingen met elkaar gecorreleerd kunnen zijn.

27. OPERATIONELE LEASING

Leasing als leasingnemer

De niet-opzegbare operationele leasingcontracten zijn als volgt betaalbaar:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Minder dan één jaar	27,3	26,5
Tussen één en vijf jaar	66,7	69,7
Meer dan vijf jaar	9,6	16,2
Totaal	103,6	112,4

Tijdens het huidige jaar werd 30,6 miljoen EUR verwerkt als kost in de winst-en-verliesrekening uit hoofde van operationele leasing als leasingnemer (2015: 31,8 miljoen EUR). Bepaalde leasingcontracten voorzien een bijkomende voorwaardelijke betaling die afhankelijk is van de volumes. Voorwaardelijke leasebetalingen opgenomen in de winst-en-verliesrekening onder de operationele leasing bedragen 3,3 miljoen EUR (2015: 3,6 miljoen EUR).

De niet-opzegbare operationele leasingcontracten betreffen voornamelijk terreinen en gebouwen (22,6 miljoen EUR), installaties, machines en uitrusting (28,9 miljoen EUR) en meubilair en rollend materieel (51,9 miljoen EUR).

De gehuurde eigendommen onderverhuurd door de groep zijn niet-significant.

Sommige leaseovereenkomsten omvatten een optie tot verlenging aan normale marktvoorwaarden. De leaseovereenkomsten leggen geen beperkingen op.

Leasing als leasinggever

De activa verhuurd door de groep via operationele leasingcontracten zijn niet-significant.

28. WAARBORGEN EN VERBINTENISSEN

(Miljoen EUR)	2016	2015
WaARBorgen gesteld door derden voor rekening van de groep	27,1	26,8
WaARBorgen gesteld voor rekening van derden	1,6	1,7
WaARBorgen verkregen van derden	3,0	0,3
Verbintenissen met betrekking tot investeringen	29,8	32,9

WaARBorgen gesteld door derden voor rekening van de groep hebben voornamelijk betrekking op waARBorgen voor milieuverplichtingen voor 19,5 miljoen EUR (2015: 19,1 miljoen EUR). Het resterende saldo bestaat uit diverse waARBorgen voor financiering, douane en andere verplichtingen.

WaARBorgen gesteld voor rekening van derden betreffen voornamelijk waARBorgen die gesteld werden voor de uitvoering van leaseverplichtingen.

WaARBorgen verkregen van derden betreffen waARBorgen die door leveranciers gesteld worden tegenover de groep als waARBorg voor de accurate uitvoering van investeringsprojecten.

De investeringen die aangegaan zijn, maar nog niet uitgevoerd, bedragen 29,8 miljoen EUR per eind 2016 (2015: 32,9 miljoen EUR). De meerderheid van de verbintenissen heeft betrekking op de bouw van een Thio-Sul®-productievestiging in East-Dubuque, Illinois (Verenigde Staten), een productievestiging op basis van membraamtechnologie op de site van Produits Chimiques in Loos, Frankrijk en een Thio-Sul®-productievestiging in Rouen (Frankrijk).

De aandelen van T-Power SA zijn in pand gegeven in de eerste graad om de verplichtingen met betrekking tot een leningsovereenkomst van 440,0 miljoen EUR, getekend op 18 december 2008 tussen T-Power SA en een bankensyndicaat, te waARBorgen. De aandelen van T-Power SA zijn in pand gegeven in de tweede graad om een "tolling"-overeenkomst voor de volledige 425 MW capaciteit, getekend op 13 augustus 2008 tussen T-Power SA en RWE groep, te waARBorgen. Deze "tolling" overeenkomst zal over een periode van 15 jaar lopen, met een mogelijke verlenging met 5 jaar nadien.

De groep en haar filialen hebben bepaalde andere voorwaardelijke verplichtingen met betrekking tot lange termijn aankoopverplichtingen en verbintenissen. Deze verbintenissen voorzien in strategische grondstoffen en goederen en diensten, zoals elektriciteit en gas.

29. VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN EN BATEN

De groep wordt geconfronteerd met een aantal schade-eisen of potentiële schade-eisen en geschillen die voortvloeien uit de dagelijkse bedrijfsvoering. In de mate dat deze schade-eisen en geschillen zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van de verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is en er een betrouwbare schatting gemaakt kan worden van de verplichting, werden er geschikte voorzieningen aangelegd.

Het behoort tot het beleid van de groep om milieuvoorzieningen aan te leggen wanneer de groep een bestaande verplichting heeft (in rechte afdwingbaar of feitelijk) als gevolg van een gebeurtenis in het verleden, wanneer het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen noodzakelijk zal zijn en wanneer een betrouwbare schatting gemaakt kan worden van de omvang van deze verplichtingen.

Deze voorzieningen worden regelmatig opnieuw beoordeeld en indien nodig aangepast naarmate het onderzoek en de werkzaamheden vorderen en additionele informatie beschikbaar komt. Milieuverplichtingen kunnen belangrijke wijzigingen ondergaan als gevolg van nieuwe informatie over de aard en de omvang van de verontreinigingen, een verandering in de wetgeving of andere soortgelijke factoren.

Zoals vermeld in toelichting 24 - Voorzieningen, bedragen de milieuvoorzieningen, in overeenstemming met de waarderingsgrondslagen zoals hierboven vermeld, 111,2 miljoen EUR per 31 december 2016 (2015: 111,9 miljoen EUR).

Hoewel het niet mogelijk is om de afwikkeling van alle huidige milieurisico's te voorspellen, kan het niet uitgesloten worden dat er in de toekomst een nood zal ontstaan voor de aanleg van nieuwe milieuvoorzieningen. Deze zullen, naar het oordeel van het management en gebaseerd op de huidige beschikbare informatie, geen wezenlijke invloed hebben op de financiële positie van de groep, maar zouden wel een materiële invloed kunnen hebben op het resultaat van de groep in eender welke verslagperiode.

Acquisities, investeringen en joint venture overeenkomsten, alsook desinvesteringen kunnen gebruikelijke voorzieningen bevatten welke kunnen leiden tot prijsaanpassingen. Bovendien werd voor desinvesteringen voldoende rekening gehouden met voorzieningen voor mogelijke schadeloosstellingen betaalbaar aan de overnemer, indien nodig, met inbegrip van aangelegenheden op het gebied van gezondheid, milieu, belastingen, productaansprakelijkheid, herstructureringen, concurrentie, pensioenen en vergoedingen in aandelen.

Aan de groep werden emissierechten toegekend voor de periode 2013-2020. Deze emissierechten worden jaarlijks gratis toegeleverd voor de producten blootgesteld aan een CO2 weglekrisico, ten belope van de productiehoeveelheden. Emissierechten zullen bijkomend aangekocht worden in geval van een eventueel tekort. De kost van bijkomende aangekochte emissierechten in 2016 was niet significant. Het overschot of tekort van emissierechten kan over de volgende jaren variëren, afhankelijk van verschillende factoren zoals toekomstige productievolumes, procesoptimalisatie en energie-efficiëntie verbeteringen. Het management is echter van oordeel dat een overschot of tekort aan emissierechten over de volgende jaren geen significante invloed zal hebben op de geconsolideerde financiële staten van de groep.

In het derde kwartaal van 2014 werd de groep geïnformeerd door de lokale overheden in China over hun intentie om de gelatinefabriek in de Zhejiang provincie te onteigenen voor de bouw van nieuwe openbare infrastructuur. De groep is onderhandelingen met de overheid opgestart om een tegemoetkoming te verkrijgen voor een dergelijke onteigening. Management schat de boekwaarde van de activa te recupereren en bijgevolg werd er geen bijzondere waardevermindering geboekt in 2016.

30. VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen voor de groep zijn haar dochterondernemingen, geassocieerde ondernemingen, joint ventures en haar belangrijkste aandeelhouder, bestuurders en haar Executive Committee. Het Belgische pensioenfonds "OFP Pensioenfonds", dat de verplichtingen na uitdiensttreding van de werknemers van enkele Belgische ondernemingen dekt, is ook een verbonden partij.

Per 31 december 2016 bezit Verbrugge nv, gecontroleerd door Picanol nv, 15.618.653 aandelen (36,26% van de vennootschap). Zijn verbonden onderneming Symphony Mills nv bezit 1.694.774 aandelen (3,94%). Picanol Group is een Belgische, beursgenoteerde, industriële groep. Het bedrijf levert wereldwijd hoogtechnologische weefmachines, gietstukken en controllers. Picanol Group is vertegenwoordigd in de raad van bestuur door twee leden: de heer Stefaan Haspesslagh (Voorzitter Picanol Group) en de heer Luc Tack (Gedelegeerd bestuurder Picanol Group).

De groep kocht en verkocht goederen en diensten aan verschillende verbonden partijen waarin de groep een belang van 50% of minder aanhoudt (toelichting 14 - Deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode). Dergelijke transacties zijn gebaseerd op een zakelijke objectieve grondslag ("arm's length" principe) onder voorwaarden vergelijkbaar met transacties met derde partijen.

Premies voor een bedrag van 1,7 miljoen EUR zijn betaald aan het Belgische pensioenfonds, "OFP Pensioenfonds" (2015: 2,6 miljoen EUR). Een bedrag van 13,5 miljoen EUR van de verplichtingen gerelateerd aan pensioenplannen per 31 december 2016 betreffen het "OFP Pensioenfonds" (2015: 6,9 miljoen EUR).

Transacties met joint ventures:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Transacties met joint ventures - Verkopen	56,5	32,2
Transacties met joint ventures - Aankopen	-20,2	-30,8
Vlottende activa	7,1	8,2
Schulden op ten hoogste één jaar	1,1	1,9

De toename van de verkopen aan joint ventures wordt verklaard door Tessenderlo Kerley Services Inc., die momenteel engineering- en bouwactiviteiten uitvoert voor de joint venture Jupiter Sulphur LLC.

Transacties met geassocieerde ondernemingen:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Overige bedrijfsopbrengsten	0,1	0,1

Dividenden werden ontvangen van joint ventures en geassocieerde ondernemingen voor een bedrag van 1,1 miljoen EUR (2015: 1,8 miljoen EUR). Er werden eveneens dividenden ontvangen van overige beleggingen voor een bedrag van 0,0 miljoen EUR (2015: 0,1 miljoen EUR).

Transacties met de leden van het Group Management Committee/Executive Committee:

(Miljoen EUR)	2016	2015
Kortetermijnpersoneelsbeloningen	1,3	1,4
Vergoedingen na uitdiensttreding	0,0	0,0
Opzegvergoedingen	-	0,1
Totaal	1,3	1,5

Kortetermijnpersoneelsbeloningen omvatten salarissen en toe te rekenen bonussen over 2016 (inclusief bijdragen aan de sociale zekerheid), leasing van wagens en andere vergoedingen indien van toepassing.

De vaste en variabele kortetermijnpersoneelsbeloningen bedragen respectievelijk 1,1 miljoen EUR en 0,2 miljoen EUR (2015: 0,7 miljoen EUR en 0,6 miljoen EUR respectievelijk).

De personeelsbeloningen van het Group Management Committee zijn opgenomen tot 14 januari 2015. Op 14 januari 2015 heeft de raad van bestuur beslist om het Group Management Committee te vervangen door een Executive Committee. Het Executive Committee werd samengesteld uit co-CEO's (Luc Tack/Melchior de Vogüé), de uitvoerende bestuurders (momenteel Findar BVBA vertegenwoordigd door Stefaan Haspeslagh) alsook eender welk ander lid aangeduid door de raad van bestuur (op dit moment niemand). Per 30 april 2015 heeft Melchior de Vogüé de groep verlaten.

In 2016 werden er geen nieuwe warrants aangeboden en werden geen warrants uitgeoefend in 2016 door de leden van het huidige Executive Committee.

31. HONORARIA VAN DE COMMISSARIS

PwC Bedrijfsrevisoren bcvba (PwC), vertegenwoordigd door Peter Van den Eynde, werd herbenoemd tot commissaris door de aandeelhoudersvergadering op 7 juni 2016.

De door de groep aan de commissaris betaalde vergoedingen bedroegen:

(Miljoen EUR)	2016			
	Audit	Audit gerelateerde diensten	Overige	Totaal
PwC (België)	0,3	-	-	0,3
PwC (buiten België)	0,5	-	0,1	0,6
Totaal	0,8	-	0,1	0,9

(Miljoen EUR)	2015			
	Audit	Audit gerelateerde diensten	Overige	Totaal
PwC (België)	0,3	-	0,2	0,5
PwC (buiten België)	0,5	-	0,1	0,6
Totaal	0,8	-	0,3	1,1

32. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er hebben zich geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan na 31 december 2016.

33. ONDERNEMINGEN VAN DE GROEP

Hieronder zijn alle ondernemingen van de groep vermeld.

Het totaal aantal geconsolideerde ondernemingen bedraagt 56¹⁵.

De lijst van de ondernemingen op 31 december 2016 geconsolideerd volgens de volledige consolidatiemethode:

Europa	Onderneming	Adres	Belgisch ondernemingsnummer	Eigendom
België	Dyka Plastics nv	3900 Overpelt	0414467340	100%
België	Limburgse Rubber Produkten NV	1050 Brussel	0415296392	100%
België	Tessengerlo Chemie International nv	1050 Brussel	0407247372	100%
België	Tessengerlo Chemie nv	1050 Brussel	0412101728	Moedermaatschappij
België	Tessengerlo Finance nv	1050 Brussel	0878995984	100%
Tsjechische Republiek	Dyka s.r.o.	27361 Velka Dobra		100%
Frankrijk	Akiolis Group SAS	72000 Le Mans		100%
Frankrijk	Atemax France SAS	72000 Le Mans		100%
Frankrijk	Établissements Charvet Père et Fils SAS	91490 Milly-La-Forêt		100%
Frankrijk	Produits Chimiques de Loos SAS	59120 Loos		100%
Frankrijk	Tessengerlo Kerley France SAS	59120 Loos		100%
Frankrijk	SAR (Société Azurée de Récupération) SAS	06670 Castagniers		100%
Frankrijk	Soleval France SAS	72000 Le Mans		100%
Frankrijk	Sotra-Seperef SAS	62140 Sainte Austreberthe		100%
Frankrijk	Tefipar SAS	59120 Loos		100%
Frankrijk	Tessengerlo Services SARL	59120 Loos		100%
Frankrijk	Établissements Violleau SAS	79380 La Forêt sur Sèvre		100%
Duitsland	BT Bautechnik Impex GmbH	86551 Aichach		100%
Duitsland	PB Gelatins GmbH	31582 Nienburg		100%
Hongarije	BTH Fitting Kft	3636 Vadna		100%
Italië	Tessengerlo Cologna Veneta S.r.l.	20122 Milano		100%
Luxemburg	Térélux SA	2163 Luxembourg		100%
Polen	Dyka Polska Sp.z.o.o.	55-221 Jelcz-Laskowice		100%
Roemenië	Dyka Plastic Pipe Systems S.R.L.	76100 Bucarest, sector 1		100%
Slowakije	Dyka SK s.r.o.	82109 Bratislava		100%
Nederland	Dyka BV	8331 LJ Steenwijk		100%
Nederland	Nyloplast Europe BV	3295 KG 's Gravendeel		100%
Nederland	Plastic Pipe Systems Holding BV	8331 LJ Steenwijk		100%
Nederland	Tessengerlo NL Holding BV	4825 AV Breda		100%
Groot-Brittannië	Dyka UK Ltd.	Longtown-Carlisle Cumbria CA6 5LY		100%
Groot-Brittannië	John Davidson Holdings Ltd.	Edinburgh EH3 8UL		100%
Groot-Brittannië	John Davidson Pipes Ltd.	Edinburgh EH3 8UL		100%
Groot-Brittannië	PB Gelatins UK Ltd.	Pontypridd CF 375 SQ		100%

¹⁵ Siram SARL, Impex Wimmer GmbH en BT Bautechnik Impex GmbH & Co. Kg zijn gefusioneerd met andere dochterondernemingen van de groep. Apeval SAS werd verkocht (toelichting 4 - Acquisitions and verkopen), terwijl MPR Middle East WLL ontbonden werd (toelichting 14 - Deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode).

Groot-Brittannië	Tessengerlo Holding UK Ltd.	Pontypridd CF 375 SQ	100%
Verenigde Staten			
Verenigde Staten	Environmentally Clean Systems LLC	Dover, Delaware 19904	69,01%
Verenigde Staten	ECS Myton, LLC	Dover, Delaware 19904	51,00%
Verenigde Staten	Kerley Trading Inc.	Dover, Delaware 19904	100%
Verenigde Staten	MPR Services Inc.	Dover, Delaware 19904	100%
Verenigde Staten	PB Leiner USA Corporation	Davenport, Iowa 52806	100%
Verenigde Staten	Tessengerlo Kerley Inc.	Dover, Delaware 19904	100%
Verenigde Staten	Tessengerlo Kerley Services Inc.	New Mexico - 88220 Carlsbad	100%
Verenigde Staten	Tessengerlo U.S.A. Inc.	Dover, Delaware 19904	100%

Overige			
Argentinië	PB Leiner Argentina SA	Sarmiento 1230, piso 4° - Ciudad Autónoma de Buenos Aires	100%
Brazilië	PB Brasil Industria e Comercio de Gelatinas Ltda	Acorizal, Mato Grosso CEP 78480-000	100%
Chili	Kerley Latinoamericana Comercializadora Limitada	9358 Santiago	100%
China	PB Gelatins (Wenzhou) Co. Ltd.	Ping Yang County - 325401 Zhejiang Province	80,00%
China	PB Gelatins (Heilongjiang) Co. Ltd.	Kongguo County - Heilongjiang Province	100%
China	Tessengerlo Trading (Shanghai) Co. Ltd.	China R.P. - 200021 Shanghai	100%
Japan	TKI Japan KK	Tokyo - Chiyoda-ku	100%
Mexico	Tessengerlo Kerley Mexico SA de CV	Novojoa, Sonora	100%
Paraguay	Maramba S.R.L.	Villa Hayes - Asuncion del Paraguay	100%
Turkije	Tessengerlo Agrochem Tarim Ve Kimya San. Ve Tic. Ltd. Sti.	34387 Kuştepe - Şişli / İstanbul	100%

De lijst van de ondernemingen per 31 december 2016 geconsolideerd volgens de vermogensmutatiemethode:

Europa				
België	T-Power SA	1200 Brussel	0875650771	20,00%
Frankrijk	Établissements Michel SAS	31800 Villeneuve de Rivière		50,00%
Overige				
Verenigde Staten	Jupiter Sulphur LLC	Dover, Delaware 19904		50,00%
Verenigde Staten	Wolf Mountain Products LLC	Lindon - Utah 84042		45,00%

De lijst van de niet-geconsolideerde ondernemingen per 31 december 2016 (wegens hun niet-significante invloed op de geconsolideerde cijfers):

Europa				
Zwitserland	Tessengerlo Schweiz AG	5332 Rekingen		100%
Groot-Brittannië	Britphos Ltd.	Pontypridd CF 375 SQ		100%

34. KRITISCHE BOEKHOUDKUNDIGE SCHATTINGEN EN OORDEELSVORMINGEN

De voorbereiding van de jaarrekening in overeenstemming met IFRS, zoals aanvaard binnen de Europese Unie, vereist de nodige schattingen, oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management. Deze zullen de toepassing van de boekhoudprincipes, de gerapporteerde bedragen van activa en passiva, de toelichting in verband met de voorwaardelijke baten en verplichtingen op datum van de jaarrekening en de gerapporteerde bedragen van kosten en opbrengsten tijdens de rapporteringsperiode beïnvloeden. Het management baseert zijn schattingen op zijn historische ervaring en talrijke andere veronderstellingen waarvan aangenomen wordt dat deze redelijk zijn onder de omstandigheden. De resultaten hiervan vormen de basis voor het opstellen van de gerapporteerde bedragen van kosten en opbrengsten, die niet onmiddellijk duidelijk blijken uit andere bronnen. De uiteindelijke resultaten kunnen verschillen van deze inschattingen.

Schattingen en veronderstellingen worden periodiek herzien en de effecten van de herzieningen worden opgenomen in de jaarrekening.

Beoordelingen, schattingen en veronderstellingen toegepast bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening per 31 december 2016, zijn dezelfde als deze toegepast en toegelicht in de geconsolideerde jaarrekening per 31 december 2015.

Schattingen en oordeelsvormingen die een significant risico inhouden om de nettoboekwaarde van activa en passiva het komende jaar materieel te beïnvloeden zijn:

- Bijzondere waardeverminderingen. De nettoboekwaarde van financiële activa, materiële vaste activa, goodwill en overige immateriële activa wordt op elke balansdatum beoordeeld om te bepalen of er enige aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering. Indien een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat (toelichting 11 - Materiële vaste activa, toelichting 12 - Goodwill en toelichting 13 - Overige immateriële activa).
- Verouderde voorraden en aanpassingen van de waarde aan realiseerbare waarde, die bepaald zijn op basis van ervaring en de beoordeling van de huidige marktomstandigheden (toelichting 17 - Voorraden).
- Personeelsbeloningen. De berekening van de pensioenverplichtingen is gebaseerd op actuariële veronderstellingen zoals toekomstige salarisverhogingen, inflatie en het gebruik van een discontovoet (toelichting 23 - Personeelsbeloningen).
- Uitgestelde belastingen. Een uitgestelde belastingvordering wordt enkel opgenomen in de balans indien het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de verrekenbare tijdelijke verschillen, de ongebruikte belastingtegoeden en de ongebruikte overgedragen fiscale verliezen kunnen verrekend worden. De uitgestelde belastingvorderingen worden herzien op elke afsluitingsdatum en verminderd in de mate dat het niet langer waarschijnlijk is dat het desbetreffende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd. Bij de inschatting neemt het management de lange termijn bedrijfsstrategie in overweging (toelichting 15 - Uitgestelde belastingvorderingen en -schulden).
- Voorzieningen en voorwaardelijke verplichtingen. De geboekte bedragen reflecteren de beste raming van het management met betrekking tot de verwachte uitgaven om aan de huidige verplichting op balansdatum te kunnen voldoen. Indien het effect hiervan significant is, zullen voorzieningen worden aangelegd met een verdiscontering van de toekomstige verwachte kasstromen. Voorzieningen kunnen aanzienlijk wijzigen ten gevolge van bijkomende informatie over de aard en de omvang van de verontreiniging, een verandering in de wetgeving, een verandering in de best practices voor saneringen, een verandering in de timing van de uitstroom van middelen, een verandering in samenspraak met de bevoegde instanties omtrent de behandeling van de vervuilde locatie of andere factoren van soortgelijke aard (toelichting 24 - Voorzieningen).
- Financiële instrumenten (toelichting 26 - Financiële instrumenten). Deze worden in de balans opgenomen aan reële waarde en zijn gebaseerd op:
 - inputs andere dan genoteerde prijzen, die voor het actief of voor de verplichting waarneembaar zijn, hetzij direct (d.w.z. als prijzen) hetzij indirect (d.w.z. afgeleid van prijzen); of
 - inputs voor het actief of de verplichting die niet gebaseerd zijn op waarneembare marktgegevens.

VERKLARING OVER HET GETROUW BEELD VAN DE JAARREKENINGEN EN HET GETROUW OVERZICHT IN HET JAARVERSLAG

De heer Luc Tack (CEO) en de heer Stefaan Haspeslagh, vertegenwoordiger van Findar BVBA (COO/CFO) verklaren, in naam en voor rekening van de vennootschap, dat, voor zover hen bekend,

- a) de geconsolideerde jaarrekeningen, die zijn opgesteld overeenkomstig International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals aanvaard binnen de Europese Unie, een getrouw beeld geven van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van de emittent en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- b) het managementverslag over de geconsolideerde jaarrekening een getrouw overzicht geeft van de ontwikkeling en de resultaten van het bedrijf en van de positie van de emittent en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen, evenals een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee zij geconfronteerd worden.

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS OVER DE GECONSOLIDEERDE FINANCIËLE STATEN VOOR HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP 31 DECEMBER 2016

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons oordeel over de geconsolideerde financiële staten voor het boekjaar en de vereiste toelichtingen. Deze geconsolideerde financiële staten omvatten de geconsolideerde balans op 31 december 2016 en de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd overzicht van wijzigingen in het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op die datum, evenals een toelichting die een overzicht van de voornaamste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige informatieverschaffing bevat.

[Verslag over de geconsolideerde financiële staten - Oordeel zonder voorbehoud](#)

Wij hebben de controle uitgevoerd van de geconsolideerde financiële staten van Tessengerlo Chemie nv (“de Vennootschap”) en haar dochterondernemingen (samen “de Groep”) voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2016, opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. Het geconsolideerd balanstotaal bedraagt EUR 1.358,8 mio en het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten toont een winst van het boekjaar van EUR 98,2 mio.

Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur voor het opstellen van de geconsolideerde financiële staten

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van geconsolideerde financiële staten die een getrouw beeld geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van een interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht voor het opstellen van de geconsolideerde financiële staten die geen afwijking van materieel belang bevatten die het gevolg zijn van fraude of van fouten.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze geconsolideerde financiële staten tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen, uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de geconsolideerde financiële staten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de geconsolideerde financiële staten opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de geconsolideerde financiële staten als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne beheersing van de Groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen door de Vennootschap van de geconsolideerde financiële staten die een getrouw beeld geven, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de Groep.

Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van door de raad van bestuur gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de geconsolideerde financiële staten als geheel.

Wij hebben van de raad van bestuur en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel zonder voorbehoud te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geven de geconsolideerde financiële staten een getrouw beeld van het vermogen en de geconsolideerde financiële toestand van de Groep op 31 december 2016 evenals van haar geconsolideerde resultaten en geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

[Verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen](#)

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde financiële staten.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan. Op grond hiervan sluiten wij de volgende bijkomende verklaring in die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de geconsolideerde financiële staten te wijzigen:

Het jaarverslag over de geconsolideerde financiële staten behandelt de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de geconsolideerde financiële staten en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van ons mandaat.

Antwerpen, 31 maart 2017

De commissaris
PwC Bedrijfsrevisoren bcvba
Vertegenwoordigd door

Peter Van den Eynde
Bedrijfsrevisor

STATUTAIR FINANCIËEL VERSLAG

Balans van Tessengerlo Chemie nv

(Miljoen EUR)	2016	2015
Totaal activa		
Vaste activa	963,0	911,7
Overige immateriële activa	0,4	5,2
Materiële vaste activa	92,1	91,7
Financiële vaste activa	870,5	814,9
Vlottende activa	441,0	470,1
Handels- en overige vorderingen op meer dan één jaar	0,7	0,7
Voorraden	74,8	65,2
Handels- en overige vorderingen op ten hoogste één jaar	275,8	295,3
Overige beleggingen	57,7	80,0
Geldmiddelen en kasequivalenten	21,1	18,6
Overlopende rekeningen	10,9	10,2
Totaal activa	1.404,0	1.381,8
Totaal passiva		
Eigen vermogen	801,5	721,9
Geplaatst kapitaal	215,8	215,0
Uitgiftepremies	235,6	232,9
Reserves	26,1	23,1
Overgedragen winst	323,7	250,9
Kapitaalsubsidies	0,3	0,2
Vorzieningen en uitgestelde belastingen	133,1	141,2
Vorzieningen	132,1	140,1
Uitgestelde belastingen	1,0	1,0
Schulden	469,4	518,7
Schulden op meer dan één jaar	262,4	261,2
Schulden op ten hoogste één jaar	200,8	251,4
Overlopende rekeningen	6,2	6,1
Totaal passiva	1.404,0	1.381,8

Winst-en-verliesrekening van Tessenderlo Chemie nv

(Miljoen EUR)	2016	2015
Totale bedrijfsopbrengsten	403.1	462.5
Omzet	342.1	398.8
Toename (+) / afname (-) van voorraden gereed product en werk in uitvoering	9.8	7.7
Geactiveerde eigen productie	1.5	4.1
Overige bedrijfsopbrengsten	46.2	45.3
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	3.5	6.6
Totaal bedrijfskosten	-401.1	-429.6
Grondstoffen, hulpstoffen en goederen aangekocht om doorverkocht te worden	-188.1	-217.2
Diensten en diverse goederen	-137.8	-141.4
Personeelsbeloningen, sociale lasten en pensioenen	-60.7	-67.0
Afschrijvingen op oprichtingskosten, immateriële en materiële vaste activa	-10.3	-12.5
Toename (-) / afname (+) van bedragen afgeschreven op voorraden en handelsvorderingen	-0.3	0.4
Toename (-) / afname (+) van voorzieningen	8.6	13.6
Overige bedrijfskosten	-10.5	-3.2
Niet-recurrente bedrijfskosten	-1.9	-2.3
Bedrijfswinst / bedrijfsverlies	2.0	32.9
Financieringsopbrengsten	95.1	97.5
Financieringskosten	-21.3	-151.2
Winst (+) / verlies (-) voor belasting	75.8	-20.8
Belastingen op het resultaat	-0.1	-0.1
Uitgestelde belastingen	0.1	0.1
Winst (+)/verlies (-)	75.8	-20.7
Fiscaal vrijgestelde reserves	0.2	0.2
Voor bestemming beschikbaar nettoresultaat over het jaar	76.1	-20.5

Winstverdeling

(Miljoen EUR)	2016	2015
De raad van bestuur van Tessenderlo Chemie nv stelt voor te verdelen		
- De winst, zijnde	76,1	-20,5
- Verhoogd met de overdracht van het vorige boekjaar	250,9	271,4
zijnde een totaal van:	326,9	250,9
op de volgende wijze		
- Reserves	3,2	-
- Dividenden	-	-
- Over te dragen winst	323,7	250,9
zijnde een totaal van:	323,7	250,9

Uittreksel uit de enkelvoudige (niet-geconsolideerde) jaarrekening van Tessenderlo Chemie nv, opgesteld volgens Belgische boekhoudnormen

De voorgaande informatie werd gehaald uit de enkelvoudige jaarrekening volgens Belgische boekhoudnormen van Tessenderlo Chemie nv. Deze enkelvoudige jaarrekening, samen met het rapport van de raad van bestuur aan de algemene vergadering en het verslag van de commissaris zal aan de Nationale Bank van België overgemaakt worden binnen de wettelijke termijn. Deze documenten zijn ook beschikbaar op aanvraag bij Tessenderlo Chemie nv, Troonstraat 130, 1050 Brussel.

Merk op dat alleen de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie en de prestaties van de groep.

Vermits Tessenderlo Chemie nv in essentie een holding bedrijf is dat zijn investeringen aan kostprijs opneemt in zijn enkelvoudige jaarrekening, geven deze afzonderlijke financiële staten slechts een beperkt beeld van de financiële positie van Tessenderlo Chemie nv. Om deze reden achtte de raad van bestuur het gepast om slechts een ingekorte versie van de niet-geconsolideerde balans en resultatenrekening te presenteren, opgemaakt in overeenstemming met de Belgische boekhoudnormen voor het jaar eindigend op 31 december 2016.

Het statutaire verslag van de commissaris is 'zonder voorbehoud' en bevestigt dat de enkelvoudige jaarrekening van Tessenderlo Chemie nv, opgesteld volgens de Belgische boekhoudnormen voor het jaar eindigend op 31 december 2016, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van Tessenderlo Chemie nv in overeenstemming met alle wettelijke en regelgevende verordeningen.

FINANCIËLE WOORDENLIJST

Bedrijfskapitaal

De som van de voorraden en handels- en overige vorderingen minus handels- en overige schulden.

EBIT

Bedrijfswinst (+) / verlies (-).

Dividend per aandeel (bruto)

Totaal uitbetaald dividend gedeeld door het aantal aandelen uitgegeven op afsluitingsdatum.

Gearing

Netto financiële schuld gedeeld door de som van de netto financiële schuld en het eigen vermogen toerekenbaar aan aandeelhouders van de vennootschap.

Gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen

Aantal aandelen uitstaand bij het begin van de periode, aangepast voor het aantal geannuleerde, wederingekochte of uitgegeven aandelen gedurende de periode vermenigvuldigd met een tijdscorrigerende factor.

Gewone winst (+) / verlies (-) per aandeel (Gewone EPS)

Winst (+) / verlies (-) toerekenbaar aan aandeelhouders van de vennootschap gedeeld door het gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen openstaand tijdens de periode.

Ingezet kapitaal (Capital employed - CE)

De nettoboekwaarde van materiële vaste activa en overige immateriële activa samen met het bedrijfskapitaal.

Investeringen

Bedrag uitgegeven om materiële vaste activa en overige immateriële activa aan te schaffen, te verbeteren of te behouden.

Leverage

Netto financiële schuldpositie gedeeld door de REBITDA van de laatste 12 maanden.

Marktkapitalisatie

Aantal uitgegeven aandelen (op het einde van de periode) vermenigvuldigd met de marktprijs per aandeel (op het einde van de periode).

Netto financiële schuld

Financiële schulden op lange en korte termijn minus geldmiddelen en kasequivalenten, en kortetermijnschulden bij kredietinstellingen.

Niet-recurrente en uitzonderlijke operationele opbrengsten / (kosten)

Niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen zijn deze die naar het oordeel van het management toegelicht moeten worden op grond van hun omvang of aard. Dergelijke bestanddelen worden toegelicht in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening of afzonderlijk in de toelichtingen bij de geconsolideerde financiële staten. Transacties die als niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen opgenomen kunnen worden, hebben hoofdzakelijk betrekking op herstructureringen, bijzondere waardeverminderingen, voorzieningen, opbrengsten of verliezen uit significante verkopen van activa of dochterondernemingen en het effect van de aankoopovereenkomst voor elektriciteit.

Pay-out ratio

Brutodividend gedeeld door de winst toerekenbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap.

REBIT

Bedrijfswinst (+) / verlies (-) voor niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen.

REBITDA

Bedrijfswinst (+) / verlies (-) voor niet-recurrente en uitzonderlijke operationele bestanddelen plus afschrijvingen en voorzieningen.

Rendement op ingezet kapitaal (ROCE)

Rebit (van de laatste 12 maanden) gedeeld door ingezet kapitaal (capital employed) (van de laatste 4 kwartalen).

Theoretische geaggregeerde gewogen gemiddelde belastingtarief

Dit wordt berekend door het statutair belastingtarief van elk land toe te passen op de winst vóór belastingen van elke entiteit en de op die manier bekomen belastingkosten te delen door de totale winst vóór belastingen van de groep.

Verwaterd gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen

Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen, aangepast voor het effect van het aantal uitgegeven warrants.

Verwaterde winst (+) / verlies (-) per aandeel (Verwaterde EPS)

Winst (+) / verlies (-) toerekenbaar aan de aandeelhouders van de vennootschap gedeeld door het volledig verwaterd gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen openstaand tijdens de periode.

Tessenderlo Group
EVERY MOLECULE COUNTS

Tessenderlo Chemie nv
Troonstraat 130
1050 Brussel
E-mail info@tessenderlo.com
www.tessenderlo.com